

KLASSIWÕITLUS

№ 138

DETSEMBER
1931

„KÜLWAJA“ KIRJASTUS LENINGRAD 1931

S I S U:

	Lhk
Enamluse ajaloo mõnedest küsimustest. <i>J. Stalin</i>	1
Detsembri kaotuste peapõhjustest. <i>H. Tummeltau</i>	10
Lääne Tööraha Komülikooli 10. aastapäew. <i>H. Saks</i>	23
Lenini õpetus proletaarsest rewolutsioonist (lõpp). <i>P. Meisel</i>	25
Hegeli 100-aastaseks surmapäewaks. <i>O. P.</i>	37
Parlamendi walimised Inglismaal. <i>A. Stahlberg</i>	39
Walge Eesti elupäewadest. Kroonika	44
Agitaatori lehekülg	53

Enamluse ajaloo mõnedest küsimustest

Kiri ajakirja „Proletarskaja Rewoluutsija“ toimetusele

Lugupeetud seltsimehed!

Protesteerin kindlalt ajakirjas „Proletarskaja Rewoluutsija“ (nr. 6, 1930. a.) Slutski antiparteilise ja pooltrotskistlise artikli „Enamlased Saksa sotsiaaldemokraatiast ta sõjalise kriisi ajajärgul“ kui waielusartikli awaldamise wastu.

Slutski kinnitab, et Lenin (enamlased) alla hindas tsentrismi hädaohtu Saksamaa ja üldse sõjaeelses sotsiaal-demokraatias, see on, alla hindas warjatud oportunisti hädaohtu, leplikkuse hädaohtu. Teisiti öeldud, Slutski järele selgub, et Lenin (enamlased) ei pidanud leppimata wõitlust oportunisti wastu, sest tsentrismi allahindamine on sisuliselt loobumine wõitlusest oportunisti wastu. Sellest järeldub, et Lenin sõjaeelset ajajärgul ei olnud veel täiesti enamlane, et alles imperialistlise sõja ajajärgul, ehk alles sõja lõppedes, Lenin tõsiseks enamlaseks sai. Nii jutustab oma artiklis Slutski. Ja teie selle asemel, et paljastada seda wärskest küpsetatud „ajaloõlast“ kui laimajat ja wõltsijat, hakate temaga waidlema, annate talle waieluse wõimalust. Ma ei saa jätta protesteerimata selle wastu, et mahutasite oma ajakirja Slutski artikli, kui waieluskorras awaldud artikli, sest ei tohi muuta waielusesemeks küsimust Lenini enamluse üle, küsimust selle üle, kas pidas Lenin põhimõttelist leppimata wõitlust tsentrismi, kui teatud liiki oportunisti wastu, wõi ei, oli Lenin tõeline enamlane wõi ei.

Omas 20. oktoobril keskkomiteesse saadetud teadaandes „Toimetuselt“, tunnistate teie, et toimetus on wea teinud, kui ta Slutski kirjatüki waieluskorras mahutas. See on muidugi hea, sellele vaatamata, et see toimetuse teadaanne suure hiljaksjäämisega ilmub. Kuid te teete omas teadaandes uue wea, kuulutades, et toimetus loeb poliitiliselt väga aktuaalseks ja tarwilikuks „Proletarskaja Rewoluutsija“ lehekülgedel käsitada kõiki neid probleeme, mis enamlaste wahekordadesse sõjaeelse II Internatsionaaliga puutuwad.“ See tähendab, et te kawatsete inimesi uuesti waidlusse tõmmata küsimuste üle, mis enamluse aksioomideks on. See tähendab, et küsimust Lenini enamlikkusest mõtlete teie uuesti aksioomist probleemiks muuta, mis „edaspidist uurimist“ wajab. Mispärast, mille põhjal? Kõigile on teada, et leninism sündis, kaswas ja kõwenes halastamata wõitluses kõiki wärwi oportunistide wastu, seal hulgas ka tsentrismi wastu Läänes (Kautski) ja tsentrismi wastu meil (Trotski j.t.). Seda ei saa eitada isegi enamlaste otsekohesed waenlased. See on aksioom. Teie aga weate meid tagasi, püüdes aksioomi probleemiks muuta, mis „edaspidist uurimist“ wajab. Mispärast? Mille põhjal? Wõib olla enamluse ajaloo mittetundmise tõttu? Wõib olla mäda liberalismi tõttu, et Slutskid ja teised Trotski õpilased ei wõiks ütelda, et nendel suud sulutakse? Küllalt pentsik liberalism, mida teostatakse enamluse elulisemate huwide arwel...

Mida toimetus õieti peab waieluswääriliseks Slutski artiklis?

1) Slutski kinnitab, et Lenin (enamlased) ei pooldanud lõhet Saksamaa sotsiaal-demokraatia oportunistidega, kogu sõjaeelse ajajärgu II Internatsionaali oportunistidega. Teie soovite waielda selle Slutski trotskistlise wäite wastu. Kuid mis on siin waieldawat? Kas pole selge, et Slutski

lihtsalt püüab laimata Leninit, enamlasti? Laimu peab paljastama, aga mitte muutma waielusesemeks.

Iga enamlane teab, kui ta tõeline enamlane on, et Lenin juba kaua enne sõda, ligikaudu 1903—1904. a., enamlaste grupi kujunemise ajal Wenese, kui esmakordselt end tunda andsid pahempoolsed sotsiaal-demokraadid Saksamaal, — et Lenin juba siis teostas lõhenemise liini oportunistidega nii meil, wene sotsiaal-demokraatlikes parteis, kui II Internatsionaalis, eriti Saksamaal.

Iga enamlane teab, et nimelt sellepärast enamlased juba siis (1903. — 1905. a. a.) endale II Internatsionaali oportunistide ridades „lahkmõtteliste“, „desorganisaatorite“ kuulsuse omandasid. Ja mida wõis teha Lenin, mida wõisid teha enamlased, kui pahempoolsed sotsiaaldemokraadid II-ses Internatsionaalis ja kõigepealt saksa sotsiaal-demokraatias endast nõrka, wäetit gruppi kujutasid, organisatsiooniliselt worimeerimata, ideoloogiliselt karastamata, gruppi, mis sõna „lõhe“, „lõhenemine“ isegi wälja öelda kartis? Ei wõi ju nõuda, et Lenin, et enamlased pahempoolsete eest Wenemaalt seda lõhet lääne parteides oleks korraldanud. Ma ei räägi juba sellest, et organisatsiooniline ja ideoloogiline nõrkus mitte ainult sõjaeelset ajajärgul pahempoolsete sotsiaal-demokraatide iseloomu jooneks oli. See eitaw joon, nagu teada, jäi pahempoolsetele ka pärast sõda alles.

Kõigile on tuntud Saksamaa pahempoolsete sotsiaal-demokraatide hindamine Lenini teatud artiklis „Juniusse broschüüri“ kohta, mis kirjutatud oktoobris 1916., s. o. kaks aastat peale sõja algust, kus Lenin, arwustades terwet rida Saksamaa pahempoolsete sotsiaal-demokraatide jämedaid poliitilisi wigu, räägib kõikide saksa pahempoolsete nõrkusest, kes mässitud üleni kautskiaanluse kahepaiksuse, pedantsuse, oportunistidele „heatahtlikult“ suhtumise alatusse wõrku, kus ta räägib, et „Junius!“ ei ole täitsa wabanenud saksa, isegi pahempoolsete sotsiaal-demokraatide mõju alt, keda heidutab lõhenemine, kes kardawad rewolutsioonilisi loosungeid lõpuni öelda.

Kõigist II Internatsionaali rühmitustest olid wene enamlased siis ainukene rühmitus, kes oma organisatsioonilise kogemuse ja ideoloogilise karastuse tõttu suuteline oli midagi tõsist otsekohese lõhe mõttes oma oportunistidega omas wene sotsiaal-demokraatlikes parteis ette wõtma. Kui Slutskid poleks katsunud näidata, waid nõnda lihtsalt oletada, et Lenin ja wene enamlased kõike oma jõudu ära ei kasutanud selleks, et lõhet oportunistidega (Plehanow, Martow, Dan) organiseerida ja tsentriste (Trotski ja teised augustibloki pooldajad), minema kihutada — siis oleks Lenini enamlikkuse, enamlaste enamlikkuse üle weel wõinud waielda. Kuid selles see asi ongi, et Slutskid ei julge piiksatadagi niisuguse metsiku oletuse kasuks. Ei julge, sest teawad, et kõigile teada olewad faktid otsustawast lõhenemise poliitikast igat wärwi oportunistidega, millist wene enamlased teostasid (1904. — 1912. a.) sellele oletusele karedalt wastu on. Ei julge, sest teawad, et juba teisel päewal nad häbiposti naelutatakse.

Kuid küsimus on: Kas wõisid wene enamlased teostada lõhet oma oportunistidega ja tsentristide-kokkuleplastega juba ammu enne imperialistlist sõda (1904. — 1912. a.), ilma et selle juures poleks püüdnud lõhet teostada II Internatsionaali oportunistidega ja tsentristidega? Kes wõib kahelda selles, et wene enamlased oma poliitikat oportunistide ja tsentristide suhtes pahempoolsetele Läänes eeskujulikuks poliitikaks pidasid? Kes wõib

1) Junius — Rosa Luxemburg, pahempoolsete sots.-demokr. juht saksa sots.-demokr. parteis.

kahelda selles, et wene enamlased igapidi pahempoolseid sots-demokraate Läänes ja eriti pahempoolseid saksa sotsiaal-demokraatias lõhele oma oportunistidega ja tsentristidega tõukasid?

Pole Lenini ega wene enamlaste süü, et pahempoolsed sotsiaal-demokraadid Läänes ei olnud küllaldaselt küpsed selleks, et minna wene enamlaste jälgedes.

2) Slutski heidab ette Leninile ja enamlastele, et nad ei toetanud pahempoolseid Saksamaa sotsiaal-demokraate otsustawalt ja kindlalt, et nad toetasid neid ainult tõsiselt nende wigu rõhutades, et fraktsioonilised sihid takistasid neid toetamast pahempoolseid lõpuni. Teie soovite waielda selle mustakunstilise, läbi ja läbi wõltsi etteheite vastu. Mis on siis siin õieti waieldawat? Kas pole selge, et Slutski lihtsalt manööwerdab ja püüab katta wale etteheitega Leninile ja enamlastele Saksamaa pahempoolsete seisukohtade tõelisi puudusi. Kas pole küllaldaselt selge, et enamlased ei wõinud toetada Saksamaa pahempoolseid, kes alaliselt kõtkusid enamluse ja vähemluse wahel, ilma nende wigade rõhutamiseta, ilma nende wigade tõsise arwustamiseta, kui nad ei tahtnud ära anda töölisklassi ja ta rewolutsiooni? Petiseid manööwreid peab paljastama, aga mitte muutma neid waieluseaineks.

Jah, enamlased toetasid pahempoolseid sotsiaal-demokraate Saksamaal ainult teatud tõsiste tingimistega, arwustades nende poolwähemlisi wigu. Selle eest peab neid terwitama, aga mitte süüdistama.

On inimesi, kes selles kahtlewad.

Pöörame kõige enam tuntud faktide juurde ajaloost.

a) 1903. a. awaldusid tõsised lahkeliid enamlaste ja vähemlaste wahel Wenemaal partei liikmeksoleku küsimuses. Oma wormeliga partei liikmeks-oleku suhtes tahtsid enamlased organisatsioonilised waljad luua mitte-proletaarliste elementide sissetungimise vastu parteisse. Niisuguse sissetungimise hädaoht oli siis wene rewolutsiooni kodanlis-demokraatlise iseloomu tõttu enam kui reaalne. Wene vähemlased kaitsesid wastupidist seisukohta, mis mitteproletaarlistele elementidele partei ukсед laialt awas. Wene rewolutsiooni küsimuste tähtsuse tõttu üleilmse rewolutsiooni liikumisele, otsustasid lääne-euroopa sotsiaal-demokraadid wahele segada. Segasid wahele ka saksa pahempoolsed sots.-demokraadid, Parwus ja Rosa Luxemburg, selleaegsed pahempoolsete juhid. Ja mis sündis? Mõlemad nad astusid enamlaste vastu wälja. Selle juures wisati enamlaste aadressil süüdistus ultratsentralismis ja blankistlistes tendentsides. Pärast haarasid vähemlased neist labastest ja wäikekodanlistest nimetustest kinni ja kandsid üle kogu ilma laiali.

b) 1905. aastal suurenesid lahkeliid enamlaste ja vähemlaste wahel Wenemaal wene rewolutsiooni iseloomu üle. Enamlased toetasid töölisklassi siset talurahwaga proletariaadi hegemoonia all. Enamlased kinnitasid, et asja peab wiima proletariaadi ja talurahwa rewolutsioonilis-demokraatlisele diktatuurile nõnda, et kodanlis-demokraatlise rewolutsiooni juurest kohe sotsialistilisele rewolutsioonile üle minna, küla kehwikute poolt toetust kindlustades. Wähemlased Wenemaal eitasisid proletariaadi hegemoonia ideed kodanlis-demokraatlikes rewolutsioonis, töölisklassi ja talurahwa liidu poliitikale nad eelistasid kodanlis-demokraatlikes rewolutsioonis kokkuleppe poliitikat wabameelse kodanlusega, kuid proletariaadi ja talurahwa rewolutsioonilis-demokraatlise diktatuuri kuulutasid nad blankistlikeks, reaktiooniliseks skeemiks, mis kodanlise rewolutsiooni arenemisele vastu rääkiwat. Kuidas suhtusid nendele waielustele saksa pahempoolsed sots-demokraadid, Parwus ja Rosa Luxemburg? Nad mõtlesid wälja utoopilise ja poolwähemlise permanentse rewolutsiooni skeemi (Marxi rewolutsiooni

skeemi inetu moonutus), mis töölisklassi ja talurahwa liidu poliitika vähemlise eitamisega läbi imbutatud, ja seadsid selle wastu proletariaadi ja talurahwa rewolutsioonilis-demokraatlise diktatuuri enamlisele skeemile. Pärastpoole haaras Trotski (osalt ka Martow) sellest poolwähemlisest permanentse rewolutsiooni skeemist kinni ja muutis leninismi wastu wõitlemise sõjariistaks.

c) Enne sõda tõusis II Internatsionaali parteides päwakorda, kui üks aktuaalsematest küsimustest, rahwus-asumaade küsimus, kurnatud rahwuste ja asumaade küsimus, imperialismi wastu wõitlemise teede küsimus, imperialismi kukutamise teede küsimus. Proletaarse rewolutsiooni laiendamise ja imperialismi ümberpiramise huwides panid enamlased ette kurnatud rahwuste ja asumaade wabastuseliikumise toetamise poliitikat rahwuste enesemääramise alusel ja arendasid skeemi ühisest wäerinnast eesrinna maade proletaarse rewolutsiooni ja rõhutud maade ning asumaade rahwuste rewolutsioonilise wabastuseliikumise wahel. Kõigi maade oportunistid, kõigi maade sotsiaal-schowinistid ja sotsiaal-imperialistid olid kiired küllalt enamlaste wastu sel alal ühist wäerinda looma. Enamlasi aeti taga kui hulle koeri. Mis seisukohal asusid siis pahempoolsed sots.-demokraadid Läänes? Nad arendasid poolwähemlist imperialismi teooriat, eitasid rahwuste enesemääramise põhimõtet selle marksistlises mõistes (kuni eraldumiseni ja iseseiwate riikide loomiseni), lükkasid kõrwale teesi asumaade ja rõhutud maade wabastuseliikumise tõsisest rewolutsioonilisest tähtsusest, lükkasid kõrwale teesi ühise wäerinna wõimalusest proletaarse rewolutsiooni ja rahwus-wabastuslise liikumise wahel, ja seadsid enamlaste marksistlisele skeemile wastu kogu selle poolwähemlise pudru, mis muud ei ole, kui rahwus-koloniaalse küsimuse allahindamine. Teada on, et sellest poolwähemlisest pudrust pärastpoole Trotski kinni haaras ja teda leninismi wastu wõitlemise sõjariistana ära kasutas.

Niisugused on Saksamaa pahempoolsete sots.-demokraatide kõigile tuntud wead.

Ma ei räägi juba saksa pahempoolsete teistest wigadest, mis Lenini wastawates kirjatükkides on arwustatud.

Ma ei räägi ka wigadest, mida nad enamlaste poliitika hindamisel Oktoobri riigipöörde puhul tegid.

Millest räägiwad need saksa pahempoolsete wead, mis sõjaeelset ajajärgust wõetud, kui mitte sellest, et pahempoolsed sots.-demokraadid, oma pahempoolsusele waatamata, weel vähemlisest bagaashist wabanenud ei ole.

Muidugi, Saksamaa pahempoolsetel pole mitte ainult tõsiseid wigu. Neil on ka suuri ja tähtsaid rewolutsioonilisi tegusid. Ma arwan siin terwet rida nende teeneid ja rewolutsioonilisi wäljaastumisi sisepoliitika ja eriti walimiswõitluse küsimustes, parlamentlise ja wäljaspool-parlamentlise wõitluse küsimustes, üldstreigi, sõja, Wenemaa 1905. a. rewolutsiooni küsimustes j.m. Nimelt sellepärast arwestasid enamlased nendega, kui pahempoolsetega, ja toetasid neid, tõukasid neid edasi. Kuid see ei kaota, ega wõigi kaotada seda fakti, et Saksamaa pahempoolsetel sotsiaal-demokraatidel ühes sellega ka terwe rida ülitõsiseid poliitilisi ja teoreetilisi wigu oli, et nad ei wabanenud weel vähemlisest koormast ja sellepärast enamlastelt waga tõsist kriitikat wajasid.

Otsustage nüüd ise, kas wõisid Lenin ja enamlased pahempoolseid sots.-demokraate Läänes toetada ilma tõsiste tingimisteta, ilma nende wigade põhjaliku kriitikata, kui nad tõesti ei tahtnud töölisklassi huwide äraandjaks, rewolutsiooni huwide ja kommunismi äraandjaks saada?

Kas pole selge, et Slutski, süüdistades Leninit ja enamlasti selles, millepärast ta neid peaks terwitama, kui ta oleks enamlane, — et ta sellega end paljastab lõpuni, kui poolwähemlast, kui maskeeritud trotskisti?

Slutski oletab, et Lenin ja enamlased omas pahempoolsete hindamises Läänes läksid wälja fraktsioonilisest seisukohast, et, järjekult, wene enamlased ohwerdasid oma fraktsiooni huwile üleilmse rewolutsiooni. Waewalt on tarwis tõendada, et pole midagi labasemat ja alumat sarnasest oletusest. Pole midagi alumat, sest isegi jultunud närukaelad vähemlaste hulgast hakkawad taipama, et wene rewolutsioon ei ole wene laste eraasi, waid et ta, wastuoksa, on terve ilma töölisklassi, üleilmse proletarse rewolutsiooni küsimus. Pole midagi alumat, sest isegi elukutselised laimajad II Internatsionaalist hakkawad aru saama, et enamlaste järjekindel ja lõpuni rewolutsiooniline internatsionalism on proletarse internatsionalismi eeskujuks kõigi maade tööliste.

Jah, wene enamlased seadsid esiplaanile wene rewolutsiooni põhiküsimused, nagu partei üle, marksistide suhtumise kohta kodanlis-demokraatlise rewolutsioonile, töölisklassi ja talurahwa liidu kohta, proletariaadi hegemoonia üle, wõitluse üle parlamendis ja wäljaspool parlamenti, üldstreigi üle, kodanlis-demokraatlise rewolutsiooni ümberkaswamisest sotsialistlikuks rewolutsiooniks proletariaadi diktatuurist, imperialismist, rahwuste enesemääramise üle, rõhutatud rahwaste ja asumaade wabastusliikumise üle, selle liikumise toetamise poliitika üle jne. Nad seadsid üles need küsimused proowikiwina, mille abil nad järele proowisid Lääne pahempoolsete sotsiaal-demokraatide rewolutsioonilist wastupidawust. Oli neil selleks õigus? Jah, oli. Mitte ükski oli, waid nad olid kohustatud nii toimima. Nad olid kohustatud, sest kõik need küsimused olid ühtlasi ka üleilmse rewolutsiooni põhiküsimused, mille ülesannetele enamlased allutasid oma poliitika, oma taktika. Nad olid kohustatud nii talitama, sest ainult neil küsimustel wõis tõsiselt proowida II Internatsionaali ühe ehk teise grupi rewolutsioonilikkust. Tekib küsimus, milles seisab siin siis wene enamlaste fraktsioonilikkus ja milleks siin rääkida fraktsioonilistest kaalulustest?

Juba 1902. a. kirjutas Lenin oma broschüüris „Mis teha“: „Ajalugu seadis meie ette lähema ülesande, mis on rewolutsioonilisem kõigist proletariaadilähematest ülesannetest ükskõik millisel maal,“ ja et „selle ülesande teostamine, mitte üksnes Euroopa, waid ka Aasia reaktsiooni kõige wägewama kantsi purustamine, muudab wene proletariaadi rahwuswahelise rewolutsiooni eelwäeks.“ Broschüüri „Mis teha“ ilmumisest on möödunud 30 aastat. Keegi ei julge salata, et sündmused selle ajajärgu kestel hiilgawalt Lenini sõnu tõendasid. Aga kas sellest ei järgne, et wene rewolutsioon oli (ja jääb) üleilmse rewolutsiooni keskpunktiks, et wene rewolutsiooni põhiküsimused olid (ja on) ühtlasi ilmarewolutsiooni põhiküsimusteks?

Kas pole selge, et ainult nende põhiküsimuste abil wõis tõeliselt proowida pahempoolsete sotsiaal-demokraatide rewolutsioonilikkust Läänes?

Kas pole selge, et inimesed, kes waatlewad neid küsimusi, kui „fraktsioonilisi“ küsimusi — paljastawad endid lõpuni kui närukaelu ja ülejooksikuid?

3) Slutski kinnitab, et pole weel leitud tarwilisel määral ametlikke dokumente, mis tunnistaksid Lenini ja enamlaste otsustawast ja leppimata wõitlusest tsentrismi wastu. Selle bürookraatlike wäitega opereerib ta kui wõrratu argumendiga selle seisukoha kaitseks, et Lenin (enamlased) alla hindas tsentrismi hädaohtu II Internatsionaalis.

Teie hakate waidlema sarnase jampsi wastu, sarnase kaabaklise alatuse wastu? Kuid mis on siin õieti waidlawat? Kas pole selletagi selge, et juttudega dokumentidest püüab Slutski kinni katta oma niinime- tatud seade närusust ja walelikkust?

Slutski peab olemasolewaid parteilisi dokumente mitteküllaldaseks. Mispärast, mille põhjal? Kas kõigile tuntud dokumente II Internatsio- naali, niisama ka siseparteilise wõitluse suhtes wene sotsiaaldemokraatias, weel küllalt ei ole selleks, et kogu selgusega Lenini ja enamlaste rewo- lutsioonilist leppimatust nende wõitluses oportunistide ja tsentristide wastu demonstreerida? On Slutski üldse tutlaw nende dokumentidega? Mis- suguseid dokumente tal weel tarwis on?

Oletame, et peale juba teadaolewate dokumentide leitakse weel hunik dokumente, näiteks enamlaste resolutsioone, kus nad weel kord toonita- wad tsentrismi häwitamise wajadust. Kas tähendab see seda, et ainult paberliste dokumentide olemasolust jätkub selleks, et demonstreerida enam- laste tõelist rewolutsioonilikkust, tõelist leppimatust tsentrismi wastu? Kes peale äärmiste bürokraatide wõib toetada ainult paberlistele doku- mentidele? Ainult arhiwi rotid ei taipa, et parteid ja liidrisi peab järel proowima kõigepealt nende tegude järele ja mitte ainult nende dekla- ratsioonide järele? Ajalugu teab mitte wähe sotsialiste, kes healmeel alla kirjutasid igasugustele rewolutsioonilistele resolutsioonidele, et aga pääseda tüütawatest kriitikutest. Kuid see ei tähenda weel seda, et nad teostasid neid resolutsioone. Ajalugu teab, edasi, mitte wähe sotsia- liste, kes wahulsuil nõudsid teiste maade töölisparteidelt kõige rewo- lutsioonilisemaid tegusid. Kuid see ei tähenda weel, et nad ei oleks oma enda parteis, oma maal, oma oportunistidele, oma kodanlusele allä annud. Kas mitte sellepärast Lenin ei õpetanud meid järel proowida rewolutsioonilisi parteisid, woolusid, liidreid mitte nende deklaratsioonide, waid nende tegude järele?

Kas pole selge, et kui Slutski tõepoolst oleks tahtnud Lenini ja enamlaste leppimatust tsentrismi suhtes järel proowida, siis poleks ta oma kirjatüki aluseks mitte üksikuid dokumente ja paar-kolm kirja pidanud seadma, waid enamlaste järeleuurimise nende tegude, nende ajaloo, nende tegewuse järele? Kas meil, wene sotsiaal-demokraa- tias, pole oportuniste, tsentriste olnud? Kas enamlasted otsustawat ja leppimata wõitlust kõigi nende wooludega pole pidanud? Kas need woolud polnud ideeliselt ja organisatsiooniliselt seotud Lääne oportunist- tidega ja tsentristidega?

Kas enamlasted ei purustanud oportuniste ja tsentriste nii, nagu neid pole purustanud ükski pahempoolne grupp terwes ilmas? Kuidas wõib kõnelda peale seda, et Lenin ja enamlasted tsentrismi hädaohtu alla hindasid? Miks eita Slutski neid fakte, milledel on otsustaw tähtsus enamlaste iseloomus- tamisel?

Miks ta ei kasutanud kindlamat meetodi Lenini ja enamlaste proowi- miseks nende tegude, nende töö järele? Miks ta eelistas ebakindlamat, juhuslikult näppu sattuwate paberite tuhnimise meetodi?

Sellepärast, et enam kindlama meetodi tarwitusele wõtmine, enam- laste järeleproowimine nende tegude järele oleks silmapilkselt uperkuuti lõõnud kõik Slutski seaded.

Sellepärast, et enamlaste järeleproowimine nende tegude järele oleks näidanud, et enamlasted on ainus rewolutsiooniline organisatsioon ilmas, kes purustas lõpulikult oportuniste ja tsentriste ja kihutas nad wälja parteist.

Sellepärast, et pööramine enamlaste tõeliste tegude, tõelise ajaloo poole näitaks, et Slutski õpetajad — trotskistid, — olid pea- ja põhi-

grupp, kes külwas Wenes tsentrismi, asutades selleks erilise organisatsiooni, tsentrismi kolde augustiblokina.

Sellepärast, et enamlaste järelproovimine nende tegude järele oleks lõpulikult paljastanud Slutskit kui meie partei ajaloo wõltsijat, kes püüab kinni mätsida sõjaeelse ajajärgu trotskismi tsentrismi laimawate süüdistustega Lenini ja enamlaste wastu, tsentrismi hädaohu allahindamises.

Waat kuidas on lood, seltsimehed toimetajad, Slutskiga ja tema artikliga. Teie näete, et toimetus tegi wea, asudes waidlema meie partei ajaloo wõltsijaga.

Mis tõukas toimetust sellele waleteele? Mina arwan, et sellele teele tõukas teda mäda liberalism, mis praegu on lewinenud teatud osa enamlaste hulgas. Mõned enamlasted arwawad, et trotskism on kommunismi fraktsioon, kuigi ekslik, rumalusi tegew, wahest isegi nõukogudewastane, aga siiski kommunismi fraktsioon. Sellest teatud liberalism trotskistide ja trotskistliselt mõtlejate suhtes. Waewalt on waja tõendada seda, et sarnane waade trotskismi peale on täiesti ekslik ja kahjulik. Tõepoolest pole trotskism ammu enam kommunismi fraktsioon. Tõepoolest on trotskism kontrrewolutsioonilise kodanluse eelwägi, mis peab wõitlust kommunismi wastu, nõukogudewõimu, sotsialismi ülesehitamise wastu Nõukogude Liidus.

Kes andis kontrrewolutsioonilisele kodanlusele waimlise sõjariista enamluse wastu teesi näol, et wõimata olewat meie maal sotsialismi ehitada, teesi näol, et enamlasted paratamata ümber kaswama peawad jne? Selle sõjariista andis talle trotskism. Ei wõi juhuslikuks pidada seda fakti, et kõik nõukogudewastased rühmitused NSWLiidus oma katsetes wõitluse paratamatust nõukogude wõimu wastu põhjendada trotskismi tuntud teesi peale näitasid, et wõimata on sotsialismi meie maal ehitada, et nõukogude walitsus paratamata ümber kaswama peab, et tagasi minek kapitalismi juurde tõenäolik on.

Kes andis kontrrewolutsioonilisele kodanlusele NSWLiidus taktilise sõjariista awalikkude wäljaastumise katsete näol nõukogudewõimu wastu? Selle sõjariista andsid talle trotskistid, kes Moskwas ja Leningradis 7. novembril 1927. a. katsusid nõukogudewastalisi demonstratsioone korraldada. See on fakt, et trotskistide nõukogudewastased wäljaastumised kodanluse meeleolu tõstsid ja kodanliste spetsialistide kahjustawat tegewust soodustasid.

Kes andis kontrrewolutsioonilisele kodanlusele organisatsioonilise sõjariista põrandaaluste nõukogudewastaste organisatsioonide loomise katsete näol? Selle sõjariista andsid talle trotskistid, kes oma enda enamlusewastalise põrandaaluse grupi organiseerisid. See on fakt, et trotskistide põrandaalune nõukogudewastane töö nõukogudewastaliste rühmituste organisatsioonilist wormeerumist NSWLiidus hõlbustas.

Trotskism on kontrrewolutsioonilisele kodanluse eelwägi.

Waat mispärast liberalism, olgugi puruklõõdud ja maskeeritud trotskismi suhtes, on lollus, mis piirdub kuriteoga, tööliisklassi äraandmisega.

Waat, mispärast mõne „literaatori“ ja „ajaloolase“ katsed sokutada salakaubana meie kirjandusse maskeeritud trotskistlist rämpsu, peawad leidma enamlaste poolt otsustawat wastulööki.

Waat mispärast ei tohi lubada kirjanduslist waelust trotskistliste salakaubitsejatega.

Mulle näib, et „ajaloolased“ ja „literaatorid“ trotskistliste salakaubitsejate seast püüawad teostada oma salakaubitsemistööd esialgul kahes liinis.

Esiteks, nad püüawad tõendada, et Lenin sõjaeelset ajajärgul alla hindas tsentrismi hädahtu, selle juures lastakse kogemusteta lugejat aimata,

et Lenin sel ajal veel polnud õige rewolutsionäär, et ta muutus selleks alles peale sõda, kuid ta „ümberrelwastus“ (переворужился) Trotski abil. Sellelaoliste kontrabandistide tüübiliseks esitajaks võib pidada Slutskit. Meie nägime ülal, et Slutski ja kompanii ei wääri seda, et nendega kaua jännata.

Teiseks, nad püüawad tõendada, et Lenin ei saanud aru kodanlikdemokraatlise rewolutsiooni sotsialistiliseks rewolutsiooniks ümberkaswamise vajadusest, seejuures antakse kogemusteta lugejale wõimalus aimata, et Lenin sel ajal, ei olnud veel õige enamlane, et ta sai aru selle ümberkaswamise vajadusest alles peale sõda, peale seda kui „ümberrelwastus“ Trotski abil. Sellelaoliste kontrabandistide tüübiliseks esindajaks võib pidada Wolossewitshi „ÜK(e)P ajaloo kursuse“ autorit. Õigus, Lenin kirjutas juba 1905. et „demokraatlisest rewolutsioonist hakkame meie kohe üle minema, ja just meie jõu kohaselt, teadliku, organiseeritud proletariaadi jõu kohaselt alustame üleminekut sotsialistilisele rewolutsioonile“, et „meie oleme permanentse rewolutsiooni poolt“, et „meie ei peatu poolel teel.“ Õigus, sarnaseid fakte võib leida Lenini töödes lõpmata palju. Kuid mis on asja Wolossewitshil faktidega Lenini elust ja tegewusest? Wolossewitshid kirjutawad selleks, et wõõbates end enamlaste wärwi, lewitada oma antileninlist salakaupa, waletada enamlaste peale, wõltsida enamliste partei ajalugu.

Teie näete et Wolossewitshid wääriwad Slutskisi.

Sarnased on trotskistliste salakaubitsejate „teed ja teelahkmed.“

Teie saate isegi aru, et toimetuse ülesanne pole sarnaste „ajaloolaste“ kontrabandistide tegewust hõlbustada wõimaldades nendele waielust.

Toimetuse ülesanne seisab, minu arwates, selles, et tõsta enamlaste ajaloo küsimused tarwilikule kõrgusele, seada meie partei teaduslist ajaloo uurimist enamlastele roobastele ja teritada tähelepanu trotskistliste ja teiste sellelaoliste meie partei ajaloo wõltsijate peale, järjekindlalt neid paljastada.

See on tarwilik, seda enam, et isegi mõned meie ajaloolased, — ma räägin ajaloolastest ilma jutumärkideta, meie partei enamlastest ajaloolastest, ei ole puhtad wigadest, mis walawad wett Slutskite ja Wolossewitshite weskile. Erandiks ei ole siin kahjuks ka sm. Jaroslawski, kelle raamatud ÜK(e)P ajaloost, waatamata nende wäärtusele, sisaldawad terve rea põhimõttelise ja ajaloolise iseloomuga wigu.

Komterwitusega

J. Stalin.

Toimetuse poolt: Terwitades Kominterni ja ÜK(e)P juhi sm. Stalini kirja ajakirja „Proletarskaja Rewoluutsija“ toimetusele, kriipsub „Klassiwoitluse“ toimetus alla, et sm. Stalini kirjal pole määratusuur poliitiline tähtsus mitte ükski ÜK(e)P jaoks, waid *kogu Kommunistlise Internatsionaali jaoks*, seal hulgas ka *Eestimaa Kompartei jaoks*. Sm. Stalini kiri, milles Kominterni ja ÜK(e)P juht astub õigel ajal enamlaste järjekindlusega enamlaste põhihiwude kaitseks wälja, paljastades Lenini ja enamlaste laimajaid, trotskistilisi kontrabandiste, kes enamlaste ajaloo wõltsimisega wett walawad sotsiaalfaschistide ja kõikide kommunismi waenlaste weskile.

See kiri tähendab määratud sammu edasi kõikide maade *komm. parteide enamlastamises* ning nende walweloleku ja enamlaste leppimatuse tõstmises, ning mädanenud liberalismi wastu wõitlemises.

Wõltsides ÜK(e)P ajalugu, wõltsides Lenini ja kogu enamluse leppimatut wõitlust Saksamaa sotsiaaldemokraatia ja kogu II Internatsionaali oportunistidega, tahawad trotskistlikud kontrabandistid sotsiaaldemokraatide poolt tapetud Rosa Luxemburgi muuta kõikide „pahempoolsete“ sotsiaalfaschistide, Brandleri kamba, trotskistide, kõikide renegaatide lipuks kommunismi wastu.

Paljastades seda wõltsimist, näidates, missuguse leppimatusega Lenin ja kogu enamlus algusest peale *wene, saksa ja kogu II Internatsionaali oportunistidega wõitles*, ning mitte *ära ei öelnud lõhe loomisest oportunistidega* ning liini wiis lõhenemisele nii Wenemaal kui kogu II Internatsionaalis, näidates Lenini wõitlust ennesõjaaegse saksa sotsiaaldemokraatia, eesotsas R. Luxemburgi (waatamata wiimase rewolutsiooniliste teenete peale), *kõikumiste ja vähemliste wigade wastu* kõikides enamluse põhiküsimustes (wõitlus ja lõhe loomine oportunistidega, lahkelid enamlaste ja vähemlaste wahel parteiliikmeks oleku küsimuses, lahkelid enamlaste ja vähemlaste wahel 1905. a. wene rewolutsiooni iseloomu küsimuses, rahwuse ja asumaade küsimuses jne), annab sm. Stalin kõikide maade kommunistlikele parteidele *määratu tõuke enamliseks walwelolekuks ja leppimatuseks* wõitluses kõikide renegaatide, trotskistide ja peahädaohtu moodustawate parempoolsete oportunistide wastu, leninismi eest.

Selles seisab sm. Stalini kirja määratusuur *rahwuswaheline tähtsus*. Kominterni ja ÜK(e)P juhi kiri awab kommunistlike parteide enamlustamises *uue ajajärgu*, seab ideoloogilise wõitluse leninismi puhtuse eest uuele, kõrgemale astmele, lööb selle leplikkuse ja mädanenud liberalismi pihta, mis mõnede enamlaste seas trotskistide ja klassiwaenlase agentide kontrabandismi wastu ilmsiks tuleb.

„Klassiwõitluse“ toimetus kriipsutab alla, et kogu EKP peab sm. Stalini kirjast *kaugeleulatawa poliitilise tähtsusega järeldusi tegema*.

Sm. Stalini kirja alusel peab EKP wõitlust ideoloogilisel wäerinnal, eesti enamluse ajaloo leninlise puhtuse eest, uuele kõrgemale astmele tõstma.

Toimetus märgib ära, et EKP ja kogu eesti tööliklassi rewolutsioonilise liikumise ajaloo alal on wiimaste aastate jooksul *terwe rida oportunistlisi ja trotskistlisi wõltsinisi ilmsiks tulnud*.

Siia kuuluwad mõnede „ajaloolaste“ ja „literaatorite“ katsed näidata, et eesti rewolutsioonilise liikumise hälli juures seisawad vähemlased, et ainult vähemlased seisid Eestimaa rewolutsioonilise liikumise eesotsas enne 1905. aastat, 1905. aasta rewolutsioonis ja weel pärastki 1905. aastat, et enamlusel ei olnud eesti tööliste keskel mõju. Sellega annawad need „ajaloolased“ sotsiaalfaschistidele kätte „waimlise sõjariista wõitluseks enamluse wastu“ (Stalin), kuna sotsiaalfaschistid selle waimlise sõjariista abil püüawad näidata, et kogu eesti tööliikumine läheb nende, vähemlaste, traditsioonide järele ja et enamlus on wõõras eesti tööliikumisele.

Wähemlaste parem- ja „pahempoolsete“ agentide loba sellest, et Eestis ei olnud enne 1905. aastat, 1905. a. rewolutsioonis ja weel pärast 1905. aastat enamlust ja enamlisi organisatsioonid, tuleb kõige otsustawamalt paljaks kiskuda, sest need „ajaloolased“ „kirjutawad selleks, et enesele enamlist wärwi wõttes läbi wiia oma leninismiwastast kontrabandi, et waletada enamlaste peale ja wõltsida enamlise partei ajalugu“ (Stalin).

Et walada wett eesti sotsiaalfaschismi weskile, tõendawad need samad „ajaloolased“, et eesti enamlus kaswas wälja niinimetatud eesti föderalistist, mis oli eesti vähemluse puhtwäikekoodanline tiib 1904-1905. a.

Eesti enamlaste ülesanne seisab selles, et seda alatut wõltsimist ja vähemlise kontrabandismi sissekandmise *katseid paljastada ja puruks lüüa*.

Needsamad „ajaloolased“ püüawad EKP ajaloo wõltsimist *kõikidel eesti enamlaste põhimomentidel läbi wiia* (enamlaste wõitlus 1910—14. a. „Tallinna Teataja“ ümber koondatud vähemlastega, enamlaste wõitlus sõjaaastatel vähemlastega ja endiste föderalistidega, nõukogudewõimu ajajärk Eestis, oktoober 1917. a.—weebbruar 1918. a., ning enamlaste wõitlus oportunistidega, eesti töörahwa kommuuna — november 1918. a., —weebbruar 1919. a., EKP wõitlus oportunistmiga, trotskismiga ja „pahempoolse“ sotsiaaldemokraatiaga („isesotsid“) „iseseiswa“ Eesti ajal, 1. detsembri sõjariistus ülestõus jne).

Wõttes juhtnõõriks sm. Stalini kirja, peab EKP kõige otsustawamat wõitlust pidama eesti enamlaste ajaloo wõltsimise ning oportunistlise, trotskistlise ja vähemlise kontrabandismi vastu, samuti ka mõnede kommunistide katsete vastu wiimastel aastatel EKP poolt oportunisti ja „pahempoolse“ vastu peetud wõitlust kalewi alla matta. Wõitlus eesti enamlaste ajaloo leninlise puhtuse eest omandab seega määratusuure tähtsuse.

See on seda enam tarwilik, et partei teoreetilised jõud, ajakirjandus ja kirjastus on teinud *suure poliitilise wea*, et nad seni pole asunud kogu otsustawusega eesti enamlaste ajaloo küsimuste läbitõõtamisele, oportunistlike ja trotskistlike moonutuste otsustawale paljastamisele, rewolutsioonilise wõitluse käigus tehtud wigade enamlastele arwustamisele ja ärawõitmisele, ning leninliselt käsitatud, parteilisel kõrgusel seiswa eesti enamlaste ajaloo väljaandmisele. Meie partei on selle tööga tuntawalt hilinenud, sest partei ajalool on parteikaadrite kaswatamiseks määratu tähtsus, ning sellepärast tuleb koondada kõiki Kominterni ja EKP liini alusel seiswaid, selle liini eest aktiivselt wõitlewaid jõudusid tööle parteiajaloo küsimuste käsitamiseks ning oportunistlike ja trotskistlike kontrabandistide paljastamiseks ja häbiposti naelutamiseks. EKP ajakirjad ja kirjastus peawad selles sihis *oma töö kiiresti ümber korraldama*.

Ühtlasi on waja, peale parteiajaloo küsimuste, wõitlust ideoloogilisel wäerinnal *kõwendada* ja tööd Eestimaa klassijõudude wahekordade, majanduslise kriisi arenemise, rewolutsioonilise liikumise ülesannete käsitamise jne *alal laiendada*, sest sm. Stalini kiri on juhtnõõriks enamlastel pealetungimisel *kogu ideoloogilisel wäerinnal*, enamlaste leppimatuse kõwendamiseks kõikide ja igasuguste reaktsiooniliste, trotskistlike ja oportunistlike teooriate vastu.

Sm. Stalini kirja alusel edasi uutele wõitudele ideoloogilisel wäerinnal!

Leninismi puhtuse eest!

Elagu Kominterni ja ÜK(e)P juht sm. Stalin!

Detsembri kaotuse peapõhjusest

Sõjariistus ülestõus on klassiwõitluse kõige terawam, kõige kõrgem aste. Töölisklass, tugewnedes ja karastades end igapäises majanduslises ja poliitilises wõitluses kodanlaste vastu streikide, protestidemonstratsioonide, üksikute ja grupeliste tõrkumiste jne kaudu, läheb otsekohese rewolutsioonilise olukorra puhul otsustawale wõitlusele — sõjariistus ülestõusule. See on klassiwõitluse raudne ja wääramata loogika. Sõjariistus ülestõus peegeldab eneses terwet töörahwa potentsiaalset wõi siia-

maani peidetud hiigla jõudu. Terwete aastate ja aastakümnete wältel kogutud wõitlusesaawutused muutuwad sõjariistus ülestõusu puhul üheks raudrusikaks, mõõgateraks, mis purustab orjuseahelad.

Kuid see ei tähenda, et sõjariistus ülestõus peab olema stüühilise wõi loodusjõulise klassiwõitluse tulemus, et ta „iseenesest“ n. ö. „ajaloolise paratamatusena“ warem ehk hiljem tuleb. Nii seletawad ja mõistawad sõjariistus ülestõusu ainult mõned üksikud sõrades „pahempoolsed“ sotsid¹⁾ ja nendega ühel pulgal istuwad parem- ja „pahempoolsed“ kallaklased kommunistilise partei ridades. Nende meelest tuleb nii kaua oodata, kuni kodanlus iseenesest kokku langeb. Sõjariistus ülestõus oleks ainult selleks, et püss õlal, punane lint rinnas kodanlise korra matuserongis orkestrite saatel „demonstreerida.“ *Kommunistiline partei ja rewolutsiooniline töölisklass organiseerib wõi „teeb“ rewolutsiooni*, toetades nende objektiiwsete wõi loomuliste majandusliste ja poliitiliste tingimuste peale, mis kodanlises ilmas tootmiswahekordade muutumisega ja klassiwahekordade terawnemisega esile tulewad. See tähendab, et kommunistid ja *rewolutsioonilised klassiteadlikud* töölised erilise tähelepanu juhiwad nõndanimetatud subjektiivse faktori (teguri) peale, mille kehastuseks on eestkätt tugew kommunistiline partei ja massilised töörahwa klassiwõitluse organisatsioonid (ametiühisused, spordi- ja kultuuriühingud jne).

„*Andke meile rewolutsionääride organisatsioon — meie keerame Wenema pahempidi*“²⁾ kirjutas sm. Lenin ju kaua enne 1905. aasta rewolutsiooni. Lenini peamureks oli monoliitse, kaljukindla enamlise partei, kui rewolutsioonilise töölisiikumise peaaegu ja juhtiwa organisatsiooni loomine. Kommunistilise partei poliitiline ja organisatsiooniline mõju peab lewinema kõige laialisematesse töölisklassi ja maatöörahwa organisatsioonidesse. Lenin ei lasknud ennast kunagi eksitusse wiia tühjade sõnakõlksudega ja pealiskaudse meeoleu hinnanguga otsustawatel wõitlussilmapiilkudel. Ta nõudis eestkätt tugewat enamlist organisatsiooni ja üldist rewolutsioonilist tegewustahet tööliste ja maatöörahwa klassiteadwama osa poolt, kes suudaksid otsustawal silmapilgul wiia otsustawasse lahingusse rewolutsioonilisel käärimisel olewad kõige laialisemad töörahwa hulgad linnas ja maal.

„Rahwa enamuse tahest ei ole küllalt; tarwis on rewolutsiooniliste klasside jõud, mis otsustawal silmapilgul ja otsustawal paigal purustaks waenuliku jõu“³⁾, kirjutas sm. Lenin weel Oktoobri eelõhtul, siis kui mitmedki tänapäewased kallaklased keskkomiteele ette heitsid, et laialised rahwahulgad ei olewat weel liikwel ja sellepärast Oktoober „enneaegne“ ja „warajane“ on. Kuidas wastas sm. Lenin omas „Kirjas seltsimeestele“ Sinowjewi ja Kamenewi wäljaastumise peale, kes partei keskkomiteele enne Oktoobri otsustawaid wõitlusi argpükslikult „signaliseerisid:“

„*Massides ei ole üplitsale tungimise meeoleu*“⁴⁾?

„Asi just ei seisa nii, nagu enne 20.—21. aprilli, 9. juunit, 3. juulit, sest siis oli *loodusejõuline ärewus*... Sest siis teadsime meie hästi, et Nõukogud *weel* ei ole meie, et talupojad *weel* usuwad liberda-niis-tshernowilise, aga mitte enamlise (ülestõusu) teekäigu sisse, et, tähendab, meie järel rahwa enamust olla ei wõi, et siit wälja minnes,

1) Tegeelikult, nagu teada, ei tunnista sotsid proletariaadi diktatuuri ja ühes sellega ka sõjariistus ülestõusu.

2) Lenini kirjatööde kogu. Kõide IV, lhk. 458.

3) Sama. Kõide XXI, lhk. 123.

4) Sama. Kõide XXI, lhk. 344. Sõrendus meie poolt. A. T.

üleštõus enneaegne on. Teadlikkude tööliste enamusel siis üldse ei tekkinud küsimust otsustawa wõitluse üle... Wähem arenenud ja laialdasel massil aga polnud ei sihilikkust ega otsusewõimet wäljapääsematuses, oli waid loodusejõuline *ärewus*, naiiwse lootusega lihtsalt „wälja astuda,“ lihtsalt demonstratsiooniga „mõjuda“ Kerenskite ja kogu kodanluse peale.

Üleštõusu jaoks ei ole mitte see tarwilik, waid teadlikkude, arenemate kindel ja wankumata otsusewõime wõidelda kuni lõpuni — see ühest küljest. Kuid teisest küljest on tarwilik sihilikult kindel wäljapääsematus meeleolu laialistes hulkades, kes tunnewad, et poolikute abinõudega nüüd enam midagi päästa ei saa, et „mõjumisega“ kuidagi enam mõjuda ei saa, et näljased „paiskawad laiali kõik, purustawad kõik, kas wõi anarhistisel teel, siis kui enamlased neid ei oska juhtida otsustawas lahingus.“

Peab olema suured kogemused massilises wõitluses, teraw leninlane otsustuswõime, et õieti hinnata tõsist rewolutsioonilist meeleolu hulkades ja tabada eelwäe — töörahwa teadliku osa kindlat wõitluswõimet ja tahet. Seal, kus sotside mõju hulkades weel suur, seal, kus enamline partei weel poliitiliselt noor ja kogenematu, on õige seisukorra hinnang eriti raske. Niisugusel juhusel teeb partei harilikult kaks wiga: 1) wõtab loodusejõulise, kuid ideoloogiliselt mitte küpse ja organisatsiooniliselt mitte kindlustatud liikumise otsustawa wõitluse — s.o. sõjariistus üleštõusu — alguseks ehk 2) loeb rewolutsioonilise eelwäe — wõitlussalkade — wäljaastumist wõimalikuks ilma olukorra sügawa hinnanguta ja masside meeleolu arwestamata.

Eesti töölikklass ja EKP elas enne 1. detsembri üleštõusu 1924. aastal läbi 2 nõukogudewõimu ajajärku: okt. 1917.— weebr. 1918. ja now. 1918.— juuli 1919., ühe sõjariistus üleštõusu — Saaremaal 1919., ja ühe suurema poliitilise üldstreigi ja demonstratsiooni Tallinnas dets. 1918. Eesti töölikklassi teadlik osa oli nii mõndagi kord sõjariist käes oma õiguste eest wälja astunud (punakaart 1917.—18., punawägi 1918.—1920. a., Saaremaa partisaanid 1919. a.) EKP tegeliku juhtimise all olid pea kõik töörahwa legaalsed wõitlusorganisatsioonid. *Eesti sotsid pole kunagi suutnud laiade eesti töörahwa hulkade wõitlusorganisatsioonide juhtimist oma kätte saada.* Iseäranis wäike oli nende mõju enne 1. detsembrit. Wiha sotside, kui kodanluse otsekoheste käsikute wastu, kes tööliste kägistamise musta töö täiesti enda peale olid wõtnud (Isborsk j.m.), oli laialine ja sügaw. Pea kusagil mujal kapitalistlikes riikides ei olnud kommunistlise partei traditsioonid ja mõju nii tugewalt *kogu* töörahwaga seotud, kui see ju oktoobrist 1917. oli. EKP juhid (sm. Anwelt, Kingissepp, Pöögelman) on alati tõsised, järjekindlad enamlased olnud. EKP juhid kaswasid ja wõitlesid käsikäes ju pikad aastad Lenini partei ridades, halastamata wälja puhastades EKP ridadest igasuguseid kallaklasi. *EKP juhtimine enne 1. detsembrit ei sattunud ei minutikski parem- ehk „pahempoolsete“ oportunistide kätte. See oli EKP kõige tugewam külg ja sellepolest läks ta sügawalt lahku läänepoolsetest kommunistlistest parteidest (Saksa, Ungari, Prantsus, Inglis j.t.), kus sotside mõju tuntawalt suur oli.*

Muidugi ei järgne kõigest sellest, et EKP täiesti puhas oli kallaklastest. Neid oli ja on EKP ridades. Kuid tähelepanemisewäär on see asjaolu, et eesti töölikklassi parteiline osa oma kogumassis monoliitne on. Kõigub paremale ja „pahemale“ poole parteis waid osa n.n. „intelligente“, kellest nii mõnedki endid „juhtide“ kohale upitada on püüdnud wõi wäikekodanliste meeleolude mõju alla sattunud. Nende intelligendikeste

„hianang“ ja „arwustus“ leiab nüüd peale 1. detsembri sündmusi ohtraid poliitilisi wigu pea kõigis suuremates klassiwõitluse lahingutes, mida Eesti töörahwal pidada on tulnud.

Meie ei hakka kõiki neid „hinnanguid“ ja „arwustusi“, mida EKP oportunistiline wastarind, mis kogu aeg kord paremale, kord „pahemale“ poole kõigub, arutuse alla wõtma, sest see läheks liialt pikale. Nimetame ainult kahte — mõlemad seotud Tallinna tööliisklassi wõitlusega.

17. detsembril 1918. a. jätsid Tallinna töölised töö seisma ja tulid uulitsale hüüdsõna all „Inglane wälja!“ Eesti töörahwa punawägi oli wõtnud Rakwere ja ligines Tapale. Kodanlus oli kabuhirmus. Walge Ajutise walitsuse kõrwal loodi Tallinnas töörahwa nõukogu, kes oma peale wõttis wõitluse juhtimise kodanluse wastu. Massid olid liikwel ja awaldasid täielist usaldust nõukogudele. EKP ees seisis küsimus: kas kutsuda töörahwa hulki sõjariistus ülestõusule wõi ei? Kodanlus kutsus endale abiks inglise laewastiku ja Soome lihunikud, kui otsekohest jõudu kodu-sõja mahasurumiseks. Meeleolu „õhutamiseks“ laialistes hulkades lubati maarahwale mõisamaad ja kogu Eestile „demokraatia ja iseseiswus.“ EKP keskkomitee sm. Kingissepaga eesotsas hindas siis seisukorda niisugusena, et Tallinnas sõjariistus ülestõusule ei tule minna. Kuid massid olid ju liikwel, seisukord oli uulitsal ärew ja see arenes kuni otsekohe kokkupõrkeni raatuse ees, mida prowotseerisid walgekaartlised koolipoisid ajutise walitsuse käsul. Ei ole mingit kahtlust selles, et 17. detsembril 1918. a. massiline tööliste demonstratsioon Tallinnas sõjariistus ülestõusuks oleks wõinud muutuda, kui EKP sellele oleks kutsunud ja tema juhtimise oma kätte wõtnud. Kuid EKP ei teinud seda ja piirdus ainult rahulise demonstratsiooniga loosungi all: „Inglane wälja!“ Miks? Oli see wiga? Sm. Kingissepp, hinnates 17. detsembri sündmusi¹⁾, juhib tähelepanu selle peale, et EKP keskkomitee 1918. aasta tingimustes teisiti talitada ei wõinud. Tallinna tööliste kandwam ja teadlikum osa oli punawäe ridades. Järelejäänud osa Tallinna töölisi oli *meeleoluliselt* küll rewolutsiooniline, kuid organisatsiooniliselt oli ta weel nõrk. Wõitlussalkade korraldamine oli alles algidus, sõjariistu peaaegu ei olnud. EKP sõjaline organisatsioon ei olnud kindlates, tegewuswõimelistes kätes; ta töötas pikaldaselt ja kobades. Poliitiline meeleolu maal ja wäikekodanluse hulgas oli kõikuw ja igatahes mitte aktiivne, rewolutsiooni kasuks. Sm. Kingissepp nimetab seda meeleolu „demokratismi puuhobuse“ meeleoluks. Maatöörahwast ja wäikekodanluse weel uskus ja ootas, et kodanlus annab „demokraatia“, „waba iseseiswuse“ ja maad. Ja peale selle ning üle kõige muu olid inglise laewastiku suurtükitorud Tallinna peale juhitud, kus kodanlise „demokraatia“ peahädaoht — rewolutsiooniline tööliisklass — üles tõusta wõis. Kodanlusel oli sel silmapilgul poliitiliselt kasulik weresauna teha Tallinna tööliste kallal. Ta ootas ja prowotseeris seda inglise laewastiku kaitset ja toetusel, millega ta juba pikemat aega töölisi kollitas. EKP ei läinud selle prowokatsiooni õnge. Sm. Kingissepal oli õigus. *Nagu juuli sündmuste ajal Peterburis massil weel ei olnud sihikindlalt tõsist wõitluswõimet, waid ainult lootus demonstratsiooni kaudu „mõjuda“ ajutise walitsuse peale, niisama umbes oli ka lugu Tallinnas 17. detsembril 1918. a. Töörahwa hulgad, iseäranis maal, olid detsembris 1918. aastal weel „demokratismi puuhobuse“ meeleolu all. EKP keskkomiteel ja sm. Kingissepal oli õigus: sõjariistus ülestõus oleks siis warajane olnud²⁾.*

1) Waata W. Kingissepp „Iseseiswuse ikke all“.

2) Sm. Kingissepp toonitab eriti kartust inglise sõjalaewastiku eest, millele wilunud sõjalist jõudu põlnud wastu panna. Ja see oli sõjariistus ülestõusu meeleolule igatahes wäga tähtis. Toim.

Sõjariistus ülestõus 17. detsembril 1918. a. Tallinnas oleks võinud edukas olla ainult kahel *wälisel* eeldusel: kui inglise laewastik mitte Tallinna tööliste vastu ei oleks astunud ja kui ülestõus edasitungiwa punawäe poolt kohe järgmistel päewadel toetust oleks saanud. Mingisuguseid andmeid selle jaoks ei olnud, et inglise laewastik erapooletuks oleks jäänud. Eesti punawäe pea jõud aga olid weel üle 100 km Tallinnast eemal — Rakwere all. Kõige parematel tingimustel oleks punawäel 8—10 päewa kulunud, et Tallinna alla jõuda. Tehnilisi abinõusid (kiirsõitjaid tanke, lennukisi, autotransporti) punawäel siis ei olnud, et oma marssi kiirendada. Punane laewastik oli nõrk, sest merel walitses inglane. Katse Tallinna lahte tulla oleks nurjunud.

Lühikese nägemisega oportunistid, kes sel ajal kangesti „pahempoolsed“ olid, ei suutnud niisuguses keerulises ja raskes olukorras õiget liini leida ja süüdistasid hiljem EKP keskkomiteed sm. Kingissepaga eesotsas „wea tegemises.“ Tänapäew on selge, et EKP liin siiski õige oli ja keskkomitee niisugustel eeldustel ei võinud sõjariistus wäljaastumist jaatawalt otsustada.

Hoopis teistsugune oli seisukord 1. detsembril 1924. a. Peale 1918—20. a. kodusõda paljastas Eesti kodanlus lõpulikult „demokraatia“ ja „iseseiswuse“ puuhobuse. „Demokraatia“ asemel sai töörahwas kodanluse werise diktaatori walitsuse, mis häwitas wõi maha saherdas Eesti suurtööstuse, uulitsale wiskas hulga töötatõõlised kogu maa äärmisesse waesusesse ja maatõõrahwa wiletsusesse wiis, kuna Eesti töörahwas sai poliitiliste „wabaduste“ vastu türmid ja Isborski. Seesuguses olukorras kaswas töörahwa rewolutsiooniline aktiivsus, terrorist ja surwest hoolimata, nii linnas kui maal wahetpidamata. Ühe kinnipandud töölisühisuse asemele kaswawad kümned uued. Sajandete türmi wisatud ja surmatud töörahwawõitlejate asemele astuwad tuhanded uued. Üle terve Eesti tiheneb rewolutsioonilise töörahwa organisatsioonide wõrk. Kommunistline propaganda ja kommunistlised organisatsioonid tungiwad walgesse wäkke. Lialistes hulkades kaowad wiimsed pettekujutused „demokraatiast.“ Sotsid on lõpulikult kodanlikeks timukapoisteks muutunud, kelle peaülesanne töörahwa kaagitamine, ja töörahwahulgad näewad ning mõistawad seda. Seisukord on hoopis teine, kui see oli 6 aastat tagasi 1918. a. Massid mitte üksi ei hääleta kommunistide eest, waid astuwad aktiivsesse wõitlusesse kommunistlike hüüdsõnade all. Töötatõõliste demonstratsioonid ja miitingud maikuus, augusti sõjawastane meeleawaldus, mis kuni käsitsi wõitluseni politseiga areneb, seab küsimuse sõjariistus ülestõusust juba *altpoolt*, töölishulkade eneste poolt üles. See on hoopis teine seisukord, kui 6 aastat tagasi, mil mass weel „lootis“ ja „ootas.“ See on, nagu Lenin ütles, masside „sihilikult kindel wäljapääsematuse meeleolu.“ Mass ei usu enam *ainult* streikide ja *ainult* demonstratsioonide wõitluswormisse, ta nõuab sõjariistus ülestõusu — klassiwõitluse kõrgemat wormi.

EKP keskkomiteel, sm. Anweltiga eesotsas, ei wõinud sarnases olukorras kahte otsust olla: ta wõttis kursi sõjariistus ülestõusu peale.

Kuid Tallinna tööliselid kaotasid detsembri lahingu. Kaotusega sai kogu rewolutsioonilise töörahwa wõitlus Eestis põrutawraske hoobi. See oli Eesti töörahwale kolmas raske hoop 1905. aasta rewolutsiooni mahasurumise ja 1917—20. aasta kodusõja järel. Miks? Kas sellepärast, et EKP poliitiline liin õige ei olnud, wõi olid siin muud põhjused?

Eestlastest oportunistid kommunistlike partei ridades, kes 1. detsembri lüüasaamisega ühenduses nüüd kõwasti „pahemalt poolt“ paremale poole kaldusid, seadsid üles ja peawad weel praegugi kinni järg-

mistest „peawigadest“, mida EKP ja tema juht sm. Anwelt 1924. aastal olewat teinud:

1) EKP hindas rewolutsioonilist olukorda walesti (ei olnud üldist tööliklassis, ei olnud tahtmist wõidelda, sõjawägi polnud ülestõusjate poolt, maatõõrahwas ei olnud ülestõusu poolt).

2) Partei (EKP), wiies wõitlusesse ainult tõõrahwa eelsalga Tallinnas, tahtis wõimu töõliste jalge ette panna tõõrahwa laialiste hulka de seljataga.

Kas hindas EKP rewolutsioonilist olukorda õieti? Wastasrind ütleb kategooriliselt „ei“! Meie juba eelpool iseloomustasime seda rewolutsioonilist seisukorda, mis Eestis aastast-aastasse kuni 1924. a. detsembrini kaswas. *Kõige nürusem laim kangelastliku eesti töõliklassi peale on see, et temal ei olnud otsustawal silmapilgul „tahtmist wõidelda“.* Töõliklass ise alt poolt, ühes oma parteiga ülevalt poolt, seadis päewakorda sõjariistus ülestõusu küsimuse. Ju kaua enne otsustawat momenti näitas Eesti töõliklass tegelikult, et ta rewolutsiooni *tahab* ja walmis on wõitlema sõjariist käes, kui selleks aeg tuleb. Sama lugu oli ka maatõõrahwa hulgas, kes mitte ükski ei hääletanud kommunistide poolt, waid oma sõjalised organisatsioonid ülestõusu jaoks löi. *Maatõõrahwa teadlik osa oli lahingwalmis*: püssid olid puhastatud, kuulipildujadki käepärast. Pidagu meeles, et kõik seda tehti raske walge terrori all, kus igat wõitlussalga liiget timuka kuul ootas. Seda wõis teha ainult tõõsise rewolutsioonilise olukorra puhul ja siis, kui maatõõrahwa laialised hulgad selle poolt oliwad. Wõitlussalku loodi mitte ükski suuremates töõstuslinnades, nagu Tallinn, Narwa, Pärnu, waid ka teistes linnades ja alewites (Tartus, Kohilas, Petseris). Niisugustel kohtadel oli wõimata wõitlussalku luua ilma teatud osa wäikekodanliste kihtide otsekohese abita ja kaastundeta.

Oli sõjawägi wastu? Ligi kolmandik Tallinna garnisoni hääletas 1923. a. kommunistide poolt. See on ennenägematu olukord terwes kodanlikes sõjawäes. *Peale Oktoobrirewolutsiooni Wenes ja peale Saksa rewolutsiooni 1918—19. a. ei leia meie kusagil kapitalistlikes riigis sõjawäge, kus kommunistide mõju sõjawäes nii suur oleks olnud, kui see oli Eestis.* EKP ja EKNÜ häälekandja „Punane sõdur ja madrus,“ mis walgewäes liikus, on selleks dokumendiks, mis weel tänapäew tõendab seda rewolutsioonilist meeoleulu ja wõitlustahet, mis sõjawäes tol ajal oli. *Paljud sõjawäelased langesid wõitluses kodanluse wastu sõjariist käes, tõmmates enda werega kriipsu peale oportunistide kuulmatale süüdistusele.* Lennudiwisjon, mis kogu ohwitserkonnaga terwena ülestõusjate poole üle läks, — kas see küllalt selgelt ei räägi seda, et walgewäe meeoleulu 1-sel detsembril rewolutsiooni poolt oli. Kas suudab opositsioon ühtegi wäeosa näidata, kes 1. detsembril sõjariista ülestõusjate wastu oleks tõstnud? Ta ei suuda seda, sest see oleks alatu wale. Tallinna garnisoni suurem wäeosa — 10. polk riisuti kodanluse poolt sõjariistadest paljaks ja wõeti wahi alla, et ta mitte nagu lennudiwisjon rewolutsiooni poole üle ei läheks. *Uulitsawõitlusi pidas ülestõusjate wastu mitte sõjawägi, mitte isegi kaitseliit (mis laiali jooksis), waid kindralite, ohwitseride ja kadettide banded.*

Poola polkownik Rowetski, kelle kätte walge Eesti kindralstaap nähtawasti kõik wastawad materjalid 1. detsembri ülestõusu kohta on annud, tuleb omas raamatus „Uulitsawõitlus“ Tallinna ülestõusu kohta järgmisele otsusele:

„Ülestõusu tähtaeg oli tabawalt määratud. Poliitilise olukorra hinnang Eestis lubas oletada, et ülestõusjaid toetawad rahwa laialised hulgad.“¹⁾

1) Allakriipsutus meie poolt. H. T.

See mis täiesti selge Poola polkownikule — töörahva võitluse kägistusmeetodite uurijale — on arusaamata meie opositsioonile, kellele nähtavasti vähe on kommunistlise partei hinnangust, nii et temale peab ette lugema klassiwaenlase tõendust, kes seda hambaid kiristades tegema on sunnitud¹⁾.

Kas oli EKP-l kawatsust võimu ainult eelwäega wõtta, s.t. sõjariistus ülestõusu massideta, töörahva seljataga läbi wiia? See on raske süüdistus EKP vastu, seda enam, et tegelikult 1. detsembri lahingud Tallinna uulitsatel piirdusid eelsalga lahingutega. Tähendab aga see seda, et terve 1. detsembri sõjariistus ülestõus piirdus ainult eelsalga lahingutega Tallinnas? Ei, kaugeltki mitte.

1. detsembri eelsalk koosnes $\frac{2}{3}$ parteitutest seltsimeestest. Eelsalga olid esitatud paremad parematest kõige laialistematest töörahva võitlusorganisatsioonidest (ametiühisustest, spordiseltsidest jne). Eelsalga olid rewolutsiooniliste soldatite ja madruste esitajad. Eelsalga koosseis ei piirdunud mitte nende 300 seltsimehega, kes wälja astusid. Siin olid lisaks hulk naisseltsilisi side ja esimese abi töös, konspiratiivkorterite pidajad, sõjariistade muretsejad, käskjalad, agitaatorid üle kogu Eesti. Peale selle võitlusorganisatsioonid maal, alewites, linnades, kes pidid kohe Tallinna järel wälja astuma. Seal, kus eelsalgal edu oli, suurenesid ta read kohe mitmekordselt (näituseks lennudiwisjonis, kus 13-mehelise eelsalga toetuseks kogu diwisjon rewolutsiooni eest wälja astus). Wõib niisugustes tingimustes rääkida weel sellest, et EKP ainult eelsalgaga ülestõusu läbi tahtis wiia? Kes wõitlesid peale kella 10—11, kui ülestõus linnas maha oli surutud, meeleheitlikult mehiselt Lasnamäel kodanluse vastu? See oli lennudiwisjon — soldatimundris talupojad ja töölised — kes jõudsid võitlusse astuda juba ülestõusu esimestel tundidel. Kes olid need ligi 500 seltsimeest ja seltsilist, keda peale 1. detsembrit kodanluse poolt tapale ja türmi piinakongidesse tassiti? Kas olid need eelsalga liikmed? Ei, need olid üksikud kangelased rewolutsioonilise töörahva hulgast, keda kodanlus weel isegi peale ülestõusu werist mahasurumist kartis. Need olid selle laialdase rewolutsioonilise massi esitajad, kes EKP juhtimisel kodanluse wägiwallawõimu detsembris 1924. a. kogu Eestis pidid lõpetama. Need olid rewolutsiooni peajõud, kes weel ei suutnud otsekoheseks võitluseks lahti argneda ja ühte sulada lahingut alanud eelsalgaga. Häbemata laim ja poripildumine võitluses langenud wahwate seltsimeeste peale on see, kui opositsioonitajad neid „pimedast peast tulle jooksjateks,“ massidest eraldatud tuulepeadeks jne tembel-dawad. Ainult poliitiliselt pime wõi äärmine oportunist võib seesuguse madaluseni minna, kus kodanlus ja sotsfaschistid tal seesuguste teenete eest pead silitawad.

Wiimasel ajal on aga kommunistlises kirjanduses tulnud ette wäga sisukaid ja mitmekesiseid katseid Tallinna 1. detsembri ülestõusu tõesti objektiivselt ja teadusliselt marksistlik-leninistliselt seisukohalt hinnata²⁾.

Kommunist Neuberger ei kahtle selle juures, et Eestis oli 1924. a. detsembris rewolutsiooniline olukord, mis nõudis sõjariistus ülestõusu päewakorda seadmist:

„Eesti kommunistlise partei keskkomitee otsustas aprillis wõtta kursi sõjariistus ülestõusu ettevalmistuse peale... *Rewolutsioonile*

1) Wõrdle ka wastawaid seletusi eesti kodanliste timukapealikute, nagu Laidoneri, Pätsi j. t. suust, „Sõduris“ jne.

2) Waata: 1) Neuberger „Sõjariistus ülestõus“ 1931. (saksa, prantsuse, wene keeles). 2) Komakademia 2-ne köide „Kirjeldused sõjariistus ülestõusude ajaloo üle,“ 1931. 3) Ajaleht „Prawda“ 1. det. 1930.

tõepoolest kasulik klassijõudude wahkord nõudis, et partei küsimuse nimelt nii seab 1)!

Sm. Neuberg loeb terve rea sõjalisi wigu üles, mis ülestõusu edu halwasid (wõitlussalkade nõrkus, jõudude killustamine, luure ja side puudulikkus, sõjariistade mitte läielik tarwitamine jne). Kuid kõike seda loeb ta paratamatuseks. *Peaweaks loeb aga Neuberg lõhet, mis tekkis eelwäe („sõjaliselt organisecritud rewolutsiooniliste tööliste“) wäljaastumise ja Tallinna proletaarsete hulkade wäljaastumise wahel* Kuid sm. Neuberg ei loe eelwäe purukslõõmise põhjuseks mitte Tallinna tööliste „tagasihoidlikkust,“ wõi nende „tahtmatust“ wõitlusest osa wõtta, nagu seda EKP wastasrindlased endale ette kujutawad. Sm. Neuberg märgib ära hoopis teist:

„Tööliste hulkade osawõimatust ülestõusus ei tule mitte sellega seletada, et nagu poleks Tallinna töölistmass küllalt rewolutsiooniline olnud, waid sellega, et Tallinna töölised ei olnud poliitiliselt ja organisatsiooniliselt ettevalmistatud wäljaastumiseks just 1. detsembril.“

Sm. Neubergi meelest oli olukord ja masside meeoleu rewolutsiooni jaoks küps. Tema arwates sündis aga ülestõus liig järsku ja ootamata, milleks aga massid ei poliitiliselt ega organisatsiooniliselt ettevalmistatud polnud.

Siin on sm. Neubergil ainult osalt õigus. *EKP ja kogu Eesti töölistklass teab, et 1. detsembri lüüasaamise peapõhjuseks oli see, et töölisthulgad wõitlusesse ei saanud tõmmatud.* Kuid tegi EKP selle juures poliitilise wea? Ei teinud. Poliitiline wiga oleks siis olnud, kui EKP ülestõusu tõesti hulkade seljataga oleks korraldanud. Seda aga polnud, sest kogu Eesti töörahwal oli juba mõni kuu ennem teada, et ülestõus seisab päewakorras. EKP keskomitee „awalik kiri“ sm. Anwelti allkirjaga, lendlehed, põrandaalused ajakirjad jm., need rääkisid küllalt selgelt, et ülestõus otsustatud on ja tulema peab. Ainult ülestõusu moment hoiti saladuses. Wõimalik, et sm. Neubergil need faktid teadmata on, sest muidu ei oleks wõinud ta sarnast järeldust teha. Imelikuna näitawad järgmised sõnad, mida sm. Neuberg EKP-le nagu etteheitena seab:

„Mitte sõjariistus proletariaadi eelsalkade sõjaline tegewus ei wõi ja ei pea hulkasid aktiivsele wõitlusele wõimu eest wälja kutsuma, waid töötawate hulkade rewolutsiooniline tõus peab sõjariistus eelsalkade sõjalise tegewuse wälja kutsuma.“

Teisiti ei wõigi see kusagil olla, kus päewakorral klassiwõitluse kõrgemale wormile — sõjariistus ülestõusule — üleminemise küsimus. *Just masside rewolutsiooniline tõus oli see, mis wälja kutsus eelsalga wõitlustegewuse 1. detsembril.* Mai demonstratsioonid, augusti rahutused, „149“ protsess, — kas sellest küllalt ei olnud, et õigustada eelsalga wäljaastumist? *Sm. Neuberg aga ei suuda wahet teha eelsalga wäljaastumise poliitilise ja wormilise külje juures, kui ta edasi kirjutab:*

„Wõitlejate wähease aktiivsuse ja wastupanu puudulikkuse põhjuseks, arwame meie, oli just see, et ülestõusjad tundsid end isoleerituna töölisthulkadest.“

Pooliitiliselt astus 300-meheline Tallinna rewolutsiooniline proletariaadi eelsalk wälja, kui osa terwest Eesti töörahwast, kes kääris rewolutsiooni tõusu keerus. Wormiliselt astus eelsalk wälja lahus mitte üksi kogu Eesti töörahwast, waid ka Tallinna tööliste hulkadest. Teisiti ei wõinudki see

1) Neuberg „Sõjariistus ülestõus“, lhk. 40. Meie allakriipsutus. H. T.

olla Tallinna tingimustes, kus kodanlus igapäew ise ülestõusu prowtseeris selleks, et töölishulkade sõjaliselt nõrku wõitluskolonnesid kuulipildujate ja suurtükide tule alla panna. Korraldades üldist ülestõusu (Eesti ja Tallinna masstaabis) ja eelsalga wäljaastumist (Tallinnas) *wormiliselt* lahus, lõi EKP kodanluselt tema tugewama sõjariista — walmispandud kuulipildujad, ohwitseride banded, fashistid j.m. käest maha, atakeeris teda *täiesti qotamata* hommiku wara ja pani ta õige kriitilisse seisukorda. *Oleks kohe esimese paari tunni jooksul, mil eelsalk tege-likult (waatamata rea kaotuste peale) Tallinnas peremees oli, sõjawäe- osadest ja tööliiskwartaalidest kas wäikenegi osa otsekoheesse wõitlus- sisse tõmmatud, sm. Neubergi oletused eelsalga „isoleeritud“ seisukor- rast oleks loomulikult ära jäänud.* Oleks see wõimalik olnud? Jah. Lennudiwisjoni lugu, kus soldatid jalamaid eelwäega ühinesid ja ühes nendega wõitlusse astusid, näitab et täiesti wõimalik oli eelwäe ja masside wäljaastumist siduda. Miks wõis 13-meheline salk lennudiwisjoni kaasa tõmmata? Miks ei suudetud sedasama, näiteks, tankide diwisjonis teha? Sellepärast, et wiimases wale *tööjaotus* oli, et seal asi enneaegu lahinguks läks, mis seltsimehe-tankisti. Loorentsi elu maksis. *Selle ase- mel, et oma peatähelpanu soldatite-tankistide kasarmust uulitsale toomise peale juhtida, algas wõitlusgrupp enneaegset lahingut tanki pärast. Kas ei oleks kergemini tanki kätte saadud, kui soldatid-tankis- tid ise nad uulitsale oleks toonud?* Lennudiwisjonis oli wõitlusgrupp kohe peale lühikest miitingut aeroplaanide, autode, sõjariistade peremees. See ei tähenda, et oleks pidanud lahingust lahti ütlema ja ainult mitlin- geerima. *See tähendab seda, et ülestõusu ajal ei tule wõidelda mitte ükski sõjariist käes, waid ka agitatsiooni ja propagandaga.*

Mitte parem ei olnud lugu tööliiskwartaalides. *Oleks kohe ettenähtud olnud hulgalised agitaatorite kaadrid, kes wabrikutes, uulitsatel, trammi seisukohtadel töörahwast oleks üles kutsunud alanud wõitlust toetama, neile kogumisekohad kätte näidanud, neid kohe kas wõi ilma sõjariista- deta tegewusesse oleks tõmmanud (barrikaade ehitama, politseinikku- delt sõjariistu ära wõtma, sõjariistade kauplusi üle wõtma jne) oleks seisukord teine olnud. Sõjariistus ülestõus ei kannu edu ilma proleta- riaadi sõjalise jõu alalise kaswuta. Iga tund, iga minut peab selleks ära kasutatud olema, et proletariaadi wõitlusjõude alatasa suurendada — siis on wõit kindel. Ei ole sugugi tähtis, mis kujus algab sõjariistus üles- tõus. Selle kohta kirjutab sm. Lenin ¹⁾:*

„Marksism läheb kõigist primitiivsetest sotsialismi wormidest sellepoolest lahku, et tema ei seo liikumist mingisuguse ühe kindla wõitluswormiga. Tema tunnistab kõige mitmesugusemaid wõitlus- worme ja sellejuures ei „mõtle“ neid wälja, waid ühtlustab, organi- seerib ja muudab teadlikuks need rewolutsiooniliste klasside wõitlus- wormid, mis tekiwad liikumise käigus.“

*Sellepärast ei ole kellegil õigust EKP-le ette heita, et see wõitlus- worm, mida tema olukorra nõudel eeldas, „wale“ ehk „mitteleninlik“ oli, nagu seda mõnigi kallaklane katsub teha. Rewolutsiooni ei tehta retsepti wõi kindla wormi järele. Igale konkreetsele olukorrale wastawad omad konkreetset wormid. Sm. Meiselil ²⁾ ei ole sugugi õigus, kui ta Lenini õpetust sõjariistus ülestõusust wõitlussalkade küsimuse *peaküsi- museks* seab. Wõitlussalgad mängiwad hiigla osa sõjariistus ülestõusus.*

1) Lenin. Kõide X, lhk. 80.

2) Waata „Klassiwõitlus“ nr. 135--135, lhk. 45--50 (Lenini õpetus sõjariistus üles- tõusust).

Kuid kogu töörahvast on võimata võitlussalkadesse organiseerida. *Ilma laialiste hulkade võitlusesse tõmbamata, ilma jõudude alalise kaswuta otsustawas lahingus ei võida proletariaat sõjariistus ülestõusus.* Tähen-
dab, erilist tähelepanu tuleb selle peale juhtida, kuidas kindlustada hulkade
tegelikku osawõttu uulitsawõitlustest juba esimesest lahingutunnist peale.
Sest nagu Tallinna õpetund näitab, võib see juba paari järgmise tunni
pärast liiga hilja olla. Kuid selleks on vähe ainult võitlussalgast. Pea-
wad olema veel tublid, sõjakad organisatsioonid wabrikutes ja sõjawäe
osades, kes teawad ja oskawad hulkasid *kohe* lahinguwalmis seada, kui
moment seda nõuab.

See, et 1. detsembril Tallinna uulitsatel hulgaline võitlus lahti ei
argnenud, on mõistuküsimuseks ka kommunistlise akadeemia redaktoritele,
kes ära trükkides sm. Kiiremehe kirjatüki¹⁾ imestanult konstateerivad:

„Nad võtsid enne ära posti, telegraafi ja waksali, pärast aga jäi
weel tühine asi teha: „massi mobiliseerimine“. Mitte see ei ole
Tallinna ülestõusu organisaatorite süü, et ülestõus maha suruti, waid
nende süü seisab selles, et see oli mitte õieti ja mitte täieliselt
ettewalmistatud ülestõus, kus grupp wahiwad mehi, suurepäralisi
rewolutsionääre, ennastohwerdawalt lahingusse tormawad massi ase-
mel, sel ajal, kui see mass lahingusse pole tõmmatud.“

„Kirjelduste“ redaktor sm. Makowski ei suuda aru saada sellest
seisukorrast, mis Tallinnas oli ühenduses eelwäe võitlusega. Et sõja-
riistus ülestõusu, kui klassiwõitluse kõrgemat tulemust, õieti hinnata,
peab wastawa maa proletariaadi võitlusajalugu õige sügawalt tundma ja
teadma. Sm. Makowski aga selle asemel, et tähelepanelikult sm. Kiire-
mehe artiklit lugeda, teeb niisuguse ootamata järelduse (muuseas juhus-
liselt sm. Kiiremehe wastawat tsitaati muutes) et tallinlased enne võtsid
postkontori ja alles siis arwasid massi mobiliseerima hakata. Kuid sm.
Kiiremehe artikli lõpus²⁾ on küllalt selgelt öeldud, milles seisis tema
meelest EKP peawiga:

„Kuid EKP-l oli terve rida organisatsioonilisi ja sõjalisi wigu
ja tegelikult ei suutnud ta siduda neid kahte ülesannet, s. o. eelwäe
paletungit masside paralleelse (ühiaegse — H. T.) sõjariistu pane-
misega ja wäljaastumisega.“

Nende sõnadega ütleb sm. Kiiremees küllalt selgelt, et EKP-l ei
olnud mingisugust plaani enne postkontorit wõtta ja siis hulkasid mobili-
seerida. Kõik see pidi ühel ajal sündima.

Täiesti arusaamata on sm. Makowski „tõendus“ selle üle, et Tallinna
ülestõus olewat „pahempoolse kallaku“ iseloomustaw näitus sõjariistus
ülestõusu küsimuses³⁾. Selles asjus läheb sm. Makowski „pahempoolsete“
leiwaisast Trotskist õige pisut lahku, kes Tallinna ülestõusu weel „pahem-
poolsema“ sõnaga iseloomustas, nimelt „mäss“ (мятеж). Sm. Makowski ei
julge just nii öelda, sest „mässuna“ kõlab Tallinna ülestõus ainult töölis-
klassi waenlaste suus. Niisugune kahtlane kooskõla wormuleerimises ei
tee just au Makowskile, iseäranis peale seda, kui lugeda tema kirjatükki
Krakowi ülestõusu kohta⁴⁾ kus must walgel seisab:

„Peale werist imperialistlist ilmasõda... peale mitmeid töö-
rahwa sõjariistus ülestõuse ja peale lõpmatut fashistlist terrorit töö-
liste ja talupoegade vastu kõik töölised, isegi kõige enam maha-
jäänud on subjektiivselt ette walmistatud sõjariistus võitluseks.“

1) Очерки по истории вооруженных восстаний, köide II 1931, lhk. 22.

2) Waata „Kirjeldused“ lhk. 111. Meie allakriipsutus.

3) Sama lhk. 6.

4) „Kirjeldused“ lhk. 128.

Kõige kardetawam ja poliitiliselt kirjaoskamatu on sarnane otsus töörahwa kohta. Kui see nii on, siis kõneleb ju sm. Makowski, wigu otsides Tallinna ülestõusust, otse enese wastu. Siis oleks ju pidanud kindlasti wõitma: kõik olid küllalt ette walmistatud. Kas maksab kapitalistlikel maadel praegu üldse enam oodata? Alatagu kohe sõjariistus ülestõusu, sest isegi kõige mahajäänum osa tööliklassist on subjektiivselt walmis wõitluseks.

Sõjariistus ülestõus on miljonite niitidega seotud kogu töörahwa wõitluse traditsioonidega ja kõige keerulisemate silmapilgu nõuelega. Peab väga arenenud poliitiline tasapind olema, et mõista kõiki neid sügawaid protsesse, mis üles kerkiwad sõjariistus ülestõusu ettewalmistusel ja iseäranis tema läbiwiimisel. Siit väga mitmekesine hinnang ja lahkuminewad arwamised. Sellepärast ei ole meil mitte ükskõik ära märkida seda sügawat ja asjalist põhihinnangut, mida tegi ÜK(e)P kesk-häälekandja „Prawda“ omas 1. detsembri numbris 1930. aastal¹⁾.

Mispärast siiski Tallinna ülestõus lõppes proletariaadi kaotusega? Mispärast, waatamata massi üldiselt rewolutsioonilise meeleolu peale, waatamata selle peale, et rahwa suur enamus kompartei hüüdsõnu toetas, waatamata kodanluse latwade pea täielise lagunemise peale, waatamata suurepäraliselt läbimõeldud ülestõusu sõjalise plaani peale, — sõjariistus wõitlus ei annud edu?

Tallinna ülestõusu kaotuse peapõhjus seisab selles, et eesti seltsimehed Lenini nõudmistest sõjariistus ülestõusust kui kunstist õieti aru ei saanud. Sõjariistus ülestõus ei ole midagi muud, kui proletariaadi klassiwõitluse kõrgem worm. Sõjariistus ülestõus ei ole iseseisew klassiwõitluse akt, waid selle loogiline tulemus, mida läbi wiiakse sõjariist käes. Sõjariistus ülestõus on samal ajal nii poliitiline (klassiwõitlus) kui ka sõjaline (sõjariistus wõitlus) akt. Need mõlemad elemendid on teineteisest lahutamatud. Klassiwõitluse edu nõuab ikka uute ja uute hulkade alalist juurdetõmbamist. Sõjariistus wõitluse edu nõuab sedasama, plü osawat tegewust sõjakunsti seaduste järele.

Eestimaa kommunistiline partei oskas otsekohe enne ülestõusu tõmata rewolutsioonilisse klassiwõitlusesse töötawate laialised hulgad. Kuid otsustawal momendil, sõjariistus wõitluse ajal wõimu eest, jäid need hulgad passiwseteks pealtwaatajateks. *Kommunistiline partei ei osanud organisatsiooniliselt ja sõjaliselt siduda eelwäe lahingusalga wäljaastumist hulkade wäljaastumisega. Kõik tähelpanu oli juhitud wõitlusgruppide tegewuse peale. Wabrikutest ja tehastest, sõjawäe osadest ja asutustest wõeti ära kõige aktiivsemad seltsimehed ja liideti wõitlusgruppidesse. Tehased ja sõjawäe osad otsustawal minutil jäid ilma juhtimiseta. Partei lootis siin sõjariistus wõitluse loodusjõulise arenemise peale, mitte aga selle organiseerimise peale seestpoolt.* Wõitlusgruppid, kelle peale pealootus pandi, olid organisatsiooniliselt nõrgad, ei tunnud küllalt hästi sõjariistu ja olid täiesti ettewalmistamata wisa uulitsawõitluse pidamiseks. Sellepärast löödi wõitlejad liiga wara puruks. Nad jätsid lahinguwälja maha weel ennem, kui jõudsid lahti argneda Tallinna proletariaadi peajõudude esimesed kolonnid.“

Kuid see, mis nüüd tagantjärele selge ja iseenesest mõistetaw näib olewat, jäi otsustawal momendil täitmata. „Iseenesest mõista — ütleb

1) Selle tsitaadi „Prawdast“ toob ette sm. Jaroslowski oma broschüüris 1905. aasta ülestõusu õppetundide üle, kus ka peale Oktoobrirewolutsiooni ettetulnud sõjariistus ülestõuse käsitakse. H. T.

sm. Neuberg¹⁾), — *et ilma mingisuguste wigadeta ja eksimiseta on mõttata organiseerida ja läbi wiia sarnast keerulist asja, kui on sõjariistus ülestõus.*“ Kõik areneb, kõik muutub. Wõitluswormid täienewad ja lähewad ikka keerulisemaks ja keerulisemaks. Tallinna ülestõus näitas, missugune suur tähtsus on tööliklassi wõitlussalkadel, kes otsustawatel momentidel wäljaastuwad kui hulkade eelwägi, alates wõitlust ja kergendades massi lahingusse astumist. Niisuguste wõitlussalkade tähtsust ja nende tarwilikkust ei saa eitada ka tulewikus. Siin on sm. Anweldil²⁾ täiesti õigus, kui ta kirjutab:

„Terawa rewolutsioonilise seisukorra juures, kus kommunistlised parteid wõimalik on töörahvast teatud kindlal tähtpäewal ülestõusule kutsuda, on wõitlussalgad eelwäeks, kes esimestena wõitlusesse astuwad, lafalist proletariaadi ja muu töörahwa hulke endaga kaasa tõmmates; stüühilisel rewolutsiooniliste wõitluste puhkemisel asuwad nad töörahwa etteotsa, hulkade organiseerimatu wäljaastumisel plaanikindlust ja õiget sihti andes; punaste jõudude pealetungimisel tõusewad nad walgete tagaselja üles, et teatud punktides wõimu töörahwa kätte wõtta, ehk vähemalt walgete wastupanekut pealetungijatele raskendada; partisaanisõja („sisesõja“) korral häwitawad nad wastaste sõjamoonaladusid, sildu, rikuwad sidet, tungiwad moonawooride kallale jne. Mis wõitlussalkadel ikka ühist on, see on — wõitlus kodanlise korra kukutamiseks, wastawalt oludele, mitte ainult sõnadega, waid ka sõjariistadega.“

1. detsember andis suured kogemused sarnaste wõitlussalkade organiseerimise alal. Need kogemused tulewad wiimseni ära õppida. Wõitlussalga tegewuses on palju huwitawat, kangelaslikku omapärasust, mis tänapäewani mitte ükski Eesti töörahwale, waid kogu ilma rewolutsioonilisele proletariaadile hiigla õppetunniks on.

Kuid 1. detsember näitab, et peale wõitlussalga organiseerimise seisab kompartei ees weel terve rida raskeid ülesandeid, selleks et kogu rewolutsioonilist töörahvast „otsustawal momendil, otsustawas paigas“ lahinguwõimeliseks teha. Wähe on rewolutsioonilisest meeolust hulkades, wähe tahtmisest wõidelda. *Hulkadel on tarwis osata wõidelda, parteid on tarwis osata hulki wõitluses juhtida.* See aga ei ole ühe päewa töö. Selleks on tarwis kogu töörahwa klassiwõitlust sarnastes organisatsioonilistes wormides arendada, mis kindlustaksid otsustawa löögi andmist kodanlusele kogu töörahwa rewolutsioonilise jõuga „otsustawal momendil, otsustawal paigal.“ Need wormid on olemas. *Tugewad, hästi organiseeritud wõitlusrakukesed tehastes, sõjawäeosades, töölisorganisatsioonides, küllades.* N.n. „rahu“ ajal, kui ei ole otsekohest rewolutsioonilist olukorda, on need rakukesed wäikesed ja kujutawad endist ainult juhtiwaid kaadreid, kes töös töörahwa sõjariistus wõitlusmeetodite praktilise õppimisega, sõjariistade muretsemisega jne. Rewolutsioonilise olukorra arenemisega ehk sõja puhul paisuwad töörahwa wõitlusrakukesed ikka suuremaks ja suuremaks. Kui päewakorral otsekohene wõitlus, luuakse tihe sõjaline organisatsioon. Seda organisatsiooni aga ei tule nii mõista, et ta tegemist teeb ainult *eelsalga* organiseerimisega ja lahingu ettevalmistusega. *Iga tehas, iga wäeosa, iga küla, iga töölisorganisatsioon peab oma „mobilisatsiooni plaani“ kallal töötama.* Otsustawal silmapilgul peab wastaw wõitlusrakuke näitama, et ta oskab mitte ükski wõidelda, waid oskab hulki wõitlusesse tõmmata. *Töörahwa wõitlusgruppi liige peab*

1) Neuberg „Sõjariistus ülestõus“, lhk. 49. Meie allakriptsutus. H. T.

2) „Klassiwõitlus“, 1. XII. 1925., lhk. 4.

otsustawal momendil olema wahwa sõjamees, kuid samal ajal ka osaw agitaator ja organisator.

Eesti töörahwal on seljataga suured rewolutsioonilise wõitluse kogemused, eesti töörahwa ridadest on tuhanded paremad pojad klassiwõitluse hiiglahingutes langenud. Werine on eesti töörahwa wõitlus olnud ju pikad aastad. Kuid see ei pea teda kohutama. Rewolutsiooniwõitluste mälestusepäewadel paljastab eesti töörahwas oma pea langenud seltsimeeste meeldetuletamiseks. Kuid samal mälestusepäewal tuletab eesti töörahwas meelde wanu lahingukogemusi, wõtab terawa arutuse alla tehtud wead, et neist õppida kõige tabawamaid wõitluswõtteid, selleks et „otsustawas lahingus, otsustawal momendil“ näüd juba lõpulikult wõita.

Moskwas, 22. XI. 1931.

H. Tummeltau.

Toimetuse järelsõna. Uute, otsustawate rewolutsiooniwõitluste lähinemine nõuab rahwuswaheliselt proletariaadilt kõigi wõitlusekogemuste tõsist läbitöötamist, et nende õppetunde ära kasutada. 1. dets. õppetundide laialine arutamine wiimasel ajal on sellepärast igati ajakohane. Kuid tulemused jätawad weel nii mõndagi täpsustamata, annawad isegi ebaõigeid seadeid. Meie ei kõnele siin seesugustest kah-ajaloolastest, nagu sm. Palwadre, kes tahab tõendada, nagu oleks 1. detsembriks Eestis „majandusline ja poliitiline konjunktuur“ muutunud ja sellega muudatus sündinud kogu töörahwa meeolus, mis 1. dets. kaotuse esimeseks ja tähtsamaks põhjuseks olnud. Seesugune „tõendus“, mis põhjendatud mõnele indeksi ja hõrsitabeli andmele, ei kannata — wastu seatuna teistele andmetele — mingit arwustust wälja, ja siin on wastasrindlased „kodanlisemad kui kodanlus ise“, kes mitmel puhul on kinnitanud, et ülestõus wäga kohasel ja parajal silmapilgul sündis. Kuid ka Neubergi, osalt isegi Kiiremehe ja Meiseli artiklites (allikad — waata eespool) näib paiguti liig wähe silmaspeetud kahte leninlise analüüsi paratamatut nõuet ja Lenini käsitust ülestõusu küsimustes. Need on, esiteks, dialektika ülestõusu arengus, mida mingil tingimisel ei saa wõtta mehaaniliselt, nimelt eelwäesalkade ja laialiste hulkade wäljaastumiste wahekorras. Lenin ei ole kusägil ega ühegi wäljaastumise arutamisel üles seadnud nõuet, et laialised hulgad *kohē, üht-aegu* esimeste eelwäesalkadega peaksid wälja astuma. Moskwa ülestõusu õppetunde hinnates astub ta terawalt wälja nende *wastu*, kes süüdistasid, et „proletariaat, kui mass, wälja ei astunud,“ et isegi 9.—10. dets. „Moskwa proletariaat wälja ei astunud . . .“ Lenin tähendab, et seesuguste etteheidete autorid „wähematki katset ei teinud arutada küsimust . . .“ „otsekohe—sõjariistus wõitluse ja abiwõitluse osast nende wahekorras.“ Kogu Lenini artiklist käib läbi see dialektilise arengu joon, et hulgad peawad wõitlusesse tõmmatud saama *wõitluse käigus*, mis algawad wäheste osawõtjatega. Tuleb meeles pidada ühte seesuguse kaasatõmbamise wõimaluse tähtsamaist eeldusist: eelwäed ja neile kaasatõlnud proletariaadi osad peawad *edasi minema* „kas wõi kõige pisemate wõidusaawutustega“. Arusaadaw, sest *taganemisel* annaks kaasakutsumine wähe tagajärgi.

Teine asjaolu on kohalikkude tingimuste täpne arwestamine kõigis küsimustes: koha, aja, relwastuse jne suhtes. Tallinnas oli *füüsiline wõimalus esimesigi* töölisesalku kätte saada alles 1½ — 2 tundi pärast ülestõusu algust. Füüsiliselt ja faktiliselt oli seks ajaks wõitlus enamjagu wäljaastumise punktides juba otsustawalt *kaotusega lõppenud*. Pea kõik analüüseerijad tunnistawad, et eelwägede pealetung *enne* puruks oli lõõdud, kui töölisest hulgad appi *jõudsiwadki*. Kui see nii on, kuidas saab siis mõista sama ülesseatud nõudmist, et hulgad ikkagi oleksid pidanud wälja astuma,

süüdistust, et hulgad ei olnud väljaastumiseks organiseeritud, partei ei tõmmanud neid kaasa? Kas ei ole siin arwustustes wastupidisust, mis tekkinud konkreetsete olude ebatäpsest arwestamisest?

Need lühikesed märkused ei taha muidugi mitte kõige vähemalgi määral piirata 1. dets. sündmuste analüüsi jätkamist ja süwendamist, waid nende eesmärk oli waid leninistliku uurimismeetodi wõtteid alla kriipsutada. Ja kuiwõrd just konkreetsete andmete poolest weel paljugi warjule on jäänud, siis tuleb terwitada EKP keskkomitee otsust eeltulewal aastal 1. dets. ülestõusu kohta suuremat tööd välja anda, milles peale muu ka osawõtjatelt kogutud rikkalik materjal peaks saama ära kasutatud. See aitaks wististi nii mõndagi küsimust selgemini otsustada.

Lääne Tööraha Komülikooli 10. aastapäewaks

Marksistliselt hästi ettewalmistatud proletaarsete kaadrite küsimus on enamlaste parteis alati tähtsal kohal seisnud, kuid iseäranis suure tähtsuse omandas ta peale Oktoobrirewolutsiooni. See tähtsus suureneb ühes sotsialistliku ehitustöö kaswuga ja proletaarse rewolutsiooni tõusuga.

Proletariaat, muutudes peale wõimuwõtmist walitsewaks klassiks, peab oma partei kaudu kogu proletariaadi diktatuuri süsteemile (nõukogud, ametiühisused ja kõik teised proletaarsed organisatsioonid) üldise ühise sihtjoone andma wõitluses sotsialismi eest. Et partei suudaks kogu proletariaadi diktatuuri aparaati (lülisid) juhtida ja tööliisklassi, sidemes teiste lähedaste klassiliste kihitustega (talurahwas), kõige lühemat teed sotsialismile wiia, selieks peab tal olema laialdane kaader, kes warustatud leninismi sõjariistaga.

Sarnasteks parteiliste enamliste kaadrite sepikodadeks on kommunistlised ülikoolid, millede hulka kuulub ka Lääne Tööraha Komm. Ülikool, mis asutati 28. now. 1921. a.

NSW Liit on paljude rahwuste pere, kus enam kui 150 rahwust kommunistliku partei juhtimisel ühiselt üldist proletariaadi ajaloolist ülesannet täidawad. Sotsialistlikel ehitustööl üksikute rahwuste seas on aga omad iseäraldused, mis tingitud ühe ehk teise rahwuse majanduslisest ja poliitilis-kultuurisest tasapinnast. Loomulik, et sotsialistlik ehitustöö kõikide nende rahwuste seas ainult siis edukas wõib olla, kui selleks tarwilisel määral kaadreid, kes nende rahwuste keeli oskawad, nende kultuuri ja muid iseäraldusi tunnewad, kes hulki suudawad juhtida.

Seda asjaolu silmas pidades kerkis meil juba kodusõja ajal terve rida rahwuswähemuste kõrgemaid parteikoole, mis 1921. aastal kommunistlisteks ülikoolideks ümber organiseeriti. Nii sündis Lääne Tööraha Kommunistlik Ülikool Moskwas sm. Marhlewski juhatusel ja aasta hiljem organiseeriti Leningradis tema osakond kolmest kõrgemast soome, eesti ja läti parteikoolidest.

LTKÜ Leningradi osakonna 10-aastane töö on tegelikult lahutamata osa üldisest proletariaadi klassiwõitlusest oma kurnajate vastu, wõitlus uue ilmakorra eest, sellepärast oleks wõimata üksikasjaliselt üles lugeda kõiki neid teeneid, saawutusi ja puudusi, kogu seda määratusuurt tööd, mis selle kümne aasta jooksul on teinud LTKÜ. Leningradi osakond wõib ennast nimetada täie õigusega eesrinna wõitlejaks sotsialismi eest soome ja eesti külades niihästi Leningradi oblastis, kui ka kaugemates maanurkades üle terve NSW Liidu. Ei ole ühtegi nurgakest laial Nõukogude Liidu pinnal, kus ei tuntaks „Kunsa õpilasi“ kas õppewaheaegadel prakti-

kal ehk koolilõpetajatena juba alalisel tööil. Iga sulane, kehvik ja keskmik teab jutustada, kuidas nad „Kunsa õpilaste“ juhtimisel eesti ja soome külades hoogsalt kulaku, kui klassi, likwideerimisele asusid. Ei ole wist ühtegi kolhoosnikku, kes ei teaks rääkida sellest toetusest, mis neile annud ühel ehk teisel näol LTKÜ Leningradi osakond kolhoosi organiseerimisel ja ta edaspidisel kindlustamisel.

Kõige selgemaks tunnistuseks siin on see asjaolu, et eesti ja soome töötaw talupoeg (sulased, kehvikud ja keskmikud) kollektiwiseerimise eesrinnas sammub nii Leningradi oblastis kui mujal. Hoolimata igat sorti oportunistide, rahwusdemokraatide, eesti kodanluse ja sotsfaschistide kihwtisest sõimust ja katsetest kulakut eesti ja soome külades kinni mätsida, läheneb neis asundustes kehwa ja kesktalurahwas kiirel sammul täielikule kollektiwiseerimisele, ning seega kulaku, kui klassi, likwideerimisele.

Eesti ja soome külade kollektiwiseerimises on LTKÜ Leningradi osakonnal kahtlemata suured teened.

Kuid LTKÜ Leningradi osakonna mõju ei piirdu ainult maaga. Kogu õppuse ajal on ta õpilased tugewamaks toeks parteiorganisatsioonidele töös Leningradi wakrikutes, eriti rahwuswähemuste proletariaadi seas, haridusmajades, kirjanduslisel alal, partei ja nõukogude asutustes. Ta on olnud tugewamaks sõjariistaks parteiorganisatsioonidele wõitluses sotsialismi eest, soome ja eesti töötawate hulkade juhtimises selles ehitustöös. Ta on eesti ja soome proletariaadi uhkus.

Missugustes tingimustes kaswas ja kõwenes LTKÜ Len. osakond?

Asudes NSWL suuremas proletaarses keskkohas, Leningradis, mis üle terve NSW Liidu ainukeseks tugewamaks eesti ja soome proletariaadi keskkohaks, on L.O. lahutamata osa Leningradi proletariaadist.

Kaadrite küsimus, wõitlus kaadrite eest, on lahutamata osa klassi-wõitlusest. Parempoolsete üks põhiwigadest seisab selles, et nad kaadrite küsimuses selle klassilisest iseloomust aru ei saa. Näit. rääkis sm. Rõkow k.-k. aprillikuu pleenumil 1928. a., et küsimust „wõib otsustada nii ja teisiti, ilma et sealjuures klasse puudutaks. See ei ole küsimus, kus meil tuleb arwestada külaga ja klassilise kihinemisega külas.“ Arusaadaw, et sarnane klassitu põhimõte kaadrite kaswatamise ja waliku juures kõige kahjulikum ja kardetawam on, iseäranis just ajajärgul, kus kahjutegemine, kui terawam klassi-wõitluse worm, ühes ja teises sotsialistilise ehitustöö lülis ilmsiks tuleb.

Klassiline põhimõte kaadrite kaswatamises ja walikus on meie parteis olnud igal ajal kõikumata alusmüüriks, on selleks praegu ja jääb edaspidi. LTKÜ Leningradi osakond on lahutamata osa Leningradi proletariaadist — see on esimene tingimus, milles kaswas ja kõwenes L.O.

Teiseks, L.O. kaswas ja kõwenes wõitluses partei pealiini eest, olles ÜK(e)P keskkomiteele ja Leningradi partei organisatsioonile kindlaks toetusepunktiks partei pealiini läbiwiimisel eestkätt eesti ja soome töötawates hulkades. Samaseks partei wankumata toetusepunktiks on L.T. Kommülikooli Leningradi osakond saanud leppimata wõitluses iseenda ridades ideelise puhtuse eest. Kõik kõrwalekaldumised partei pealiinist on ta oma ridades alati otsustawalt purustanud, kõhklejad oma seast alati kõrwaldanud.

Parempoolne kallak, mis meie parteis käesolewal sotsialistilise ehitustöö ajajärgul peahädaohuks, „pahempoolsed“ meeleolud, suurwene kallak, rahwusline schowinism ja leppemeeleolud nende kallakutega nõuawad iga kommunistilise ülikooli õppurilt kõige wisamat, leppimata wõitlust, kuni nende lõpuliku purustamiseni. Kuid rahwuswähemuste seas wõtawad need kallakud isesuguse kuju.

Käesolewal silmapilgul on pea kõigil rahvuswähemustel wõitluses sotsialismi eest peahädaohuks rahvusdemokratism, mis püüab kulakut rahvuswähemuste külas kinni katta, tema õiget nägu warjata (Kullerkupp, Rannaleet). Seega on rahvusdemokratism kulaku agentuur meie töötawates hulkades, meie parteis. Kuid sotsialismi ehitamine eesti, soome jne külades ei ole hiina müüri-ga lahutatud walgest Eestist ja teistest kapitalismi wahipostidest. Kulaku likwideerimine siin on walusamaks hoobiks eesti ja soome kodanlusele. Siit järeldus — wiimase püüe igatpidi omu rahwuslisele kulakule toeks olla ja tema likwideerimist takistada. Nii on rahvusdemokratism teiselt poolt eesti, soome jne kodanluse agentuur meie rahvuswähemuste töörahwa, meie partei ridades. Sellepärast, — halastamata wõitlus rahvusdemokratismi vastu, kui kulaku ja ülepiiri kodanluse agentuuri vastu, kes püüab rahvuswähemuste töötawaid hulki õigelt sotsialistilise ehitustöö teelt kõrwale wiia, ühes juurtega wälja kiskuda leplikkus, kõhklemine ja kahepaiksus selle kallaku suhtes.

Ilma rahvusdemokratismi lõpuliku purustamiseta ei ole võimalik sotsialistilist ehitustööd rahvuswähemuste seas kõrgemale astmele tõsta, pole võimalik rahwuslise proletaarset kultuuri edukas arenemine. LTKÜ Leningradi osakond on ka selles wõitluses üks eesrinnas sammujatest. Seda wõitlust peab ta weel suurema sallimatusega jätkama, seda kõrgemale astmele tõstes, kogu parteiorganisatsiooni küsimuseks tehes, seda wõitlust kõige laiematesse hulkadesse kandma nii linnas kui maal. LTKÜ on ÜK(e)P leninlise rahwuspoliitika suur saawutus, ta peab kogu jõuga wõitlema selie rahwuspoliitika õige teostamise eest.

Enamlises wõitluses parteiridade puhtuse eest, eestkätt rahvuswähemuste seas (eestlased, soomlased), kaswas ja kõwenes LTKÜ Leningradi osakond, andes parteile 10 aasta jooksul mitusada leninlist wõitlejat oma lõpetajatena. Seda enamlise parteiehituse põhimõtet kannab praegune L O. kollektiiv ja peab kandma ka tulewikus.

Käesolew silmapilk seab meie kõikide ette terawamalt, kui kunagi enne, rea uusi küsimusi. NSW Liidus wiime lõpule sotsialismi alusmüüri ehitamise. Oleme mitmel tähtsal tööstusalal jõudnud järele eesrinna kapitalistilistele maadele. Kapitalismi üldine kriis, tema majapidamise lagunemine, mis paljudes maades rewolutsiooniliseks kriisiks kujunemas, näitab, et surew imperialism oma wiimaseid päiwi elab. Kuid ükski ühiskondline kord ei häwine iseenesest, kui teda ei häwitata.

Siin seisab kommunistilise ülikooli ees eriülesanne: olla walwel, teritada leninismi sõjariista, kaswatada kaljukindlaid elukutselisi rewolutsionääre, kes suudaks miljoniliste hulkade esimestes ridades sammuda sotsialistilisel ehitustööl ja üleilmse Oktoobri barrikaadidel.

H. Saks.

Lenini õpetus proletaarsetest rewolutsioonist

(Lõpp).

Strateegia ja taktika

Kui jälgida wene rewolutsiooni arenemist, siis näeme, et see jaguneb kolme oma iseloomu poolest üksteisest terawalt lahkuminesse ajajärku ehk astmesse. Esimene ajajärk algab 1903. a. ja kestab kuni 1917. a. weebruarini, mil isewalitsus kukutatakse ning poliitiline wõim kodanluse kätte läheb, õigem — antakse. Kodanluse wõimule tulekuga

algab rewolutsiooni teine ajajärk, mille lõpetab proletariaadi diktatuuri maksmapanemine Oktoobris 1917. a. Kolmas, proletariaadi diktatuuri kindlustamise ajajärk, algab peale sotsialistlik pöörde.

Peatume kahel esimesel ajajärgul. Kolmanda ajajärgu võime siinkohal kõrwale jätta, kuiwõrd see algab peale proletariaadi poolt võimuwõtmist ja järjekult ei käi käesolewa artikli piiridesse, kuiwõrd me selles käsitame proletaarse rewolutsiooni n.ö. kitsamas mõttes, s.o. kuni poliitilise võimu proletariaadi kätte minemiseni. Kuigi niisugune lahutamine metodoloogiliselt just õige ei ole, tuleb seda puhttehnilistel põhjustel siiski teha.

— Rewolutsiooni esimesel ajajärgul, — kirjutab sm. Stalin, — on proletariaadi peaesmärgiks isewalitsuse kukutamine ja wana, keskaja jäänuste häwitamine. Rewolutsiooni peajõuks on proletariaat, ta ligemaks tagawarawäeks kogu talurahwas. Peahoop on juhitud selles suunas, et kodanlust, kes püüab isewalitsusega kokku leppida selleks, et rewolutsioonilist liikumist poolel teel peatada, — isoleerida laialistest talurahwa ning teistest väikekodanlastest hulkadest. Sellel, rewolutsiooni esimesel arenemiseastmel on proletariaadil liit kogu talurahwaga mõisnikkude ja isewalitsuse wastu.

Teisel ajajärgul, mille jooksul Wenemaal kodanlis-demokraatiline rewolutsioon ümber kaswab sotsialistlikeks rewolutsiooniks, on proletariaadil juba uus eesmärk, nimelt: kukutada Wenemaal kodanlust ja wäljajätta imperialistlisest sõjast, mis on wõimalik ainult proletaarse rewolutsiooni abil. Rewolutsiooni põhijõud on endiselt proletariaat, kuid lähemaks tagawarawäeks ei ole enam kogu talurahwas, nagu eelmisel ajajärgul, waid ainult osa sellest — kehwtalurahwas ja poolproletaarlased, ning kui arwataw reserw — teiste maade töölisteklass. Muutunud on ka pealõõgi suun. See on nüüd juhitud väikekodanluse isoleerimise poole, kes, püüdes enda järel tõmmata töötawat talurahwast, sobitab kokkulepet kontrrewolutsioonilise kodanlusega, et rewolutsiooni mitte lõpuni lasta areneda, et seda poolel teel sumbutada ja sellega päästa kodanlist „demokraatiat“.

Toome paar wäljawõtet Lenini kirjutustest nende kahe ajajärgu kohta, millest ülewälpool jutt oli.

„Proletariaat, — kirjutab Lenin esimese ajajärgu kohta, — peab lõpule wiima demokraatlise pöörde, koondades enese ümber talurahwa hulgad, et jõuga murda isewalitsuse wastupanek ja paraliseerida kodanluse kindlusetust“. (Lenin — kirjat. kogu VI k., lhk. 371.).

Teise ajajärgu kohta kirjutab Lenin, et:

„Proletariaat peab läbi wiima sotsialistlike pöörde, ühendades endaga rahwa poolproletaarsete elementide hulgad, et murda jõuga kodanluse wastupanu ja paraliseerida talurahwa ning väikekodanluse kindlusetust“. (Sealsamas).

Niisugust, terve ajajärgu kohta eesmärgi ülesseadmist, peahoobi suuna äramääramist, jõudude paigutamise plaani wäljatöötamist jne nimetataksegi rewolutsiooni strateegiaks.

„Strateegia, — kirjutab sm. Stalin, — on rewolutsiooni teatud arenemiseastme alusel proletariaadi peahoobi suuna äramääramine, wastawate jõudude paigutamise kawa wäljatöötamine (pea- ja teisejärgu reserwid), ning wõitlus selle kawa läbiwiimise eest kogu rewolutsiooni teatud arenemiseastme kestwuse jooksul“. (Leninismi küsim, lhk. 137).

„Strateegial, — jätkab sm. Stalin, — on tegemist rewolutsiooni peajõududega ja nende reserwidega. Ta muutub ühenduses rewolutsiooni üleminekuga ühelt astmelt teisele, jäädes üldiselt muutmataks kogu antud ajajärgu jooksul“. (Sealsamas, lhk. 138).

„Strateegial on tegemist rewolutsiooni peajõududega ja nende reserwidega.“ Juba see lause üksi ütleb, milline määratu tähtsus on strateegial ja õigel strateegilisel juhatusel proletariaadi rewolutsioonilise võitluse arenemises. Ilma täpse, põhjalikult läbitöötatud strateegilise plaanita pole mõeldagi sõja võitmise peale, kuigi üksikud lahingud, üksikud operatsioonid edukalt lõppeda võivad. Sedasama võib öelda ka rewolutsiooni kohta. Proletariaat võib saawutada ühed ehk teised osalised võidud, võib kangelaslikult võidelda, kuid kui strateegiline plaan on wale, kui peahoop pole sinna juhitud kuhu tarwis, kui tagawarawäed õigel kohal ei ole, ehk kui neid üldse pole seal, kus nad arwatakse olewat, siis on lõppude-lõpuks kaotus paratamata.

Selleks, et wälja töötada õiget strateegilist plaani, peab kõigepeal selgeks tehtama, missugusessõ arenemise astmesse on jõudnud rewolutsioonit. Ajajärgu õige hindamiseta ei wõi juttugi olla õigest strateegilisest plaanist; õige strateegilise plaanita ei saa olla ega ole õiget taktikat.

Milline määratu tähtsus on ajajärgu hindamisel strateegilise plaani peale, selleks üks näitus. Kui sm. Kamenew j.t. 1917. a. Lenini wastu wälja astusid ja tõendasid, õigem, tõendada püüdsid, et Wenemaal kodanlis-demokraatiline rewolutsioon veel lõppenud ei olla, et ees seista veel eriline tööliste- ja talurahwa rewolutsioonilise diktatuuri ajajärk, kes kodanlise rewolutsiooni lõpule wiib, siis andsid need seltsimehed ajajärgu ja klassijõudude wahekorra ebaõige hindamise. Oletame silmapilguks, et partei oleks läinud mitte Lenini, waid Kamenewi järel. Missugune oleks pidanud olema niisugusel juhtumisel partei strateegiline plaan, ta strateegilised hüüdsõnad? Loomulikult — liit kogu talurahwaga. Missuguses suunas oleks tulnud juhtida peahoop? Loomulikult kodanluse isoleerimise suunas. Ligem tagawarawägi? Kogu talurahwas jne jne. Kuhu oleks jõudnud partei ja proletariaat sarnase strateegiaga? Muidugi mitte proletariaadi diktatuurile, waid oportunisti. Oktoobrirewolutsioon ja kogu proletariaadi diktatuuri ajalugu näitawad küllalt selgesti, et ainus õige strateegia ja taktika oli Lenini poolt wälja töötatud strateegiline ja taktiline plaan. Ja seda wõis ta teha selle tõttu, et oskas ajajärku õieti hinnata, et suutis wälja selgitada olewaid klassijõudude wahekordi.

Samasugust wiga, nagu tegi Kamenew 1917. a., kordasid mõned eestlastest seltsimehed paar-kolm aastat tagasi, kui nad tõendada püüdsid, et Eestis kodanlis-demokraatiline rewolutsioon veel lõppenud ei olla. Kui see nii oleks, siis peaks EKP hüüdsõnaks olema: liit kogu talurahwaga! s.o. ka hallparuniga. Siit juba wastaw taktika jne. Kõigil on wist selge, kuhu EKP niisuguse strateegiaga ja taktikaga jõuaks. Proletariaadi diktatuurile igatahes mitte.

Peatume nüüd mõne sõnaga taktika juures. Kõigepealt, mis on taktika ja mille poolest ta lahku läheb strateegiast?

Igaüks, kes jälginud rewolutsiooni arenemise protsessi ükskõik missugusel maal, on wist tähele pannud, et rewolutsiooni tõus ei arene sirgjooneliselt, waid igal ajajärgul on omad tõusud ja mõõnad. Strateegia, nagu juba ütlesime, jääb üldiselt kogu ajajärgu kestwusel muutmataks, ega wõi, loomulikult, reageerida ajajärgu sees wahelduwatele tõusudele ja mõõnadele. Seda teeb taktika.

„Taktika on proletariaadi ülewõlpidamise liini ära määramine sõdlemisi lühikese tõusu ehk mõõna, rewolutsiooni tõusu ehk languse aja wältel, wõitlus selle liini läbiwiimise eest, wanade loo-
sungite, wanade wõitluswormide wahetamise ja uute organiseerimise, nende wormide ühendamise teel jne.“ „Taktika on osa strateegiast sellele allow, seda teeniw.“ (Stalin).

„Taktikal on tegemist wõitluswormidega ja proletariaadi organiseerimise wormidega, nende wahetusega, nende ühendamisega. Rewolutsiooni teatud ajajärgu jooksul wõib taktika, olenedes tõusudest ehk mõõnadest, rewolutsiooni tõusust ehk langusest, mitu korda muutuda.“ (Stalin).

Järjelikult ei sea taktiline plaan enesele ülesandeks wõita sõda terwena, seda teeb strateegia, waid üksikute lahingute, üksikute wõitluste ehk kokkupõrkamiste wõitluse.

Kui waadata wene rewolutsiooni esimest ajajärku, siis näeme, et sel ajal, kui strateegia, strateegiline plaan niikauaks muutmataks jäi, kuni isewalitsus wõidetud, muutus taktika mitmed korrad. 1905. a. eel tarwitas meie partei pealetungimise taktikat, kuiwõrd rewolutsiooni laine tõusis. Sel ajal näeme poliitilisi demonstratsioone, poliitilisi streike, duuma boikoteerimist, sõjawastast ülestõusu jne. Muutusid ka organisatsioonilised wormid. Näiteks, sel ajal tekkisid tööliste saadikute nõukogud, kui täiesti uus organisatsiooniline worm, mis kohane ainult niisugusel ajajärgul, kui rewolutsiooni laine märke tõuseb. Hoopis teist taktikat tuli parteil tarwitada peale rewolutsiooni tõusu langemist, kui reaktsioon wõidukäiku sammus. Enamlased wõtsid osa duumast, demonstratsioonide asemel parlamentilised wäljaastumised, osalised streigid, mis enamasti majanduslist iseloomu kandsid. Otsekoheste wõitlusorganite asemel, nagu seda olid tööliste saadikute nõukogud, tuli organiseerida mitmesuguseid kooperatiivseid jne organisatsioone, mille ümber wõis koondata proletariaati. Tuleb meeles pidada, et niisugused organisatsioonid on otstarbekohased ainult languse ajajärgul, kui teatud ajutised organisatsioonilised wormid, mille asemele, niipea kui uus töö küllalt wõimas, peawad astuma uued. Kiire organisatsiooniliste wormide wahetamine, nende paenduwus — see on enamlaste partei, ta taktika üks tähtsamatest saawutustest, millel on hiiglatähtsus proletariaadi enamuse wõitluses proletarse rewolutsiooni poole. Sedasama peab ütleva ka hüüdsõnade kohta, mille suhtes Lenin meisterlikult tarwitas oma hästi wäljatõõtatud dialektikat. Kõigest sellest, mis ülewõlpool öeldud, järgneb, et:

„Leninismi strateegia ja taktika on teadus proletariaadi rewolutsioonilise wõitluse juhtimise üle.“
(Stalin).

Marx ja Engels ei jätnud järele wäljatõõtatud strateegiat ja taktikat kui teadust. Neilt pärandas Lenin geniaalseid mõtteid ja märkusi proletariaadi strateegia ja taktika üle. Kuid need olid siiski waid üksikud mõtted ja märkused, mis endast weel teadust ei kujutanud, kuiwõrd nad olid ühendamata, süstematiseerimata jne. II-se Internatsionaali ajajärk ei annud samuti wäljatõõtatud rewolutsioonilist strateegiat ja taktikat. Wastuoksa, sellel ajajärgul moonutati Marxi ja Engelsi mõtted strateegia ja taktika üle tundmatuse ni, tõlgitseti puhtoportunistiliselt, heideti sealt wälja kõik rewolutsioonilikkus ja saadi niiviisi vähemlaste rahuline taktika, mis tunnustab pea erandita ainult parlamentlist klassiwõitluse wormi.

„II-se Internatsionaali surmapapp ei seisa mitte selles, et ta omal ajal tarwitas parlamentliste wõitluswormide ärakasutamise tak-

likat, waid selles, et ta nende wormide tähtsust ülehindas, lugedes neid peaaegu ainukesteks, ning siis, kui jõudis awalikkude rewolutsiooniliste löömingute ajajärk ja küsimus wäljaspool parlamentlistest wõitluswormidest tõusis esiplaanile, pöörasid II-se Internatsionaali parteid untest ülesannetest kõrwale, ei wõtnud neid omaks.“

(Stalin — „Leninismi küsim.“, lhk. 136).

II-ne Internatsionaal, mille tegewus kuulub peasjalikult enam-wähem rahulikkude ajajärku, ajajärku, mil kapitalism arenes kiiresti, mil puudusid suured, kogu ühiskonda wapustawad sündmused, nägi oma ülesannet selles, et kasutada maksimaalselt kõiki legaalseid wõimalusi proletariaadi õpetamiseks ja organiseerimiseks. Ei waja tõestamist, et iga partei neid wõimalusi ja teesid ära kasutama peab, nii palju kui see wõimalik. Kuid see ei tähenda milgil kombel, et proletariaadi partei peaeesmärgi, proletariaadi otsustawatele wõitlustele ettewalmistamise, proletariaadi diktatuuri maksmapanemisele wägiwaldsel, rewolutsioonilisel teel, ära unustada wõib, nagu seda tegid II-se Internatsionaali parteid. Ja täiesti õieti tähendab sm. Stalin, et niisugusel ajajärgul, niisuguste proletariaadi ülesannete mõistmise juures, nagu see walitses II-es Internatsionaalis, ei wõinud juttugi olla läbitõotatud taktikast ja strateegiast kui terwikust. Olid waid üksikud wisandid, üksikud mõtted taktika ja strateegia üle, „kuid taktikat ja strateegiat ei olnud.“ (Stalin).

„Ainult järgmisel ajajärgul, proletariaadi awalikkude wäljastumiste ajajärgul, proletarse rewolutsiooni ajajärgul, mil küsimus kodanluse kukutamisest muutus otsekoheste praktika küsimuseks mil küsimus proletariaadi tagawarawägedest (strateegia) muutu üheks kõige elulisemaks küsimuseks, mil kõik wõitluse- ja organisatsiooni wormid, — parlamentlised ja mitteparlamentlised (внепарламентские) (taktika) — need täies ulatuses wälja selgitasid, — ainul sellel ajajärgul wõisid wälja tõotatud saada proletariaadi wõitluse ühtne strateegia ja läbitõotatud taktika. Nimeit sellel ajajärgul said Marxi ja Engelsi geniaalsed mõtted strateegia ja taktika üle, mis II-se Internatsionaali oportunistide poolt kinnimüüritud (einmauern vermauern — P. M.), sm. Lenini poolt päewawalgele toodud.“ (Stalin)

Peatume nüüd lühidalt Lenini poolt wäljatõotatud ja praktiliselt elluwõidud strateegilise ja taktilise juhtimise põhimõtete juures. Teeme seda peajoones sm. Stalini järel, kuiwõrd just tema Lenini juhtimõtteid kõige paremini, kõige õigemini edasi annab, neid selgitab ja mitmeti täiendab ning arendab.

Peaküsimus, millele strateegilisel juhtimisel tähelepanu tuleb koondata, on reserwide õige kasutamine ning paigutamine. Neid reserwe, mida rewolutsiooniline proletariaat kasutada wõib ja kasutama peab, wõib jagada kahte liiki — otsekoheste ja kaudsed reserwid.

Otsekohesteks reserwideks on esiteks talurahwas ja osalt wäikekodanlus; teiseks — teiste maade proletariaat; kolmandaks — rewolutsiooniline liikumine asumaadel ja poolasumaadel; neljandaks — juba kättewõidetud proletariaadi diktatuur. Arusaadawalt ei ole need reserwid igal arenemiseastmel, mida rewolutsioon läbi teeb, ühesugused, nagu juba ülewalpool tähendasime. Ei ole tingimata tarwis, et kõik need reserwid kogu aeg proletariaadi kasutada oleks. Ajutiselt wõib proletariaat osalt tagawarawägedest lahti öelda, jättes omale siiski jõudude ülekaalu. Kaudsed reserwid — mida proletariaat wõib kasutada niihästi pealetungimisel kui ka manööwerdamisel sel juhtumisel, kui ta ajutiselt taganema on sunnitud. Niisuguste kaudsete reserwide hulka kuuluwad näiteks

wastuolud, konfliktid sõjad jne. proletariaadile waenuliste kodanliste riikide wahel ja vastuolud mitteproletaarsete klasside wahel omal maal. Wiimaseid lahkkelisi ja vastuolusi tuleb kasutada wastase nõrgendamiseks ja oma reserwide täiendamiseks. Tähendame näiteks wäikekodanluse ja wabameelse-monarhistlise kodanluse vastuolude peale esimese wene rewolutsiooni ajal ja isegi peale seda ning imperialistlike riikide wahelise konflikti ja sõja peale Oktoobrirewolutsiooni ajal, mis takistas neid kõiki jõude proletariaadi diktatuuri vastu koondamast. Sedasama wõib öelda ka praeguse ajajärgu kohta, mil imperialistlike riikide wahelised vastuolud on üheks põhjuseks, mis neid riike takistab interwentsiooni algamist NSWL vastu.

Esimeseks tähtsamaks ülesandeks, mis strateegilise juhatus ees seisab, on jõudude ülekaalu kindlustamine tähtsamates punktides. Seda saawutatakse sellega, et kui ülestõus seisab ukse ees, kui pealetung juba areneb täiel rindel — siis reserwid tõmmatakse eelwäe järele, walmistatakse neid ette otsustawaks silmapilguks, nagu seda tegi enamlaste partei 1917. a. Oktoobrirewolutsiooni ettewalmistamise ajajärgul, alates aprillist samal aastal. Organisatsioonilisteks wormideks, mille kaudu see ülesanne täideti, olid nõukogud nii wäeliinil kui seljataga. Kui tähtsaks Lenin selle ülesande täitmist pidas — nägime juba ülaltoodud wäljawõttest tema töödest.

Teiseks momendiks, mida silmas pidada tuleb, on ülestõusu silma pilgu walimine. Liig warane, enneaegne wäljaastumine, — kui ülestõu pole weel ette walmistatud, kui hulkade aktiivsus, otsustawus ja rewolutsiooniline waimustus pole jõudnud oma haripunktile, kui reserwi pole weel eelwägedele järele tõmmatud ja kui kõhklemine ja segadu waenlaste ridades pole weel küllaldane, siis on ülestõus määratud hukatusele, kuiwõrd siin arenemisekäigust, ülestõusu küpsemise protsessis, liig kaugele on ette hüpatud. Sarnase strateegilise wea tegid seltsimehed kes nõudsid sõjarlistus ülestõusu ja wõimuwõtmist 1917. a. augustis. Samuti on ülestõus kaotatud, kui paras silmapilk mööda lastakse, kui waenlasele aega antakse organiseerida ja koondada oma jõude, kui rewolutsioonilised jõud wäsiwad ja tüdinewad ootamisest. Sarnase wea tegid, nagu teada, Oktoobrirewolutsiooni ajal sm. Sinowjêw ja Kamenew, kes Leninit süüdistasid „ruttamises“ jne.

Kolmandaks nõudmiseks on: „kord wõetud kursist kõrwalekaldu mata kinnipidamine kõikides ja igasugustes raskustes... See on tarwilik selleks, et eelwägi ei kaotaks silmist wõitluse peaesmärki, ning hulgad, minnes sellele eesmärgile ja koondudes eelwäe ümber, ei libiseks teelt... Niisuguse „kursi kaotamise“ näituseks tuleb lugeda meie partei ekslikku ülewõitlust otsekohe peale Demokraatlist Nõupidamist, wõttes vastu otsuse eelparlamentist osawõtmise suhtes. Partei nagu unustas sel momendil, et eelparlament on kodanluse katse maad nõukogude teelt kodanlise parlamentarismi teele üle wiia. See wiga parandati enamlaste lahkimisega eelparlamentist.“ (Stalin).

Neljandaks peamomendiks, mille peale sm. Stalin tähelepanu juhib, äärides strateegilisest juhatuset kui teadusest, on reserwidega manöwerdamine, „kui waenlane tugew, kui taganemine paratamata... kui taganemine olewate jõudude wahekorra juures on ainsaks abinõuks eelwäe löögi alt wäljawõimiseks ja tema ümber reserwide alleshoidmiseks“ (Stalin).

Niisugust strateegiat tarwitas meie partei Bresti rahu sõlmimise mis aega andis „hinge tagasi tõmmata“ ja jõudu koguda walgekaardlist, kindralite pealetungimise tagasilöömiseks.

„Sõlmides separaatlist rahu, wabaneme meie kõige kõrgemal määral, mis praegusel silmapilgul wõimalik, mõlemast sõdiwast (враждующих — P. M.) imperialistilisest grupist, kasutame nende waenu ja sõda, mis raskendab nende kokkulepet (сделки — P. M.) meie wastu, kasutame puhkewaheaega sotsialistilise rewolutsiooni jatkamiseks ja kindlustamiseks.“ (Lenin — k. k. XV k., lhk. 68—69).

Ja 1921. aastal kirjutas Lenin selle küsimuse kohta weel muuseas järgmist:

„Nüüd näeb isegi wiimane loll, et „Bresti rahu“ oli järelandmine, mis meid tugewamaks tegi ja rahwuswahelise imperialismi jõude nõrgestas.“ (Lenin — k. k. XVIII k., lhk. 335).

Jah, praegu on täiesti igale lollilegi selge, et Lenini strateegia oli Bresti rahu sõlmimise ajajärgul ainus õige, järjekindlalt enamline strateegiline samm. Kuid sel ajal leidus palju neid, kes sellest aru saada ei suutnud ja „rewolutsioonilist sõda“ (Buharin j.t.) ehk „ei sõda ega rahu“ (Trotski) nõudsid. Nõudes „otserindes“ pealetungimist, unustasid need seltsimehed (mõned neist seltsimeestest on praegu waid „endised seltsimehed“) (sellest on wähe — klassiwaenlased. Toim.) strateegia ühe tähtsama nõudmise — reserwidega manööwerdamise, selleks, et wõita aega, jõudu koguda ja siis uuesti pealetungimisele asuda. Ainuüksi pealetungimisega, ajutise taganemise wajaduse eitamisega, pole wõimalik wõita tei sõjas ega rewolutsioonis. Ainuüksi „otserindes“ pealetungimine on egelikult strateegia kui teaduse eitamine, on Lenini strateegiliste juhtmõtete moonutamine ja wõltsimine.

Lõpuks mõni sõna taktillise juhatuse üle, mis peab aitama saawutada strateegilist edu.

„Taktiline juhtimine on osa strateegilisest juhtimisest, alluw wiimase ülesannetele ja nõudmistele. Taktillise juhtimise ülesanne seisab selles, et walitseda kõikide wõitluse ja proletariaadi organiseerimise wormide üle ja kindlustada nende õiget ärakasutamist selleks, et saawutada maksimum tagajärgi olewate jõudude wahekorra juures, mis on tarwilikud strateegilise edu saawutamiseks.“ (Stalin).

Selleks, et nende wõitluse ja organiseerimise wormide üle walitseda peab partei täitma mõned leninlise taktika põhimõtted, milleta juttugi e saa olla õigest, leninlisest faktilisest juhatusest. Meie peatame siin ainult kahel kõige tähtsamal põhimõttel.

„Eelwäega üksi wõita ei saa,“ kirjutab Lenin. „Tarwis on, et laialised töötawad hulgad eelwäge toetaks, et nad lõpulikult aru saaks rewolutsiooni paratamatusest. Niikaua, kui seda ei ole, aga seda ei saa kätte ainult agitatsiooniga, ainuüksi sõnalise seletusega, waid hulkade oma wõitluskogemuste kaudu, on eelwäe otsustawasse wõitlusesse saatmine mitte ainult rumaluseks, waid ka kuriteoks“ (Lenin). Taktillise juhatugs ülesandeks on: „anda miljonlistele hulkadele wõimalus oma enese ko e muste najal aru saada wana wõimu kukutamise paratamatust, soetada riisuguseid wõitluswiise ja riisuguseid organisatsiooniworme, mis kergendaksid hulkadel kogemuste teel rewolutsiooniliste hüüdsõnade õigusest aru saada — selles on ülesanne“ (Stalin). . . . „Mitte ainult kultuuritutele, tihti kirjaoskamatutele hulkadele Wenemaal, waid isegi kõrgelt-kultuurilistele, täiesti kirjaoskajatele Saksamaa hulkadele oli tarwis oma enda nahal tunda kogu jõuetust, kogu iseloomutust, kogu abitust, kogu kodanluse ees lõmitawust, II Internatsionaali rüütlite walitsuse kogu alatust, kogu äärmiste reaktionääride diktatuuri paratamatust (Kornilow Wenemaal,

Kapp ja Ko Saksamaal) kui ainust alternatiivi proletariaadi diktatuuri suhtes, selleks, et otsustavalt pöörduda kommunismile“ (Lenin).

Enamlaste partei oleks kaotanud sideme hulkadega, oleks end isoleerinud töörahva enamusest, kui ta oleks tarwitanud „pahempoolsete“ „ärakutsujate“ (trotskistide) taktikat reaktsiooni aastatel. Osa wõttes duumast, oli parteil wõimalus paljastada duuma jõuetust wõitluses isewalitsusega, oli wõimalus näidata wabameelse kodanluse lubaduste petlikkust jne, ühesõnaga, wõttes osa duumast, kergendas partei hulkadel oma enda wahel aru saada kokkuleppe wõimatust ja rewolutsiooni paratamatust. Kui nüüd, näiteks, Saksamaa kommunistiline partei wõtab osa Saksariigipäewast (parlamentist), siis mitte selleks, et aidata seda riigipäewa, waid ainult selleks, et Saksamaa proletariaat ja muud töötawad hulgad enda kogemuste najal weenduks, et ainult proletarsete rewolutsiooni ja proletariaadi diktatuuri kaudu wõiwad nad teostada oma eesmärke. Nii sama on ühise wäerinna taktika paremaks abinõuks, et laialised tööliskuljad weenduksid sotsiaal-faschistlike juhtide äraandlikkuses, kodanlusega kokkumängus jne. Töö wabrikute- ja tehastekomiteedes, töö reformistlikes jt. ametiühingutes jne on abinõuks, et hulki wabastada sotsiaal-faschistide mõju alt. Imperialismi vastu wõitlemise Liiga j.t. on selleks organisatsiooniliseks wormiks, mille kaudu Saksamaa kommunistiline partei loob siledem laialiste töötawate hulkadega, wõidab need oma tagawarawäe ridadesse. Kui jälgida Eestimaa kommunistliku partei tegewust, siis näeme siin samuti organisatsiooniliste wormide mitmekesidust, wõitlusewormide ja meetodite muutumist selle järele, kas elab rewolutsiooniline liikumine Eestis üle tõusu ehk mõõna ajajärku.

„Pahempoolsete“ kommunistide põhiwiga seisab just selles, et nad aru ei saa taktika muutumise wajadusest, et nad aru ei saa organisatsiooniliste wormide paenduwuse hädatarwilikkusest, et nad püüawad minna „sürgjooneliselt“, mille tagajärjeks on hulkadest eraldumine, partei muutmine tühiseks salanduliseks ringiks, kes, mõistagi, ei suuda juhtida rewolutsioonilist liikumist.

Parempoolsed oportunistid jälle teewad taktilised sammud, näit: parlamentist osawõtmise, põhimõtteliseks kompromissiks, ainsaks wõitlusabinõuks ja sattuwad sotsiaal-faschistide mädasohu. Nad ei saa aru ühise wäerinna taktikast laialiste hulkadega, kui wõitlusabinõust sotsiaal-faschistlike juhtide paljastamise ja nende hulkade wabastamise abinõust s-d mõju alt ja wäänawad ning moonutawad seda, teewad sellest põhimõttelise kokkuleppe sotsiaal-demokraatiaga — peawaenlasega praeguse aja tööliskuljumises. Nagu praktika näitab, liituwad need mõlemad oportunistilised wõolud alatihti ühiseks wõitluseks enamlike taktika, — siit edasi ka strateegia ja kogu poliitilise liini vastu üldse. Praegusel ajajärgul kujutab just parempoolne oportunism peahädaohtu rewolutsioonilises liikumises. Koondades peajõud wõitluseks parempoolse kallakuga, ei saa siiski minutikski unustada „pahempoolseid“ sõnakõlkse tegewaid oportuniste kes tegelikult oma sektantlike poliitika kaudu parempoolsete weskile weti walawad.

Teiseks tähtsamaks momendiks taktilises juhatuses on niisuguse järjekordse ülesande väljaselgitamine, mille lahendamisest ja läbiwiimises oleneb teiste ülesannete lahendamine ja teostamine.

„Tarwis on osata leida igal silmapilgul see eriline lüli ahelikus, millest kogu jõuga tuleb kinni haarata, et kogu ahelikku kinni hoida ja kindlalt ette walmistada järgmisele lülile üleminekut.“ (Lenin).

Niisuguseks lüliks oli, näituseks, partei organiseerimise ajajärgul üleriiklike poliitilise ajalehe asutamine, mille abil ainuüksi oligi wõimalik

ühendada ja siduda neid kümneid ja sadasid sotsiaal-demokraatlisi ringe, mis kohtadel tekkinud. Poliitilise ajaleheta ei olnud mõeldawgi uute ringide ühendamine üheks, keskendatud parteiks, ühise programmiga, ühise strateegilise ja taktilise plaaniga. Täiesti õigus oli Leninil, kui ta sel puhul kirjutas:

„Tegewuse lähtepunktiks, soowitawa organisatsiooni (s. o. partei — P. M.) loomise esimeseks praktiliseks sammuks, winnaks, peaniidiks, millest kinni pidades meie kõrwalekaldumata wõiksime arendada, süwendada ja laiendada seda organisatsiooni, peab meie arwates ülewenemaalise poliitilise ajalehe asutamine olema“.

(Lenin — „Millest alata.“)

Hiljem, uuele majanduse poliitikalale ülemineku ajajärgul, oli niisuguseks eriliseks lüliks sisekaubanduse elustamine.

„Praegusel momendil... on selleks lüliks sisekaubanduse elustamine... Kaubandus, see on ajaloolises sündmuste ahelikus, meie sotsialistilise ehituse üleminewates wormides see „lül“, millest tarwis kogu jõuga kinni haarata“ (Lenin).

Seda pealüli ei näinud siis paljud seltsimehed. Nad ei mõistnud, et riikliku suurtööstuse ja talupoegade majapidamiste „smõtshka“ (side) oli selleks põhitingimuseks, mis wõimaldas edukat sotsialistlist ehitustööd. Nad ei märganud, et see side on UMP-i ajajärgul wõimalik ainult kaubanduse kaudu, ja et see „ainult“ muutub waid alles teistel ajajärkudel UMP-is, kus peale kaubanduse luuakse otsekohene tootwusline side sotsialistilise tööstuse ja põllumajanduse wahel.

Enne kui lõpetada taktika küsimuste käsitamist, peatume weel reformide juures. Kui küsida, mille poolest eraldub rewolutsiooniline taktika reformistlisest taktikast, saame tihti wastuseid, et rewolutsiooniline taktika eitab reforme, kuna kokkuleplaste taktika neid tunnistab. See pole kaugeltki õige. Öelda, et Lenin põhimõtteliselt igasugust kokkulepet, igasugusi reforme eitas, tähendab, wahetada leninlist taktikat „pahempoolsete“ oma wastu. Teatud tingimustel on kokkulepped, reformide wõitmine jne mitte ainult kasulik, waid isegi tingimata tarwilik. Lenin naerab nende üle, kes raskes wõitluses kodanluse kukutamiseks juba ette igasugusest laweerimisest ära ütlewad, igasugust, isegi ajutist kokkulepet liitlastega eitawad jne.

Tähendab, asi ei seisa mitte reformides ja kompromissides, nagu sm. Stalin õieti tähendab, waid selles, missugused järeldused reformist ehk kompromissist tehakse, selles, kuidas reforme ja kokkuleppeid kasutatakse.

„Reformistile on reform — kõik, rewolutsiooniline töö — nii muuseas, jutuaineks, pilkude kõrwale juhtimiseks. Sellepärast muutub reform kodanlise wõimu olemasolemise tingimustes reformistilise taktika juures selle wõimu kindlustamise sõjariistaks, rewolutsiooni lõhkuwaks sõjariistaks.

Rewolutsionääril aga, wastuoksa, on peasi — rewolutsiooniline töö, aga mitte reform, temale on reform rewolutsiooni kõrwal-saadus. Sellepärast muutub reform kodanlise wõimu olemasolemise tingimustes rewolutsioonilise taktika juures, loomulikult, selle wõimu purustamise sõjariistaks, rewolutsiooni kindlustamise sõjariistaks, rewolutsioonilise liikumise edaspidise arenemise toetuspunktiks.“

(Stalin)

Kommunistilised parteid kasutawad ja peawad kasutama reforme legaalse ja pörandaaluse töö kokkukõlastamiseks, pörandaaluse töö kõwendamiseks ja kinnitamiseks.

„Selles on reformide ja kokkulepete ärakasutamise sisemine mõte (Wesen — P. M.) imperialismi tingimustes.“ (Stalin.)

„Reformist aga, vastuoksa, võtab reformid vastu selleks, et lahti öelda igasugusest põrandaalusest tööst, lõhkuda hulkade rewolutsioonile ettevalmistuse asja ja puhata „annetatud reformi warjus.“ (Stalin.)

Niisugune on seisukord imperialismi juures, mil proletariaat alles võitleb oma diktatuuri maksmapanemise eest. Peale proletariaadi diktatuuri teostamist omandab reform teatud mõõdul teise tähenduse ja muutub teatud tingimustel oma vastaspoolsuseks. Kui proletariaat „ajutiselt on sunnitud olewa olukorra rewolutsioonilise ümberkorraldamise teelt minema ta järk-järgulise ümberkorraldamise teele, reformistlikele teele“, nagu räägib Lenin... mitteproletaarsetele klassidele järelandmise teele selleks, et lõhkuda neid klasse, anda rewolutsioonile aega hinge tagasi tõmmata... ja ette valmistada eeltingimusi uueks pealetungiks (Stalin), muutub reform proletariaadi võimu kindlustamise ja mitteproletaarsete klasside sisemise lõhkumise abinõuks. Niisugune reformi tähtsuse ja ülesande muutumine on seletatav sellega, et proletariaadi diktatuuri ajal reform antakse ja teostatakse proletaarse võimu poolt selle võimu kindlustamiseks, imperialistlikes riigis aga kodanlise võimu poolt rewolutsiooni sumbutamiseks.

Lenin kirjutab reformi kohta muuseas järgmised tähelepanuväärt read, kus awatakse n. ö. reformide põhiolu:

„Reformi suhe rewolutsioonile on täpselt ja õieti ainult marksismi poolt ära määratud, kusjuures Marx võis seda suhet näha waid ühest küljest, nimelt: esimese, kuigi wõrd kindla, kuigi wõrd wältawa, olgugi, kas wõi ühel maal, proletariaadi wõidu eelkäiwatel tingimustel. Niisugusel tingimusel oli õige wahekorra aluseks: reform on proletariaadi rewolutsioonilise klassiwõitluse kõrwalraadus... Peale proletariaadi wõitu, olgugi kas wõi ühel maal, on midagi uut reformi ja rewolutsiooni wahekorras. Põhimõtteliselt jääb asi endiseks, aga wormiliselt on muutus, mida Marx isiklikult ette näha ei wõinud, kuid mida wõib mõista ainult marksismi filosoofia ja poliitika pinnal... (Lenin).

Milles see uus seisab, seda nägime juba, kui tsiteerisime sm. Stalini sõnu.

Nagu Lenini sõnadest näha, ei tähenda rewolutsiooniline taktika reformide ja kompromisside põhimõttelist eitamist. Küsimus on selles, kuidas neid reforme kasutada, missuguseid järeldusi neist teha, millises olukorras nad antud jne. See tähendab, et reforme ja kompromisse ei käsitata abstraktselt, waid nii, nagu teeb seda rewolutsiooniline marksism-leninism — s. o. konkreetselt. Üks on siiski alati kindel — reformid ja kompromissid on enamlastele waid taktiliseks sammuks ja muud midagi.

Partei

Poliitilise parteita ei suuda ükski klass iseseiswalt pidada poliitilist wõitlust, wõitlust võimu pärast. Kui see põhilause maksab kõikide klasside kohta, siis eriti maksab ta just proletariaadi kohta, kuiwõrd proletariaadi wõitlus oma diktatuuri teostamise ja kindlustamise eest on mitmeti raskem, kui seda oli teiste klasside wõitlus. Miks see nii on, selle kohta annawad wastuse need proletaarse rewolutsiooni iseäraldused, millest meil ülal juba jutt oli.

Kuid küsimuse pearaskus ei seisa mitte selles, et proletariaadil peab olema oma poliitiline partei, vaid selles, missugune see partei peab olema. Meie seisukohast ei saa olla vähematki kahtlust, et selleks, et proletariaati ette valmistada võimuvõtmiseks vägiwaldsel, rewolutsioonilisel teel, et juhtida kogu võitlust proletariaadi diktatuuri eest, et välja töötada kindel strateegiline ja taktiline plaan ning seda teostada, peab proletariaadi eesotsas seisma kindel, rewolutsiooniline, distsiplineeritud, võitluses karastatud ja kogenud partei. Niisuguseks parteiks on enamline, kommunistiline partei — leninismi partei.

II Internatsionaali parteid olid, nagu Kautsky ise tunnistas, rahu, aga mitte sõja ja võitluse tööriistadeks. See on tõsi. „Kuid mida see tähendab?“ — küsib sm. Stalin.

„See tähendab, et II Internatsionaali parteid on kõlbmatad proletariaadi rewolutsioonilise võitluse tarwis, et nad ei ole töölisi võimuleviivad proletariaadi sõjakad parteid, vaid walimiseaparaadid, kohandatud parlamentlistele walimistele ja parlamentlilisele võitlusele“ (Stalin).

II Internatsionaali ajajärgul ei olnud proletariaadi peamiseks poliitiliseks organisatsiooniks mitte partei vaid parlamentline fraktsioon. Partei ülesandeks oli teenida parlamendi fraktsiooni, aidata seda walimistel jne. Arusaadaw siis, „et niisugustel tingimustel ja niisuguse parteiga eesotsas ei võinud juttugi olla proletariaadi rewolutsioonile ettevalmistamise üle“.

(Stalin).

Uuel ajajärgul, mida me lühidalt iseloomustasime eelmises peatükis, muutus seisukord põhjalikult.

Proletaarsete rewolutsioonide ajajärk, mil imperialismi kukutamine on mitte homse, vaid tänase päewa ülesanne, seadis proletariaadi ette rea uusi ülesandeid kogu parteilise töö ümberkorralduse alal. Partei ees seisis ja seisab ülesanne kasvatada töölisi rewolutsioonilises waimus, valmistada neid ette otsustawaks võitluseks võimu pärast jne jne. Arusaadawalt ei suutnud wanad, sotsiaal-demokraatlikud parteid neid ülesandeid täita.

„Siit uue partei, rewolutsioonilise partei, võitluse partei paratamatus, kes küllalt julge selleks, et wiia proletaarlasi võitlusesse võimu eest, küllalt kogenud selleks, et orienteeruda rewolutsioonilise olukorra keerulistes tingimustes, ja küllalt paenduw selleks, et mööda minna igasugustest weelustest kaljudest teel eesmärgile.“

(Stalin).

See uus partei peab kõigepealt olema tööliklassi eesrinna osa, nimelt hästi organiseeritud, ühtlane, monoliitne, raudse distsipliiniga eesrinna osa. Partei on oma klassi, tööliklassi, poliitiline juht, ta võitluse staap ja kui niisugune, proletariaadi klassilise organisatsiooni kõrgemaks wormiks ja samal ajal wahendiks, mille abil proletariaat võidab võitluses oma diktatuuri eest ja kui võit saawutatud, diktatuur teostatud, siis seda kindlustab ning kõwendab „sotsialismi täieliku võidu huwides.“

(Stalin).

See uus partei on enamline, kommunistiline partei, leninismi partei.

P. Meisel.

Järelsõna

Käesolew artikkel oli juba kirjutatud ja suuremalt osalt trükitud, kui ilmus sm. Stalini kiri „Enamluse ajaloo mõningate küsimuste üle“, mis annab enamlise wastulöögi meie partei ajaloo ja leninismi moonutamise katsetele ning paljastab trotskistlike salakauba tassijaid enamluse ajaloosse ja leninismi.

Kuid sm. Stalini kirja tähtsus ei piirdu ainult partei ajalooaga. See kiri awab uue ajajärgu kogu meie teoreetilises töös ja tõstab selle töö kõrgemale astmele. See kiri nõuab meilt parteilist sõjakust, walwelolekut ja leppimatust igasuguste leninismi wõltsimiste katsete wastu, ükskõik kust-poolt need katsed ka ei tuleks. Mädanenud liberalism, leplikkus ja ükskõiksus, see on, mis kaasa aitab, et trotskistline salakaup ruumi leiab meie ajakirjades jne. Wee walamine trotskistlike salakaubawedajate weskile on ka see, kui meie omas teoreetilises töös Lenini waateid küllalt õieti edasi ei anna, neid piinliku hoolega ei selgita ja ei populariseeri, waid labastame. Sellega aitame wastu oma tahtmist Lenini waadete ja õpetuse moonutamisele kaasa, anname sõjariista trotskistlikele salakaubit-sejatele kätte, aitame neid maskeerida.

Lugenud käesolewa artikli uuesti kriitiliselt läbi, pean tunnistama, et kuigi ma Lenini õpetuse proletarse rewolutsiooni üle üldiselt õieti edasi annan, siis ometi on mitmed määrused ebaõiged ja segased, kuna ühes kohas jämeda wea tegin sellega, et ma sm. Jaroslawski eksliku, trotskistlik salakaupa propageerijate weskile wett walawa seisukoha üldiselt õigeks tunnistasin ja Lenini waateid ebaõigelt edasi andsin. Tõsi, ma kritiseerin sm. Jaroslawskit (w. „Klw.“ nr. 133-134, lhk. 19—20), kuid tegin seda liiga pealiskaudselt ja nõrgalt, ning halwasin oma kriitika mõju sellega, et märkuses („Klw.“ nr. 131-132, lhk. 40) kirjutan, et jagan sm. Jaroslawski waateid selle küsimuse kohta. Peale selle andsin weel järgmised ebaõiged, Lenini waateid walesti paista laskwad määrused:

„Nagu neist wäidetest näha, ei pidanud Engels minewa aastasaja keskel ja Lenin weel 1905. aastal sotsialistlike rewolutsiooni wõitu ühel maal wõimalikuks“. Ja edasi (lhk. lõpul): „Ta (s.o Lenin) tuli kapitalismi ebatasase arenemise seaduse juurde imperialistlike sõja ajal, s.o. 1915.—16. aastatel“. („Klw.“ 131-132, lhk. 39—40).

Siin ei ole Lenini seisukoht küllalt õieti edasi antud, mille tagajärjel trotskistlik salakaupa tassijad siit oma teooriale Lenini (ja üldse enamlaste) „ümberrelwastumise“ kohta kaudset toetust wõiwad leida. Kuidas oli asi tõepoolest? Asi oli nii, et Lenin juba 1905. a. seisis sellel seisukohal, et kodanlis-demokraatlik rewolutsioon kaswab ümber sotsialistlikeks rewolutsiooniks. Tõsi, Lenin ei pane 1905. a. weel üles küsimust sotsialismi wõidu wõimalusest ühel, üksikult wõetud maal, nagu ta ei pane üles ka kapitalismi ebatasase arenemise seadust. Seda teeb ta esimest korda 1915. aastal, nagu sm. Stalin mitmel korral rõhutab.

Kuid sellest, et Lenin sotsialismi wõidu küsimust ühel maal weel üles ei pane, ei järgne sugugi, nagu igasugused moonutajad ja wõltsijad tõendawad, et Leninil oli 1905. aastal üks ja imperialistlike sõja ajal teine plaan. Lenin räägib otsekohe, et demokraatlisest rewolutsioonist hakkame me otsekohe üle minema sotsialistlikesse rewolutsiooni. Kuigi ma Leninist selle tsitaadi toon, ei rõhuta ma seda Lenini seisukohta küllalt kõwasti alla ja selle tagajärjel wõib teha järelduse, mis ei wasta tõele, nimelt: nagu oleks Lenin 1905. aastal niisugusel seisukohal seisnud, et wene proletariaat peab sotsialistlike rewolutsiooniga senikaua ootama, kuni Euroopas

sotsjalistline rewolutsioon algab. Arusaadawalt pole niisugusel seisukohal Lenini waadetega midagi ühist.

Mina omas artiklis ei juhtinud kriitika terawat otsa niisuguste, Lenini õpetust moonutawate wäidete wastu ja sellega näitasin ma üles leplikkust ja ükskõiksust, mida terawalt hukka tuleb mõista.

Edasi, „KlW“. 135—136, lhk. 4, on mul lause, kus räägin, et kaheksa kuud peale kodanlis-demokraatlikku rewolutsiooni, s.o. kodanlist ajutist walitsust ja tööliste ja talurahwa diktatuuri, pani proletariaat maksma esmalt tööliste ja kehwtalupoegade diktatuuri, mis hiljem ümber kaswas puht-proletaarseks diktatuuriks.

See määrus niisugusel kujul pole õige, kuiwõrd ta moonutab Oktoobrirewolutsiooni põhiolu. Esiteks ei ole siin sõnagi sellest muudatusest, mis töid juulipäewad, kus kaksikwalitsus lõppes ja kõik wõim kodanluse kätte läks. Teiseks on siin niisugune wiga, et rääkides tööliste ja kehwtalurahwa diktatuurist, ma ei märgi ära, et see tööliste ja kehwtalurahwa diktatuur, millise hüüdsõna all meie partei Oktoobrile läks, Oktoobris ainult *wormiliselt* ellu wiidi, kuna sisuliselt (põhioluliselt) meie juba siis proletariaadi diktatuuri teostasime. Tööliste ja kehwtalurahwa diktatuur lakkas meil isegi wormiliselt olemast peale pahempoolsete es-eride „mässu“ (1918.), mil kogu juhatus, mida meie partei enne es-eridega jagas, täiesti enamlaste kätte läks, kes seda kellegiga ei jaota, ega wõigi jaotada.

Peale nende sisuliste wigade on mõned ebatäpsed määrused jne, mida ma siinkohal parandama ei hakka, kuiwõrd need mõtet ei moonuta.

Lõpuks märgin ära paar eksitawat, mõtet moonutawat trükiwiga. Nii on „KlW“. 131—132, lhk. 40, teine rida ülewalt, trükitud „*praegu*“, peab aga olema *peaaegu*. Sealsamas, 4. rida alt, on wahele jäänud sõna „ebatasane“, mis käsikirjas olemas on. Kogu lause tuleb lugeda järjelikult nii: „Engelsil ja Marxil ei olnud weel selge (ega wõinudki olla) kapitalismi ebatasase arenemise seadus.“

P. Meisel.

Toim. märkus: Arwesse wõttes autori järelsõnas toodud enesearwustust ja parandusi ja märkides toimetuse liberalistlist leplikkust nende wigade läbilaskmises, mida ta teha ei oleks tohtinud ja mis leninismi wõltsiwaid arusaamisi wõisid tekitada, loobub toimetus pikemast sisulisest arwustusest, mis ette oli nähtud märkuses „KlW.“ 135—136. Mis puutub 1. dets. ülestõusu käsitamist, selle kohta wt. sm. Tummeltau artiklit käesolewas n-ris ja toim. järelsõna sellele.

Hegeli 100-aastaseks surmapäewaks

„Mõtteteadlased on ilma ainult mitmewiisi seletanud; asi seisab aga selles, et teda muuta.“

K. Marx.

Seda ülaltoodud marksismi põhilausest peame alati silmas pidama, eriti aga käesolewal juhtumisel, kus iseloomustame lühidalt suurema idealistilise mõtteteadlase, dialektiku Hegeli õpetust, mille kohta Engels kirjutab: „Ilma saksa mõtteteaduseta, eriti Hegeli mõtteteaduse näol, ei oleks kunagi loodud teaduslist sotsialismi. . . Ilma teoreetilise mõtteta poleks see teadusline sotsialism kunagi läinud tööliklassi lihasse ja luusse, nagu meie seda näeme praegu.“ Ja tõesti, Hegeli mõtteteadus oma aja kohta oli teaduse ja mõtteteaduslike mõtte kõrgemaks saawutuseks, ta rikastas märksa teaduse ja mõtteteaduse arenemist. Samuti awaldas ta

ka sügawat mõju oma ajajärgu ühiskondlise liikumise peale, olles üheks marksismi allikaks, mille kohta Lenin kirjutab: „Marksismi mõtteteadus on materialism... Kuid Marx ei jäänud peatama 18. sajandi materialismi juurde, vaid nihutas teda edasi. Ta rikastas teda saksa mõtteteaduse saawutustega, eriti Hegeli süsteemi näol, milline omakorda tõi Feuerbachi materialismi juurde. Nende saawutuste põhiolu on dialektika, s.t. õpetus arenemisest tema täielikumal, sügavamal ja ühekülgsusest wabamal kujul, õpetus inimese relatiivsusest, mis annab meile wastupeegelduse igawesti arenewast mateerist.“ (Waata: Lenin „Marksismi kolm allikat ja kolm koosseisu osa“).

Muidugi ei tähenda see sugugi seda, nagu oleks Marxi, Engelsi ja Lenini dialektika üks ja sama, mis Hegeli dialektika, nagu arwasid vähemlusele kalduwad idealistid, eesotsas Deboriniga, kes tõendasid, et ainukese konkreetse teadusliku uurimisemeetodi andis Hegel. Ja et Marxi teenus seisab ainult selle meetodi tarwitusele wõtmises — ja muud midagi.

Wähemlusele kalduwad idealistid unustasid ehk, õigemini, nad ei saanud aru, et Hegeli mõtteteadus on ühelt poolt küll „rewolutsiooni algebra,“ kuid teiselt poolt „tagurluse ewangeelium.“ Wastuolu nende kahe wastaspoolsuse wahel Hegeli mõtteteaduses väljendus tema õpetuse dialektilise meetodi ja absoluutse „waimu“ süsteemi wahel, s.t. tema meetodi ratsionaalse tuuma ning tema süsteemi müstilise koore wahel. Selle kohta kirjutab Marx: „Meie dialektika põhialuseks on materialistlik waade looduse peale. Sel alusel põhjeneb dialektika, ja ta wariseks kokku, kui materialism peaks langema. Ja ümber pöörduvalt, materialistlik tunnetusteooria on dialektikata puudulik, ühekülgne ja koguni wõimatu.“

Hegelil satub dialektika metafüüsikaga ühte. Minul tugineb dialektika loodusteadusele.

Hegelil oli absoluutne idee tõelikkuse demiurg (algjõud). Meile on absoluutne idee abstraktsioon liikumisest, mis kõik aine liidendid ja seisukorrad esile kutsub. Hegelil liigub (areneb) mõtlemine edasi mõistetes nähtawale tulnud ja lahendatud vastuolude tagajärjel. Meie materialistliku õpetuse järgi on mõistetes leiduwad vastuolud ainult wastukajad, peegeldused, mõttekeelsed tõlgitsused neist vastuoludest, mis nähtustes, nende ühise alguspõhja, s. o. liikumise, vastuolulise iseloomu pärast olemas on.

Hegelil määrab ideede kõik asjade käigu, meil määrab asjade kõik ideede käigu, elu kõik — mõtete käigu. Materialism seab dialektika „jalule“ püsti ja kisub temalt seega salapärasuse kätte, millesse ta Hegelil oli mässitud. Sellega tuleb aga nähtawale dialektika rewolutsiooniline iseloom.“ (F. Engels — „Ludwig Feuerbach“).

Sellepärast kirjutaski Lenin, et „Hegeli loogikat ei wõi tarwitada antud kujul... Temast on tarwis wälja walida loogilised (gnoseoloogilised) elemendid, puhastades teda salapärasuse kattedest. See on suur töö.“ Sellest ei saanudki aru vähemlusele kalduwad idealistid. Nad ei saanud aru sellest, et Hegeli päranduse küsimus — selle päranduse ratsionaalse tuuma — dialektika — ümbertöötamise küsimus on klassiwõitluse küsimus, sest „mõtteteadus leiab proletariaadis oma ainelise sõjariista, niisama kui proletariaat saab mõtteteaduse näol omale waimlise sõjariista,“ — kirjutab Marx. Kuiwõrd aga Hegeli mõtteteaduse ratsionaalse tuuma dialektika, kui „rewolutsiooni algebra“, ümbertöötamine ning tema salapärasuse kätte kui „tagurluse ewangeeliumi“, purustamine on teoreetilise wõitluse küsimus, siis peab ta tingimata kandma sügawat klassilist ja parteilist iseloomu. „Uus mõtteteadus — kirjutab Lenin — on samuti parteiline, kui kakstuhat aastat tagasi.“

Sellest järeldub, et Hegeli mõtteteaduse poole on pöördud wõitlewate põhiklasside waated. Töölisklass, wõideldes kodanlise korra kukutamise eest kapitalistlistel maadel ning sotsialismi ehitamise eest NSW Liidus, ei wõi kuidagi oma teoreetilise klassiwõitluse waatepiirist wälja jätta Hegeli dialektika ümbertöötamise ning omandamise ülesandeid, nagu toonitas Lenin omas artiklis „sõjaka materialismi tähtsuse üle“ 1922. a. Samuti püüawad kasutada ja kasutawad Hegeli mõtteadust, eriti tema süsteemi näol, „kui reaktsiooni ewangeeliumi“ kõik kontrewolutsioonilised jõud üldse ning meil kulakute, nepmannide j.t. näol eriti.

Ühendada klassihuwisid ja lepitada kapitalismi tegelikkuse vastuolusid, „neid kinni katta“ (Marx), — see on kõikide kodanliste ja sotsiaalfachistliste mõtteteadlaste tänapäewa löökülesanne. Üks uushegellane Glockner kirjutab, näiteks, selle kohta päris awalikult: „Hegeli lipu all meie wõiksime teha rahu ja töötada üldise asja heaks“ („Logos,“ Hegel. — Heft. 1931., lhk. 179.)

Samasuguse „rahu ja üldise asja“ otstarbel püüdsid ka mehanistid Buhariniga eesotsas ja vähemlusele kalduwad idealistid Deboriniga eesotsas Hegeli lipu alla (Buharin — Hegeli dialektika mehaanika keelde tõlgitsemise näol, deborinlased Hegeli dialektika salapärase katte uuesti maksmapaneku näol) ühendada proletariaadile waenulikke jõude, wiimase kapitalistlise klassi — kulakute ja nepmannide näol.

Sellepärast peame meie, mälestades Hegeli 100-aastast surmapäewa, halastamata wõitlust pidama kahel wäerinnal, mehanistide peahädaolu vastu ning vähemlusele kalduwa idealismi vastu.

O. P.

Parlamendi walimised Inglismaal

I.

27. okt. s. a. olid Inglismaal parlamendi walimised, mida peeti kapit. ajaloos ennenägemata terawa majandulise kriisi ja mädanemise olukorras. Inglismaa tähtsus ilmamajanduses väheneb järjekindlalt. Sellest mõned näited.

Malm: kui 1929. a. II weerandis ta toodang oli 1.920 tuh. tonni, siis 1931. a. II weerandis oli see kõigest 990 tuh. tonni.

Teras: 1929. a. II weerandi toodang 2.480 tuh. tonni, 1931. a. II weerandi oma 1.260 tuh. tonni.

Wäliskaubanduse puudujääk oli tänawu augustiks 40 milj. naelsterl., 1. nowembriks aga juba 323 milj. naelsterlingi.

Tänawu augusti lõpuks oli 394 rauasulatisahjust kustunud 331. Töötatööliste arw oli kaswanud ligi 3 miljoni inimeseni. Inglise sots-faschistide walitsus kärpis tööliste palka. Kaswab tööliikumise rewolutsioonilikkus, fekiwad hiiglameeleawaldused, millistest suurem osa wiidi läbi Inglise kompartei hüüdsõnade all ja milliseid Inglismaa chartismi liikumisest saadik polnud näinud. Inglismaa senise uhkuse — merewäe mässu mälestused olid ka weel alles wärsked.

Sellele lisaks weel krediidi katastroof ja naelsterlingi langemine. Naelsterlingi püüti ülewal hoida, kuid see läks 2 kuu jooksul maksma 2 mlrd. naelsterlingi, ent asi halvenes ikkagi ja lõpuks tuli kulla standartist loobuda. Sellest wiimasest wapustusest saame ettekujutuse siis, kui tähendame, et ta 18 riigis kulla standartist lahtiütlemise wälja kutsus ja isegi dollari peale ei jäänud mõjumata.

Wäljawaated aga halwenewad praegu ühtelugu. Majandusline kriis Inglismaal ja kogu ilmas süweneb.

II.

Selles sügawa majanduslise kriisi ja poliitilise pinewuse olukorras oli walimiskihutustöö äärmiselt äge. Wabameelsete partei lõhenes. Üks osa — Samueli ja Lloyd Georgega eesotsas — olid kõrgete kaitsetollide wastu, teine osa — Simoniga eesotsas — pooldasid kõrgeid tolle. Lõhenes ka laboristide („töölise“) partei. Osa temast blokeerus walimistel äärmise tagurlusega (Macdonald, Snowden, Thomas), teine osa Hendersoni juhtimisel asus „opositsiooni“. See lagunemine inglise kodanlistes parteides näitab, kuiwõrd raske on Inglismaa majandusline ja poliitiline olukord.

Kõikide nende parteide ja rühmituste walimisplatwormid ei erine üks teisest põhimõtteliselt kuigi palju.

Wõtame näiteks laboristide („töölise“) partei paar tähtsamat nõuet ja wõrdleme neid wanameelsete nõudmistega. „Töötatöölise abiraha wähen-damise wastu“... kuid mõned read allpool on punkt, mis räägib, et „laboristide partei kriipsutab alla eelarwe tasakaalustamise tarwidust“. Just sedasama nõudis praeguse „rahwuslise“ walitsuse peaminister Macdonald ja wanameelsed. Ükski platworm ei näita, kuidas seda tasakaalustamist konkreetselt tahetakse teostada. Meie aga teame, et selleks on kodanlusel üks tee: tööpalkade alandamine, töötatöölise abiraha wähen-damine ja protektsionism, mis tõstab kaupade hindasid siseturul ja halwen-dab tööliste olukorda.

Teine tähtsam laboristide manifesti punkt on — „tollide tariifide wastu“. Tegelikult on aga asi nii, et ametiühisuste bürokraadid ja laboristide juhid ise kogu aeg pooldasid kaitsetollide poliitikat. Tähendab, ka see punkt on silmakirjalik. Nii on lugu ka kõikide teiste laboristide manifesti punktidega.

Ka wabameelsete trump „wabakaubandus“ oli walimistel rohkem õngesöödaks kui tegeliku poliitilise wõitluse platwormiks. Sest tegelik elu on seda juba mõnda korda näidanud, et wabameelsete protektsionismi waenulikkus kohe seebimulliks muutub, kui „isamaa hädaohus“ on.

Pole siis ka ime, et walimised ei annud laboristidele kuigi meeldiwaid tagajärgi. Laboristid ise walmistasid teed wanameelsetele.

Seda kokkuwõttes wõib kõikide kodanliste parteide walimismanifestide kohta öelda järgmist: kõik nad polnud muud midagi, kui töölistele prügi silmaajamine, selleks et peale walimisi kodanluse ühise wäerinnaga jatkata weel suuremat pealetungi tööliste. Sellepärast on nende manifestide sisu tegelikult kõigil üks ja seesama.

Ainult Inglise kompartei manifest on teistsugune. Ta on eelmistele põhimõtteliselt wastand. Tema nõudmised on: otsustaw wastulõök igasuguste tööliste elutingimuste halwendamisele ja töötatöölise abiraha wähen-damisele, kõikide sissetulekumaksude kaotamine tööliste palkade pealt jne. Nähes ette seda, et ühes naelsterlingi kursi langemisega tuleb kaubahindade tõus, nõuab kompartei wastawat palkade kõrgendust. Kompartei manifest tähendab õieti, et kapitalistide praeguse tööliste pealetungimise eesotsas on endised „töölise“ partei juhid Macdonald ja Snowden, kuna nõndanimetatud „töölise partei“ eesotsas on Macdonaldi liitlased, kes olles „töölise“ walitsuse ministriteks, juba kahe aasta kestel töölistewastast Briti kapitalistide poliitikat läbi wiisid“. Edasi tähendab manifest, et „ainult sotsialistilisel Inglismaal saab tööliklass inimesemoodi elada“.

Selle selge liiniga „klass klassi wastu“ wõibki seletada seda suurt edu hääle arwu kaswamise mõttes, milline oli komparteil neil walimistel,

ning ainult inglise walimissüsteemiga on seletataw see, et kompartei parlamendis ühtki kohta ei saanud.

Mõni sõna sellest, kuidas kodanlised parteid „hingesid püüdsid“.

Macdonald sõitis linnast linna ja koosolekult koosolekule, wedades enesega lahutamatu kaasa Saksa 1922-23. a. inflatsiooni raha pakki ja wehkides sellega walijate ninade ees, et „siin on 50 milj. Saksa marka pangatähti, mille nominaal wäärtus 2,5 milj. naelsterlingi on. Kuid selle raha eest wõis Saksa tööline inflatsiooni ajal osta waewalt 1/2 naela leiba“. Et kui te walite laboriste, kes juba küllalt selgelt näidanud oma tööwõimetust ja ei wali „kindlat walitsust“, — siis on hukatus, rewolutsioon. Seda ja teisi sarnaseid wõtteid kordas ta igal koosolekul, iseenese ja wanameelsete eest agiteerides. Teatud osa wäikekodanliste elementide ja isegi mahajäänud tööliste peale awaldasid need artistilised wõtted siiski teatud mõju ja nad hääletasid wanameelsete ehk nende pooldajate eest. Samuti „töötasid“ ka Snowden ja Thomas.

Nõndanimetatud fashistilise „uue partei“ esitaja Mosley aga ei julgenud muidu tööliste koosolekutele ilmuda, kui wäljawalitud ihukaitsjate saatel, wiimaste hulgas oli isegi üks poksimeister! Kuid sellepeale waatamata sai ta peksa. Birminghamis, kus 20 tuhat inimest koos oli, tormasid äritatud töölisel Mosley kallale hüüetega, „ära andja“, „fashist“, „ülejoosik“ ja kolkisid ta läbi ühes poksimeistriga. Nii läks sots-fashistide ja fashistide walimiste kihutustöö rääkimata tagurlastest ja liberaalidest.

III.

Walimiste tagajärgede kohta toome siin „Iswestiast“ tabeli, mis korruga kahte asja walgustab: ta näitab üksikute parteide saadud kohtade arwu ja uue parlamendi sotsiaalset koosseisu.

Sotsiaalne olukord	Wana-meel- sed	Waba-meel- sed	Rahvus- lised labo- ristid	Labo- ristid	Partei- tud	Muud	Kokku
Rantjeed	150	10	3	2	—	—	165
Töösturid ja kaupmehed	78	23	1	3	11	—	116
Adwokaadid	111	10	4	3	—	—	137
Raamatupidajad	6	2	—	—	—	—	8
Ohwitserid	42	—	—	—	—	—	42
Farmerid-mõisnikud	14	—	1	—	—	—	15
Õpetajad	5	2	—	4	—	—	11
Pankiirid	44	2	1	—	—	—	47
Arstid	9	2	1	2	—	—	14
Endised riigiametnikud	5	—	—	—	—	—	5
Ajakirjanikud	8	6	1	—	—	—	15
Ametiühisuste tegelased	—	—	—	32	—	—	32
Muud ametid	—	1	1	6	—	—	8
Kokku	472	67	13	52	11	—	615
1929. a. walimistel said kohti	252	58	—	286	7	12	615

Nagu sellest tabelist näha, koosneb Inglismaa walitsuse enamuse otsekoheselt kapitalistidest, kelledest absoluutses enamuses on wana-

meelsed. Ülejäänud väike kiht on väikekodanluse esitajad, kes tihedalt suurkodanlusega seotud. Töölise esitajaid pole parlamendis ühtki. Sellest järgneb, et praegune Inglise parlament on imperialistide-finansistide ja nende käsikute advokaatide parlament, kuna walitsusele katteks endine „töölise“ partei juht sotsiaal-imperialist Macdonald etteotsa seati.

Millega seletada seda suurt wanameelsete wõitu?

Kõigepealt sellega, nagu eelpool tähendatud, et endised ja ka praegused „töölise“ partei juhid, wabisedes kaswawa kommunismi ees, walistasid teed wanameelsetele. Henderson ja teised laboristid ei soowinudki wõita. Nende ülesanne oli proletariaadi ridade segamine. Kuid kaotus tuli liiga suur, nii suur, et laboristid ei saa isegi nimetamiswäärat opositsioonigi luua.

Wanameelsed on Inglismaal kõige tugewam partei. Weel 1924. a. kogusid nad 6,5 milj. häält ja 419 saadiku kohta. Kuid nagu me teame, loodi 1924. a. esimene „töölise walitsus“. Seda tuleb seletada sellega, et sel ajal töölised uskusid weel Macdonaldi walet ja et siis weel wõisid wanameelsed Macdonaldi kaudu töölisega meelituse poliitikat ajada, et neid oma ohjas hoida.

Teine „töölise walitsus“ tuli 1929. a., s.o. sel ajal, kui algas kapitalistlik majandusekriis. Tööstuse depressioon ja töötatöölise arw suurenesid ja wanameelsetele oli see „töölise walitsuse“ tulek wäga tarwilik. Oli oodata weel suuremat majanduse langust, töölise olukorra halwenemist ja oli wäga tarwilik, et seda halwenemist wiiks läbi „töölise walitsus“ ise.

Praegune ajajärk aga on kapitalismi kokkuwarisemise ajajärk, kodanluse fashiseerumise ajajärk. Wiie-aasta plaani ennenägematud wõidud tõstavad weel rohkem inglise proletariaadi meeoleolu. Kapitalistlise majanduse lagunemine läheb ikka ahwardawamaks. Nüüd töölisega ehk ka väikekodanliste „töölise“-walitsustega mängida on elukardetaw. Ja kapitalistid loowad „rahwuslise“, s.o. ühise wäerinna, ning muudawad oma taktikat ja walitsemisemeetode.

Wanameelsete wõit on wõit väikekodanlise poliitika üle, kes „sotsialismi“ lipuga hulki pettis. Sellepärast on laboristide lüüasaamine kogu sots-faschistlise II Internatsionaali lüüasaamine.

Wanameelsete wõidule aitas kaasa Inglismaa äärmiselt reaktsooniline walimissüsteem ja walimisõigus. Selle süsteemi järele tuleb wälja nii, et kui wanameelsed said häält ligi 2 korda rohkem kui laboristid, said nad kohti parlamendis 9 korda rohkem.

Asi on selles, et selle walimissüsteemi järele pole tarwis absoluutset, waid suhtelist hääleteenamust. Tagajärg on see, et walitud wõiwad saada need, kes faktiliselt hääle wähemuse said teatud walimisingkonnas.

Näiteks tagurlane Churchill sai eelmistel walimistel 24 tuh. häält 25¹/₂ tuhande wastu, mida said tema wõistlejad, kuid et need temale waenulikud hääled jagunesid wabameelsete ja laboristide wahel, — waliti tema.

Need ja teised seesugused walimissüsteemi konksud annawad meile pildi sellest, mispärast wanameelsed, kes kogusid 12 milj. häält, said 472 kohta, laboristid kogusid 6,8 milj. häält ja said kõigest 52 kohta! Wõrreldes 1929. a. walimistega laboristid kaotasid 1,5 milj. häält, s.o. 18%, kohti aga kaotasid nad 80%. Wanameelsed said 52% kogu walijate häältest, kohti aga ligi 80%!

IV.

Eelpool rääkisime me Inglise kompartei mõju suurest kasvust ja tema hüüdsõnadest. Seda mõju kasvu tõendavad needki andmed, et kompartei kandidaatide eest hääletasid 74.824 töolist, möödunud valimistel aga kõigest 50.612, s.o. kasv 50%. Nii näiteks üksi Lõuna-Walesis seati üles 3 kompartei kandidaati, kes said 18 tuhat häält, 1929. aasta 8 tuhande vastu.

Suurt kompartei poolehoidu kasvu näitab ka see, et ta häälekandja „Daily Workeri“ tiraash kasvas viimase 2 kuu jooksul kahekordseks, laupäevaste väljaannete tiraash aga kasvas 15—35 tuh. eks. Aasta tagasi oli nende viimaste tiraash kõigest 5 tuh. eks. Suurenesid wastavalt ka tööliste rahakorjandused ajalehe heaks.

Kompartei tööd raskendas see, et tema vastu kõik parteid, alates laboristidega ja lõpetades wanameelsetega, ühises väerinnas wälja astusid. Wangistamised ja prowokatsioon olid alalised nähtused.

Kui siin weel juurde lisada, et 18. oktoobril Iirimaal piiramiseseisukord wälja kuulutati, siis saame üsna täieliku pildi Inglismaa reaktsioonist (sotside keeles wabadusest). Saame täieliku pildi sellest, et kompartei tuge wneb selle reaktsiooni olukorras. Kuid kompartei töös oli ka suur puudus. See puudus oli selles, et kompartei, nähes töölihuikade suurt poolehoidu, piirdus omas eelwalimistöös peaaesjalikult koosoleku ja uulitsaga, ei töötanud tarwiliselt wabrikus ja tehases.

V.

Kõige lühemalt wõiks praegust inglise walitsust nälja, sõja ja prowokatsiooni walitsuseks nimetada. See lause sisaldab eneses nii selle walitsuse poliitikat, kui ka neid abinõusid, millega seda poliitikat hakatakse teostama.

Wanameelsed, tulles walitsuse juurde, tahtsid tõsta endi kurssi naelsterlingi kursi kunstliku tõstmisega. Uue walitsuse esimestel päewadel loobiti wäljamaale suur hulk Inglise waluutat. See tõstis mõneks päewaks naelsterlingi kurssi. Siis hakkas aga uus langemine, mis tänapäewani kestab. Naelsterlingi kurs on juba 33% wõrd langenud. Sellepärast otsitakse uusi wäljapääsuteid. Kõrgendatakse tollitariife, vähendatakse töötatöölise abiraha.

Esimene uue walitsuse, eesotsas sotsfaschisti Macdonaldiga, töö oli see, et Küprose saare kubernerile kindel käsk anti wõtta kõik abinõud tarwitusele ülestõusu mahasurumiseks. Selles käsus räägitakse, et walitsus annab kubernerile täieliku tegewuse wabaduse ja õigustab teda kõiki abinõusid tarwitusele wõtta, mida ta ülestõusu mahasurumiseks tarwilikuks arwab.

Indias on tihenened wiimastel päewadel Inglise riigiametnikkude tapmised ja tapmistekatsed, ja wanameelsete ajakirjandus nõuab walitsuselt „nõrkuse ja sentimentaalsuse (!) poliitika“ lõpetamist. Sellele wastab walitsus terroriga ja surmaotsustega Indias.

Inglise kompartei k.-komitee poliitbüroo üleskutses peale walimisi räägitakse muu seas, et:

„miljonääride ajakirjanduses ilmunud wäljamõeldused on esimesed nõukogude wastase hoogtöö jatkamise ettekuulutajad, mis sihitud läbikäimise katkestamiseks ja walmistawad samm-sammult pealetungi“.

Inglise walimiste tulemus näitab, et rahwuswaheline tagurlus töölihuikade otsustawale pealetungile asub ja Nõukogude Liidule sõjalise

kallaletungi hädaoht igapäewaga tõsisemaks muutub. Interwentsiooni hädaoht on suurem kui kunagi ennem. Samuti terawneb ka imperialistide wahelise sõja hädaoht. Sellele kõigile tõukab imperialiste majandusline kriis ja edukas sotsialismi kasw Nõuk. Liidus. Seda põhjustab ka rahwuswahelise proletariaadi rewolutsioonilise liikumise kasw. Inglise walimiste tagajärg näitab, et laialised wäikekodanlised hulgad tüdinenud on inglise sotsiaalfaschistide sõnakõlksutamisest. Sellepärast kaldusid nad tagurluse poole, lootes sealt päästmist. Kuid ka seal tabab neid kahtlemata pettumus ja siis peab tulema nende nihkumine kompartei seisukohtade poole. Inglise tööliklassis on see kompartei lippude alla kogunemine juba alanud.

Sarnane olukord seab Inglise kompartei ette weel suuremad ülesanded töölisklasside oma poole wõitmise ja nende organiseerimise alal. Kõrwaldades puudused omas töös ja otsustawalt wõideldes kallakute ja kõhklemiste wastu, suudab ta otsustawa wastulõõgi anda igasugustele Nõuk. Liidu ja inglise töörahwa wastastele wäljaastumistele. Ikka rohkem ja rohkem selguwad Inglismaal klassiwahed, ikka populaarsemaks saab töörahwahulkade keskel kompartei hüüdsõna: „Klass klassi wastu“.

A. Stahlberg.

Walge Eesti elupäewadest

K r o o n i k a

J u u n i

1. 250 sawitöölist Tallinnas algasid streiki, nõuti kollektiivlepingut, streik suruti maha järgmise päewa keskpaigas.

3. Riiklistel maaparandustöödel Atla-Mahtas on töölistel kolme aasta palk saamata.

— „Päewaleht“ kirjutab EKP „lahkhelidest“ awaldatud weebruari-pleenumi resolutsiooni puhul.

4. Lorikogu wõttis wastu rahwahääletusest sunniosawõtu seaduse, kes ei hääleta maksab 5 krooni trahwi.

— Wiru jaoskonnas oli aasta wältel 28 enesetapmist, aasta waremalt oli neid 12.

— Luteri wabrik sai 1930. a. 117.000 krooni puhast.

6. Sõjawäe warustuswalitsuse ülem 10.000 krooni korjatud „wabadussõja mälestuse kapitali“ ära raisanud, sai selle eest 3½ a. wangirootu.

7. 1905. a. 16. oktoobri mälestussamba awamine. Selle weretõõ tehniline kordasaatja Mironow elada Tallinnas.

8. Lewitati „Kommunisti“ nr. 4.

10. Esimesed teated 8. wastu 9. ja waremalt toimepandud 17 tööliste wangistamisest, ühe põrandaaluse trükikõbja ja 2 paljundusaparaadi leidmisest, kinniwõetute hulgas nimetatakse Idel Jakobsoni, Kristjani, Liisa, Georgi ja Linda Eichorne, Felixi ja Salme Siimi.

— Tartu rätsepatöölise streik töölise wõiduga lõppenud.

— Pärnu sadamatöölise palke kärbiti 15% wõrd.

— Kreenholmi Joala wabrik jääb ainult 3 päewaks nädalas tööle.

12. 1930. a. kommunistis süüdi mõistetud Linde, Witsa ja Kuusiku edasikaebtus riigikohtus tagajärjeta jäetud.

— Tartu nuhid „leidsid“ üle kuu aja tagasi tapetud sm. Potini „põrgumasina“, mis tõeliselt oli mingi metallist kast, nuhkide eneste poolt kohale toimetatud.

13. Kapo ja ajalehtede kõmuteaded Narwa ja Tartu kommunistlike tegelaste wangistamistest, mida tõepoolest ei olnud, „löögirühmade“ moodustamisest, mida ka polnud jne. 8. juunil olla Kristjan Rosenbergi korteris wangistatud, wangiõdetud n. n. põrandaaluste juht, keda kapo „lihunikuks“ sõimab. Peale Kristjan Rosenbergi on wangistatud veel Peeter Maasikas naiseaga. Toime on pandud ka läbiotsimisi Tallinna juudisoost elanikkude juures.

— Klaasipuhujate ametiühisuse asutamine.

— Narwa kalewiwabrik 130 in. lahti lasknud, jäeb seisma.

14. Teated kommunistlikes tegewuses süüdistatawate Oswald Tuule, Woldemar Teppichi, Martin Parkeri, Linda Junnmanni, Aleksander ja Minna Siimi, Jüri Treisbergi, Arnold Warteri, Helene Maasikase ja August Frischi wangistamisest.

— Kaitseliidu ülema Roska juhatusel peeti k.-l. taktilist õppust Narwas, Kulgu jõel, selsamal kohal, kust wahwa Wiljandi polk 1918. a. Narwa wallutamisele läks.

16. Räägitakse palju „Erkati“ riiklistest spekulatsiooni-operatsioonidest J. Tõnissoni juhtimisel: talumeestele maksid need rõõwikud 162 miljoni, saiwad aga ise 418 miljoni puhast, peale %%. Selle kasusumмага kaeti kinni kahjud muudel aladel, mida saadi „riikliste äri-meeste“ liiga agara soomusetegemise tõttu.

— Prantsuse sõjalaewad „Lyon“ ja „Pigeon“ tulid külla.

— Toitlusministeeriumis on 1918—23. a. wältel suuri kuritarwitusi olnud, millest alles nüüd räägitakse. Seal olla kümnemiljonite suuruseid puudujääke.

17. Rakwere majaperemehed seawad oma pangas kokku üürimaksu wõlgneajate musta nimekirja. Kes korra sarnasesse nimekirja satub, sellele ei anta enam kusagilt korterit.

18. Inglise ristleja „York'i“ külaskäik.

— Teated uutest kommunismis kahtlustatawate wangistamistest: Fedor Watsow — Harkust, August Kiltmann, Liisa Umbert, Amanda Praamann, Ernst ja Leida Möllmannid, Woldemar Rootsi, Johannes Eisen ja Joh. Kütman.

20. „Postimehe“ osaühisuse pankrotist päästmiseks kawatsewad Tartu pangad kustutada omad osamaksud ja oma peale wõtta 150.000 krooni wõlgu, muude wõlgade tasumiseks antakse 5-aastane moratorium.

21. Metsatööstuses seisak. Tagawarad suured, metsaeksport on tänawu kõigest 15% eelmise aasta omast.

— Sotsiaalministeerium ei luba tislari a.-ü. oma töökoda awada, polla aeg sünnis ja ei makswat nii-kui-nii kitsikuses olewaid eraettewõtjaid veel enam kitsikusse ajada.

— Luteris ja Sitsis suluti wabrik kolmeks päewaks, Luteris wallandati jälle 35 töolist, wallandamisi seisab weelgi ees.

23. „1. dets. mässumees“ Wassili Kirst Saaremaal wangistatud.

— „Sakala“ nahawabriku oksjon on 3. augustile määratud, wõlga 211.000 krooni.

24. 4 keskkooli, 2 õpetajate seminaariumi ja 60 keskkooli klassi sulutakse.

— Tsheho-Slowakkia lennueskadrilli külaskäik Tallinnas.

— Uued teated kinniwõtmistest: Wäätsas — Mart Mangmann, Harkus — Jüri Leeberg ja Joh. Kukermann, Tallinnas — Mart Nummert.

25. „R. Sõna“ salgab maha sotside partei informatsiooni Amsterdami internatsionaalile selle üle, et Eesti põllutöölised olla paremas seisukorras, kui teiste alade töölised.

— E. peaministrit Birki paljastatakse suurejoonelises angeldamises wana rauaga.

28. Juunikuus on Kreenholmis juba 180 töölist wallandatud.

— „W. Maa“ märgib ära „Edasi“ juhtkirja kapode protsessi lawastamisest ja ei toeta enam jutte põrgumasinatatest ega isiklisest terrorist, mida kapo kommunismis kahtlustatawatele külge kleepida püüab.

30. Pätsi kõne lorikogus mõisnikkude krediitkassa põhikirja muutmise puhul. Panga tegewusse jätmise motiiv on see, et igal pangal õigus on pantkirje wälja anda. Ajalehed nimetawad seda kõnet „katseks mitte millestki kulda teha“. Ühes panga põhikirja muutmisega läheb riigiwaranduseks tunnistatud warandus eraisikute kätte, nähtawasti soomuse-temiseks.

— 6-lennukiline Läti õhueskadrill tuli külla.

Juuli

1. Wälja antud on film 1905. aasta sündmustest. Muidugi ei näidata selles filmis seda, kuidas eesti soost linnaisad kubeneri juures tööliste wastu kuulipildujaid nuiamas käisid.

— N. Liidu 200.000 palgi parwetusel läbi Eesti wete leiawad hulk inimesi tööid.

— „Pwl.“ kurdab, et samal ajal, kui N. Liidus asuwatele ingerlastele emakeelset kooli ja uut kirjatähestikku korraldatakse, kestwat Ingeri Eesti osas täiel hool edasi wenestamine.

— Eesti potipõllumeeste, rahwaerakondlaste ja „taewaliidu“ rühmade ühine nõupidamine riigi põhiseaduse muutmise asjus, kus nim. rühmad ühise wäerinna moodustawad.

— Põllutööministerdaja on annud eeskirja, et maaharimiseks tarwisminewat inwentari ei tohi oksjonitel maha müüa.

— Luteri tööliised on ärewuses alatasa käimasolewate wallandamiste pärast. Ühes sellega manitseb wabrikuwalitsus töölisi tööwiljakust tõstma ja madalama palgaga leppima. On juhtumisi, kus uue töökorralduse juures 4 inimest endise 9 inimese töö ära teewad ja peaaegu endise palgaga. Nurisejaid ähwardatakse lahtilaskmisega.

2. Nõmmel leidis politsei wanaldase naisterahwa elawat uulitsal kioskis, mille eest jällegi 10 krooni trahwi nõutakse. Mis sest, et wana-inimesel mingsuguseid ülespidamise ja ka korterimaksu maksmise wõimalusi pole.

— Eesti põllumeestele maksetakse wäljamaale weetawate kartulite kotist terwelt üks kroon, eksportõõr saab wahekasu 3 krooni 70 senti, wäljamüüja Inglismaal aga juba 7 krooni 50 senti.

See olla „põllumeeste huwide esitamine“!

— Soome kõrgem sõjakool 35 ohwitserist jõudis Eestisse külla. Ka need, nagu muudki sarnased „huwireisjad“, käiwad Narwas, N. Liidu piiri kaemas.

— Eesti haigekassad nõuawad walitsuselt töötaoleku wastu kinnitamist, ½ osamaksu ettewõtjate ja teist poolt riigi kanda kawatsedes.

3. Wilksatab läbi jällegi teade trobikonna petserlaste wäljasaatmisest 1928. a Harjumaale Leetse randa, mis ka ei olewat õnnestanud, kuna eesti hallparunline ühistegewus seda juhtumist tarwitas ja petserlasi mädanenud kalawõrkudega warustas.

— Tallinna lehed toowad üleswõtteid wiimasel „kommunistide püügil“ ärawõetud asjadest.

— Rahapuudus maal on jälle puskari kõõgid käima pannud.

5. Tallinna linna maarentnikud kurdawad, et nemad 20—30 korda rohkem renti maksawad, kui nende kõrwal asuwad muude maade rentnikud.

— 400 „wabadusristi“ ühenduse liiget sõidawad Kundasse, Udriasse ja Laagnale, kodusõjaaegsete dessantoperatsioonidega tutwunema.

6. „Noorte kotkaste“ asutaja ja kaitseliidu agitprop Neggo pandi Narwa gümnaasiumi direktoriks.

7. Tormiline kokkupõrge lorikogu kodanliste rühmade wahel end. mõisnikkude krediitpanga elustamise küsimuses.

8. Peale hiljutise 394 lahtilaskmise on Balti puuwillawabrikus weel 70 töölist wallandatud, põhjus: Rootsi, Norra ja Daani ei tahta enam Eesti saadusi.

— Kreenholmiturba rabas jäid töö lõpetamise tõttu 84 töölist tööta.

— Wene-Balti tehase masinad wiiakse ära Balkanimaadele.

10. Lorikogu läks puhkusele; wiimaseel koosolekul wõeti wastu seadused mõisnikkude krediitkassa elustamise, käitiswanemate ja põllutöökoja sisseseadmise üle. Wiimasega, mis sots Asti arwates demokraatiline asutus olla, on eesti hallparunid nüüd omale kutseesituse saanud, et maatöörahwast weel enam wägistamiseks organiseerida.

— Kurkse asunduses, Harjumaal, antakse popside maa suurtele taludele ära.

11. 3-st Narwa lauatehasest töötab ainult „Forest“, ka see on seisumajäämisel, 200 töölist jääb jällegi tööta. „Naroowa“ lauatehas N. Jõesuus töötab ainult ühe kuu ja jättis ka 70 inimest tööta.

— Walga kaitseliitu warustatakse suurtükkidega.

— Raudteede tegewus on 1930. aastal tagurpidi läinud, krediite tarwitati ära harilikke 98,6%, erakorralisi kõigest 71,7%. Kaubawedu on wähenenud, ainult N. Liidu transiidist saadaw tulu (puhast 655 tuhat krooni) wõimaldab eelarwe puudujääki wähendada. Eelmisel aastal oli N. Liidu transiidist saadaw tulu kõigest 193 tuh. krooni.

— Läänemaa kaitseliidu sekretär on hulga wõltsimisi toime pannud ja wäljamaale põgenenud.

— Kirjanik Mart Raud, kes wõltsimisi toime pannud ja Soome põgenenud, toodi Soomest Tallinna türmi.

— Rohkete autoõnnetuste põhjuseks on wanad, ärakulunud masinad.

— Töölistel läheb pool palgast korteriüüriks.

14. Kawatsetakse anda wälismaalastele tubakamonopol, sellest saadawad 3 miljoni krooni pannakse end. mõisnikkude krediitkassa põhikapitaliks.

— Riigi tulud on esimeses weerandaastas 3,5 miljoni krooni wähe- mad kui 1930. aastal teises weerandis, tulud on wähenenud 13,8% wõrd.

15. Sotside leheke on sotslise Ameerika üles leidnud, et tööliste massilistes wallandamistes keegi süüdi ei ole, sest keegi ei oskawat ära hoida wallandamisi.

— Saksamaa rahanduskriisi tagajärjel on Eesti wõi sinna eksporteerimises seisak.

— Uuritakse kartuli realiseerimise wõimalusi wälisurgudel, kuna salakaubana müügile saadetawa piirituse abil terwet põllumajandust ülewal pidada raske on, kuid wäljawaateid on wähe.

— Tapal sunnitakse ajateenijaid sõdureid maksuta tööd tegema kirikuehitamisel, sõdureid wiiakse tööle riwis, allohwitseri saatel.

16. Kurdetakse, et N. Liidu kaubandusesitus ei tahtwat Krulli wabrikule maksta nahwtatsisternide ehitamise eest kõrgemat hinda, kui N. Liit Saksamaal maksab.

— Majandusministeeriumis wallandatakse jälle 66 ametnikku.

— Kreenholmis on 52 wana kudukat töölt lahti lastud.

17. Narwa elanikkude arw on aastas 769 inimese wõrd wähene-
nud, Kreenholmis töötab weel ainult 2658 töolist.

— Põles maha elektrokeemia tööstus „Uraania“, kahju on 100.000
krooni. 70 töolist jälle leiwast ilma.

— Narwa kalewiwabrik jäi seisma.

— Eesti „ilmariigil“ on 129 konsulaat-esitust.

— Heidemanni protsessis prowokaatorina paljastatud E. Kauer
juhatab tööliste esperanto-kursust Tallinna töolistemajas. Töölised, andke
nuhile malka!

— Järwamaa kaupmeeste nõupidamisel nurisetakse suurte maksude
üle. Sellesama maakonna põllupidajad nurisewad halwa teekohus-
tuste üle.

— Wäljaweetawate kartulite weohinda raudteel alandati.

18. Narwa malmiwabriku töölistel on wabriku seismajäämisest saa-
dik 1927. a. weel kahe kuu palk saamata, 17.130 krooni suuruses.

— Töötuid merimehi on Eestis tuhandeid.

19. Kuresaares maha põlenud trükikoda, 20 inimest tööta.

— „W. Maa“ pahandab selle üle, et Ain Rannaleet ja Kullerkupp
„Edasi“ käest watti saawad.

20. Tehti selgeks, et mõned sahkerdajad end Eesti wabariigi algu-
päewil wõltsdokumentidega kitsaroopalise raudtee peremeesteks upitasid
ja selle raudtee müüsid riigile 100 milj. krooni eest, sellega riiki tüs-
sasid. Kahjuks ei räägita midagi sellest, kuipalju wastawad ametnikud
selles asjas matti wõtsid. Ei räägita ka sellest, kuidas teised praegused
suurused ka sulitempude abil W.-Balti, Böckeri ja muude tehaste oma-
nikkudeks tõusid.

— Jõõpra hallparun otsib omale iga kewade uue kasulapse, et
mitte palka maksta, sügisel kihutab minema.

21. Eesti lennuwäejuhid külastawad Lätti.

22. Wirumaa kalurite püügi wäljawaated on kehwad, kurdetakse
taga Kurgolowo randa, mis N. Liitu jäänud. Eriti halwad on asjad N.-
Jõesuus, wõlad nõõriwad hinge kinni, wekslid protestis, oksjoni haa-
mer töötab.

— Eesti laewade kraamiweo sõidud lõppesid, elatakse ainult loo-
tustest tulewiku peale.

— „Pwl.“ teatel saawad sotsid lõwiosa käemäärest tubakamonopoli
sisseseadmisest.

— Uus türmiseadus hakkab maksuma, seal on kõik ettenähtud, ka
see, et ihunuhtlus noorematele otse palja ihu peale antakse.

23. Põllutöökoja walimistest wõtawad osa talupidajad 5- ha ja
suurema põllupinnaga.

— Kaitseliidu ülema käsukiri selle kohta, et neid wastutusele tuleb
wõtta, kes kommuniste kaitseliitu soowitanud on.

— Pagaritöölised nõuawad tegelikku öötööde kaotamist.

— Tööpuuduse „kaotamiseks“ algab walitsus ajakirjanduse kaudu
sõjakäiku teiste riikide alamate wastu, kes Eestis tööl on. Kah üks rah-
wulise porujommi lewitamise abinõu!

25. Pätsi ringreisu algus mööda „oma riiki ja rahwast“.

26. Wirtsjärwe kaluritel on maad $\frac{1}{2}$ —1 wakamaa wõrd, kala on
wäheseks jäänud, suurema saagi (talwine püük) rendib riik rikkamatele.
Sotside andmetel teenida kalurid 250—300 krooni aastas, tegelikult aga

palju vähem. Jõukad elavad väga hästi, nad teenisid suure summa vaheltkauplemise läbi.

— Pärnu koloniaaläri Kahn ja Krakusen 100.000 krooni puudujäägi tõttu likvideerimisele.

— Sitsiwabriku tööliste tarvitajateühisus jäi pankrotti.

27. Sotsid kurdawad, et kaitseliitu sarnased astuwad, kes kuhugile mujale ei kõlba, joomarid, kaklejad jne.

— Aga just kaabakaid ongi seal tarwis, kes ilma pilgutamata walmis on töölisi weristama. Kas siis August Rei unustanud on, kui ta samasuguseid kaabakaid Soomest toomas käis?

— Sissetulekud aktsiisimaksudest on 1931. a. esimesel kolmel kuul 5,38% 1930. a. samast ajast vähemad.

29. Eesti walge walitsuse häälekandja „R. Sõna“ „paljastab“ postiteenijate ametiühisuse esimeest Kalmanni kui prowokaatori, kellele sama walitsus „toetuseks“ suuremaid summe maksab. Nähtawasti pirukatüli mõne teise sotslise suurusega.

— Needsamad sotsid õiendawad, et nemad „põhimõtteliselt küll“ olla kaitsetollide wastu, tegelikult aga poolt.

31. Poola sõjalaewad lahkusid Muhu wäinas peetud harjutustelt.

— Leena Lipp, keda politsei korterist wälja tõstis, elab juba kaheksa päewa tänawal.

— Sadamatehaste tööliste üldkoosolek arwustab terawalt uuesti sissewiidawat tehaste sisemist korda.

— Eesti lehed toowad ära märkuse Soome sotside lehe artiklist, mis Soome-Eesti salapiirituse sündikaati paljastab, kuid ei awalda nimesid, mis wististi mõnda suuremat sulipoissi Eestis puudutab.

— Sotsiline lehelibu ülistab kodanlisi riigimehi: Stresemanni, Briandi ja Hooveri, kui sotsialistlise õpetuse pooldajaid ja isegi — loe ja imesta! — teostajaid.

— Kreenholmi näljapäewadest: kudumisosakonnas jälle 50 inimese ümber lahti lastud, sama wabriku kudumis-poolimise jaoskonnas mõnikümmend. Wana wabriku õppinud töölisel teenida nädalas kuni 8, õpilased mitte üle 5 krooni, Joala wabrikus weel palju vähem, elatakse enamasti würtsipoe wõlaraamatul. Lahtilastud töölisel, kes maal käisid tööd otsimas, on enamasti tööd leidmata tagasi tulnud.

— Sotside leht hõiskab: Ameerikas olla sarnane rohi üles leitud, mille sissepritsimisel kurjategija kõik, mis südame peal, maha rääkida.

— Läti walitsuse juht Ulmanis Tallinnas nõupidamisel.

August

1. Iga 6—7 sureja hulgas on Eestis 1 tiisikusehaige.

— Eesti riik ühes salapiiritusewedajatega on tülis Soome agarate rannawalwuritega, kes piiritusekaubitsejaid Eesti wetes püüdnud käiwad.

— Eesti politseiwoimud on 1. augusti puhul tarwitusele wõtnud erilised abinõud.

— Jäi seisma, räägitakse, et remondi tõttu, Wiljandi linawabrik, 236 töölisest jäid tööle ainult 15.

— Kuresaares kommunistlisi lendlehti laiali laotatud.

2. Sotsid lasid jutu wälja, et tööerakonna liider Strandmann faschistlist parteid organiseeriwat. See annab kõigile parteidele ja ka kindralitele wõimaluse weel kord tõendada, et Eestis keegi faschistlisest riigikorrast ei unistawatki.

— Tuuakse ära kaitsepolitsei teadaanded selle kohta, kuidas juuni-kuus tabatud põrandaalune trükikoda legaalsest trükikojast ostetud ja kuidamoodi Martin Parker wangistatud.

4. Rakweres on „Sakala“ nahawabrik oksjonil pikalaenu pangale läinud.

— Minewaaastasest wiljakokkuostust on riik saanud suuri kahjusid, kuna wili rikki läinud ja ka hinnad langenud. Esiotsa räägitakse 100.000, hiljem aga juba 1.000.000 kroonist kahjust.

— Algas ühine Läti-Eesti sõjalaewade õppus Muhu wäinas.

— Kreenholmis wallandati jälle 73 töölist.

5. Pätsu ringsõitu nimetawad mõned ajalehed „teetasandamiseks presidendile“, „pillerkaaritamiseks raskel ajal; maa ägab raskustes, walitseb kibe tööpuudus, uusi inimesi wallandatakse järjest, talu talu järele läheb oksjoni alla“. Rahwas olla oodanud riigiwanemalt teistsugust ringreisu, paari asjatundliku saatjaga, aga mitte suure saatjaskonnaga, auwärawate, orkestrite, aukompaniide, paraadide, terwituskõnede ja pidusõõkidega. Teiste riikide saadikutele olla näidatud n.n. „Potjomkini külasi“, milleks ettewalmistusi tehti kuude wiisi, ehitati ja ehitati, kaewati ja kaewati, otsiti „elagu“- ja „hurraa“-karjujaid, nädalate wiisi tehti päew-päewa kõrwal paraadiproowe jne jne.

7. W.-Pakrisaare elanikud kurdawad, et neid ilma hoiatamata soomusrongide harjutustel märgulauaks on tehtud, kuulid aina wihisewad õues.

— Pagarimeistrid lukustawad uksi rewidentide wastu, kes öötöö keelu täitmist rewideeriwad.

— Eesti lehed toowad ära Riia walgekaardlaste wäljamõelduse Luuga jõe ääres ehitatawa Nõukogude propagandalise raadiojaama üle.

9. „Pwl.“ trükib healmeel el ära walgekaardliste turunaiste loba N. Liidu „maksujõuetuse“ üle.

13. Narwa linawabriku haigekassal on 2438 krooni puudujääki.

— Narwataguste wene külade elanikud on äärmises kitsikuses. Oksjone peetakse naeruwääriliselt wäikeste summade pärast. Rodowälja külast oli korraga 12 lehma ja 10 hobust oksjonil; üks hobune, mis 80 krooni alla hinnatud, müüdi ära 7 krooni eest. 70 sendi koolitrahwi maksmatajätmise eest kirjutati Saborowi külas lehm üles.

— Ühendatud saapa- ja nahawabrikute esimesele oksjonile ei ilmunud ühtegi pakkujat.

14. Uussakslastele (hiljem wälisriikide alamateks hakanud mõisnikkude) tasumaksmise küsimus olla antud rahwuswahelise lepituse komisjoni kätte.

15. „W. Maa“ teatab rahutustest ja „mässudest“ eesti sotsfaschistide massi hulgas liiderite wastu. Selles wõitluses on liiderid igasuguse wägiwalla, wõltsimiste, ähwarduste jne abil seni püsinud.

16. Kreenholmis wähendatakse tööpäewi töökodades nädalas kuue pealt neljani, osakondades käib juba 3-päewane töö.

— Tüki aega lokkulöömise tagajärjel jäi — politehnikumi awamine ära. Milleks siis Eesti ilmariigil tehnikat süwendada?

17. 90 talu lähewad oksjonile 1928. a. maaparanduslaenu protsentide maksmatajätmise pärast.

— Rahwuswahelisele agraarpangale tuleb Eestil 100.000 dollarit osamaksuna maksta.

— Tallinnas kawatsetakse awada eralennukool, esimesed wälismaalt muretsetud eralennukid on juba pärale jõudnud. Suurrööwikud warustawad Eestit sõjaks N. Liidu wastu.

18. Kose wallas Ust-Shernowa külas aresteeriti Prokop Wolin, keda kahtlustatakse kahtlaste isikute salaja üle piiri saatmises.

20. Tartus aresteeriti keegi August Niitow, keda süüdistatakse poliitilise eesmärgiga tulesüütamiste korraldamises, mille ülesande teostamiseks olla moodustatud „eriline kommunistiline raku“.

Nagu näha, töötab kapo „leidlikkus“ palawikuliselt.

— Küttejõu põlewkiwi kaewanduses alandati tööliste palkasid 7,5%.

— Tallinnas peeti sotsliste töolistewanemate, ametiühisuste ja tehaste esindajate koosolekut, kus püüti kinni mätsida seda suurt rahulolematust, mis Tallinna tööliste keskel sotside poolt läbiwiidud käitisanemate seaduse maksmapanemise juures ilmsiks tuli. Koosolek protesteerib selle vastu, et (mõtelge ometi!) wabrikandid polla töölistele kätte toimetanud nende kutsekirje. Sotsid lasewad mokaotsast lendu mõned iseloomustawad andmed Tallinna tehaste töölaliste seisukorrast: S a d a m a t e h a s t e s on töö wähenenud, töolistelt riisutakse wiisi minuteid kätepesemiseks, tööriistade korraldamiseks, weoautode ootamiseks kojusõiduks peale tööd jne. L u t h e r i s on 35 wallandatud töölistest suurem osa kehwad inimesed, kuna majaperemehed tööle jäeti, hoowitöölistel wähendati tükitöö hindu kuni 50% wõrd, töölistes nurisewad ametnikkude kõrgete palkade üle. Walwureid wähendati poole wõrd, wallandatud on elatanud inimesed ja kauaaegsed wabrikutöölised. Wabrik töötab osaliselt 4 päewa nädalas. R a u d t e e p e a t e h a s t e s on talwepoole töö wähenemist oodata, uued tükitöö hinnad wäendasid tuntawalt teenistust. E l e k t r i j a a m a s, g a a s i- ja w e e w ä r g i s on töölistele üles öeldud, mis tõsise ärewuse wälja on kutsunud. „A s t o r i a“ töölistes on ärewuses kawatsetawa tubakamonopoli maksmahakkamise üle, nad kardawad, et neid samati uulitsale heidetakse, kui seda tehti tikuwabrikute töölistega tikumonopoli maksmapanemise puhul. Tehases töötab 350 töolist, suurem osa teeb tükitööd, päewatöölised teeniwad 125—150 senti, tükitöölised weidi rohkem. „E e s t i B o i s“, Dwigateli ruumides, jääda töö arwatawasti paari nädala pärast seisma, sest ruumid on üles öeldud.

Eriüles otsustuses toonitatakse, et töökaitse inspektorite järewalwe äärmiselt nõrk on, et inspektorid töökohtades käiwad üle mitme aasta korra.

Mokaotsast tunnistatakse ka, et töölistes paljudes kohtades uuesti läbiwiidawa lõunawaheaja vastu on ja terawasti sotside „teeneid“ sel alal arwustawad.

— Tallinna trammitreenijad üldkoosolekul nõuawad palgakõrgendust, senini töötasid nad 9½ tundi ja rohkem, teenisid 80—100 krooni kuus. Uue käitisteseaduse maksmapanemisega langes nende tööpalk poole wõrd.

21. Tartus korraldatakse lennuasjanduse propaganda-nädalat.

— Ühelajal tubakamonopoli sisseseadmise juttudega räägitakse tubakaaktsiisi tõstmisest 35% wõrd.

— „W. Maa“ arwestab 9000 töötatöölisega eelolewal talwel; see arw oleks ligikaudu õige, kui temale ü h e n u l l i juurde lisada.

— Pooled Paulusekiriku liikmed Tallinnas on kogudusest lahkunud.

23. Narwa-Jõesuus on tööliste ühing asutatud.

24. Peale Mart Raua on weel ka kirjanik Richard Rocht wekslite wõltsimise pärast kohtu all.

— Läti sõjalaewastik, koosnew kolmest laewast, krahw Kayserlingki juhatusel, tuli Eestisse külla.

25. „W. Maa“ teated selle üle, et läinud nädalal paljudes Tallinna wabrikutes ja tööstusettevõtetes töölistekoosolekuid peeti, kus arutati käitiste tööaja seadust ja selle seaduse põhjal tehtawaid korraldusi. Koosolekutel walitses äärmiselt teraw meeleolu sotsjuudaste wastu, fashistide juhte ähwardati. Üksmeelselt jõuti otsusele, et selle seadusega läbiwiidud tööwaheaeg töölistele täiesti wastuwõtmeta on. Igalpool otsustati protesteerida selle lõunawaheaja wastu ja otsustati nõuda tema tühistamist.

Nagu teada, pikendati selle lõunawaheaja maksmapanemisega tööaega Tallinna tehastes terve tunni võrd. Teated neist koosolekuteist paljastawad sotside walet, kes 20. sept. ärapeetud koosolekul rääkisid, et ainult ühes-kahes tehases töölised selle lõunawaheaja wastu olla.

— Rukkisaak on tänawu 146.450 tonni, sellega 79.000 tonni ehk 35% vähem läinud aasta rukkisaagist.

26. 1. jaanuarist kuni 1. augustini protesteeriti 55.181 wekslit 12.321.000 krooni wäärtuses.

— Kurtna laagris algasid 1. diwiisi wäeosade manöõwrid.

27. Asunikud esitasid wabariigi walitsusele märgukirja, milles nõutakse: wiljaostu asunikkude käest ülesostmise küsimuse lahendamist, lühikeseajaliste obligatsioonide muutmist pikaajalisteks, maksude wähen-damist j.m.

— Tallinna ja Harju kaitseliidud peawad Arukülas manöõwreid 200 osawõtjaga.

— Riigi trükikojas wallandatakse 6 trükikijat ja 16 ladujat wangi-maja trükikoja eduka wõistluse tõttu.

28. Tartu Petseri raudtee, millel liikumine juba awatud, antakse eksploatatsiooniks lõpulikult üle 1. oktoobril.

— Wõiturul seisukord selguseta, eesti peekoni hinnad löödi Londonis alla, eksportkaupade tagawarad ladudes suurenewad.

29. Delsky kaubamaja raskustes, wõlad üle 200 tuhande krooni, wõlgnikkudele pakutakse 40%.

— Kirj.-ühisus „Loodus“ on oma müümata kaupa, 7 wagunit raamatuid, riigile kinkinud.

30. Tallinna linnawalitsus kawatseb hädaabitöödeks 211.000 krooni kulutada.

— Linna ettevõtete tööliswanemad on ka sotside poolt pealesuru-tawa lõunawaheaja wastu. Elektriijaama töölistekonnal langeb uue seaduse tõttu töötasu 20%, kuna tööaeg 8 tunnist 8½-ni pikeneb. Trammiteenijad on otsustanud tarbekorral alustada palgawõitlust uue käitisseaduse wastu.

— Tartu ärimees Wengerfeldt pankrotis, wõlad 260.000 krooni.

— Tallinnas korraldab lennuasjanduse ühing septembris suurema rahamangumise lennuasjanduse propagandeerimiseks, kawatsetakse asuda era-aerodroomi ehitamisele.

— Pärnu töölised nõuawad, et neid tööbõrse tööst osa wõtta lastaks.

— Wiru maakorralduse komisjon on wäikemajapidajatele juurde-mõõtnud 6–7 klm kaugusel olewa raba, kust peale jõhwikate midagi saada pole.

Wõida „Klassiwõitlusele“ uusi tellijaid!

Agitaatori lehekülg

Sõja ettevõtmist NSWLiidu vastu

P.-A. Ü. San-Franzisko „Päewalehes“ kirjutab Benjamin Marsche — Ühisriikide wastutaw riigitegelane:

„President Hooveri tunnen ma väga hästi. Kord oli mul temaga kaubandusministeriumis intiimne westlus. Jutt oli Wenemaast. Hoover lausus: „Kui teile tõtt öelda, Marsche, siis on mu elu eesmärk — häwitada Nõukogude Wenemaa.“ Mina küsisin: „Kas ka siis, kui teie naised ja lapsed nälga jätate?“ President vastas: „Jah.“

Mandshuuria okupeerimise puhul Jaapani poolt kirjutab Pariisi leht „Liberte“: „Kollase Ida hiiglakaaoses on Jaapan ainuke organiseeritud riik, tsiwilisatsiooni tegur... Ainult jaapani sõdur, tsiwilisatsiooni sõdur, suudab häwitada hirmust Nõukogude riiki, kes ühe jalaga Euroopas ja Aasias seistes wõib pahupidi keerata mõlemad mandrid. Nõukogude riigi nõrk külg on Siber. Ja kui Euroopa aru saab enda kohustustest tsiwilisatsiooni vastu, siis wõiwad Siberi ääretud stepid lähemal ajal muutuda lahinguväljaks, kus häwineb enamius.“

New-Yorgi „Wordl Telegramm“ kirjutab: „Hiina-Jaapani tüli, kui ta sõjaks muutub, polegi nii paha, kui ta näib. Ta wõib kaubandust aidata. Ja kui NSWLiit ka ühel wäerinnal sõtta kistakse, on ta sunnitud loobuma wieeaasta-plaanist, milline plaan Ühisriikides suurt kartust äratav.“

Prantsuse „Journal de Havre“ kirjutab, rääkides Mandshuuria sündmustest: „Jättes kõrwale kõiki sentimentalseid kaalutlusi, on meil õigus öelda, et sõda meile õitseaja tagasi wõib tuua, sest ta suurendab tarwidust.“

Ameerika majandusteadlane Chase kuulutab ette, et „algab wõitlus kahe süsteemi wahel — kommunismi ja kapitalismi wahel — ühe championi Wenemaa ja teise championi Ühisriikide wahel...“ Ta ütleb, et „wastuolud nende kahe süsteemi wahel terawnewad seni, kuni see pingutus wäljakannatamatuks muutub ja laheneb sõjas... See sõda muutub väga kiiresti üleilmseks sõjaks, kusjuures Saksamaa lööb Wenemaa poole. Sõda on sada protsenti mehaniseeritud. Keegi ei wõida, sest kumbki pool püüab teist täielikult häwitada, kaasa arwates kõiki elanikke. Kihwtised gaasid saawad hõljuma lõhutud linnade maaaluste raudteede tunnelites...“

Sama agaralt, kui kapitalistid, walmistawad interwentsiooni Nõukogude Liidu vastu ette ka sotsiaal-faschistid. Laimates igatwiisi NSW Liitu kirjutab K. Kautski „Gesellschaftis“: „See, mida meie näeme Wenemaal, pole sotsialism, waid selle wastand. Sotsialismiks wõib see saada ainult sel juhusel, kui õnnestub eksproprieerida wõimulolewaid ekspropriaatoreid ja usurpaatoreid.“ Teiste sõnadega, — rahwuswaheline sotsiaalfaschism, mille hulka kuuluwad ka Eesti sotsiaalfaschistid, kutsub awalikult üles sõjale nõukogudewõimu häwitamiseks.

Need kolm-neli wäljawõtet kodanlistest ja sotsiaalfaschistlistest lehtedest näitawad, et majandusline kriis kapitalistlistel maadel ja sotsialismi kiire kasw Nõukogude Liidus, kogu ilma töörahwa kodumaal, rahwuswahelist kodanlust ikka awalikumalt ja kiiremalt tegutsema sunnib sõja ettevõlmistamise töörahwa wabariigi vastu. Mandshuuria sündmused on sel teel suur samm edasi.

Kuid teadku kapitalistid ja sotsiaalfaschistid, et sõda, mida nad palawikulise kiirusega ette walmistawad meie vastu, neile endile hauaks saab.

Ответственный редактор: Г. Пегельман. — Технический редактор: Каротамм.
Издание № 111. Сдано в производство 15. XII. 1931. Подписано к печати 7. I. 1932.
Формат 72×105. Кегль 10. 1²/₈ бум. лист. 135.488 зн. Обл. 16.936 зн. Всего 220.168 знаков.

Журнал „**КЛАССОВАЯ БОРЬБА**“ № 138 на эстонском языке.
Издание ЭКП (Эстсекции Коминтерна).

Лепгорлит № 30973. — Тир. 1000. — Типография „Кюльвая“, ул. Держинского № 49.
Зах. 2358. Изд. „Кюльвая“.